

Názov stratégie CLLD:

„MAS LABOREC:
VIDIEK PRE MESTO – MIESTO PRE VIDIEK“

Názov MAS:

MAS LABOREC

A large version of the MAS LABOREC logo, consisting of the word "MAS" in green, a blue wavy vertical line, and the word "LABOREC" in dark green.

Abstrakt

Verzia č. 3 Stratégie CLLD bola vypracovaná v nadväznosti na oznámenie riadiaceho orgánu pre Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 ako gestora CLLD o pridelení dodatočnej alokácie pre MAS Laborec, o.z. (na základe rozhodnutia o pridelení dodatočnej alokácie Výberovou komisiou pre schvaľovanie stratégií CLLD a výber MAS) v zmysle kapitoly 6.4 Systému riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014 – 2020. Verzia č. 3 bola vypracovaná v súlade s Usmernením č. 7 Riadiaceho orgánu pre Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2022, aktualizáciou č.1. zo dňa 20. mája 2022, podmienkami poskytnutia príspevku a kritériami pre výber projektov pre opatrenia/podopatrenia Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022, ktoré sú implementované prostredníctvom LEADER/CLLD, ako aj v súlade s ďalšími relevantnými dokumentmi a metodickými usmerneniami RO.

Verzia č. 3 Stratégie CLLD bola 28 septembra 2022 schválená najvyšším orgánom MAS.

Stratégia CLLD pre územie MAS s názvom **MAS LABOREC: VIDIEK PRE MESTO – MIESTO PRE VIDIEK** predstavuje strednodobý plánovací dokument, ktorý je vypracovaný s cieľom koordinovanej integrovanej a zosúladenej implementácie jednotlivých opatrení stratégie na území Miestnej akčnej skupiny LABOREC. V rámci implementácie je predpokladaná účasť relevantných partnerov v súlade s uplatnením princípu integrovaných územných investícií a integrovaného prístupu k územnému rozvoju.

Cieľom stratégie CLLD je zabezpečiť podmienky pre efektívne využitie príspevkov z európskych štrukturálnych a investičných fondov, štátneho rozpočtu a finančných zdrojov prijímateľov a cielene nasmerovať intervencie do územia s vysokým rozvojovým potenciálom pre daný špecifický cieľ a zabezpečiť tak rast konkurencieschopnosti a rozvoja miestnych ekonomík s dopadom na zvýšenie kvality života obyvateľov.

Stratégia CLLD je spracovaná a bude implementovaná formou partnerstva, princípom „zdola nahor“, jej priority sú stanovené na základe odborných analýz a identifikovaných potrieb, a preto zúčastnení aktéri pri svojich rozhodnutiach a riešeníach budú vychádzať z tejto stratégie.

Implementácia a zvyšovanie pokroku bude priebežne monitorované a hodnotené s ohľadom na výsledky a dopad realizovaných intervencií.

Stratégia CLLD vychádza z cieľov Programu rozvoja vidieka 2014 - 2020 a Integrovaného regionálneho operačného programu 2014 – 2020.

Obsah

Úvod.....	9
1. Základné informácie o MAS	11
1.1 Identifikačné údaje MAS	11
1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje	12
2. Vznik, história a tvorba partnerstva stratégie CLLD.....	14
2.1 Vznik a história partnerstva	14
2.2 Tvorba partnerstva a stratégia CLLD	16
3. Analytický rámec.....	19
3.1. Analýza zdrojov územia	19
3.1.1 Geografická charakteristika.....	20
3.1.2. Poľnohospodárstvo a lesníctvo	24
3.1.3. Obyvateľstvo a demografia	27
3.1.4. Trh práce	32
3.1.5. Vývoj nezamestnanosti	37
3.1.6. Vzdelávanie	37
3.1.7. Kultúra a šport.....	41
3.1.8. Cestovný ruch.....	45
3.1.9. Sociálna infraštruktúra	47
3.1.10. Životné prostredie	48
3.1.11. Dopravná infraštruktúra.....	49
3.1.12. Projekty realizované verejným sektorom za obdobie 2007-2014	50
3.1.13. Závbery z analýzy zdrojov územia	55
3.2. SWOT analýza.....	57
3.3. Identifikácia potrieb územia MAS LABOREC	63
4. Strategický rámec	65
4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa	68
4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení	69
4.3 Súhrn strategického rámca.....	88
4.4 Integrované znaky stratégie CLLD.....	90
4.5 Inovatívne znaky stratégie	90
5 Implementačný rámec	93
5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu	93
5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS LABOREC.....	93
5.1.2 Implementačný proces.....	96
5.2 Akčný plán	103
5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD.....	134
5.3.1 Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD	134
5.3.2 Monitorovacie ukazovatele.....	137

6	Finančný rámec	140
6.1	Financovanie stratégie CLLD.....	140
6.2	Finančný plán pre opatrenia	141
7	Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť	144
7.1	Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia.....	144
7.2	Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV	145
7.3	Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP 2014 – 2020.....	148
7.4	Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD.....	149
7.4.1	Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať	149
7.4.2	Synergie a komplementarity	150
7.5	Popis multiplikačných efektov	151
8	Prílohy k stratégii CLLD	153

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1. A: Identifikačné údaje MAS	11
Tabuľka 2. A: Zoznam obcí/miest MAS LABOREC	12
Tabuľka 3. A: Základné údaje o okresoch.....	19
Tabuľka 4. A: Výmera pôdy podľa druhu na území MAS LABOREC k 31.12.2014	24
Tabuľka 5. A: Pôdy v katastroch obcí MAS LABOREC.....	25
Tabuľka 6. A: Stav hospodárskych zvierat v kusoch	26
Tabuľka 7. A: Produkcia poľnohospodárskych plodín	26
Tabuľka 8. A: Vývoj počtu obyvateľov	27
Tabuľka 9. A: Zloženie obyvateľov k 31.12.2014	28
Tabuľka 10. A: Počet obcí /miest podľa počtu obyvateľov	29
Tabuľka 11. A: Národnostná štruktúra obyvateľov v okrese Medzilaborce	30
Tabuľka 12. A: Národnostná štruktúra obyvateľov v okrese Stropkov	31
Tabuľka 13. A: Národnostná štruktúra obyvateľov v okrese Humenné.....	31
Tabuľka 14. A: Zloženie obyvateľov podľa národnosti	31
Tabuľka 15. A: Migrácia obyvateľstva MAS LABOREC	32
Tabuľka 16. A: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo a Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	33
Tabuľka 17. A: Priemerný evidenčný počet zamestnancov	33
Tabuľka 18. A: Porovnanie priemernej mesačnej mzdy v okrese Humenné, Medzilaborce, Stropkov, od r. 2010 do r. 2014.....	34
Tabuľka 19. A: Živnostníci podľa vybraných ekonomických činnosti.....	35
Tabuľka 20. A: Podnikateľské subjekty	36
Tabuľka 21. A: Vývoj počtu žiakov s výhľadom do roku 2020 v okrese Medzilaborce	38
Tabuľka 22. A: Vývoj počtu žiakov s výhľadom do roku 2020 v okrese Medzilaborce	39
Tabuľka 23. A: Vývoj počtu žiakov s výhľadom do roku 2020 v okrese Medzilaborce	39
Tabuľka 24. A: Zloženie obyvateľov MAS LABOREC podľa dosiahnutého vzdelania	40
Tabuľka 25. A: Folklorne festivaly konané v MAS LABOREC	42
Tabuľka 26. A: Kultúrne a historické pamiatky obcí MAS LABOBEC.....	42
Tabuľka 27. A: Ubytovacie zariadenia a počet návštevníkov v okrese Medzilaborce	45
Tabuľka 28. A: Prehľad o kapacitách sociálnych služieb na území MAS LABOREC	48
Tabuľka 29. A: Zosuvné územia	48
Tabuľka 30. A: Dĺžka komunikácií	49
Tabuľka 31. A: Plocha komunikácií.....	49
Tabuľka 32. A: Dostupnosť v minútach – individuálna automobilová doprava.....	49
Tabuľka 33. A: Dostupnosť v minútach – verejná osobná doprava.....	50
Tabuľka 34. A: Investičné projekty realizované na území MAS LABOREC	50
Tabuľka 35. Orgány MAS v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení	95
Tabuľka 36. A / opatrenie 1.1.....	103
Tabuľka 37. B / opatrenie 1.2.....	105
Tabuľka 38. C / opatrenie 1.3.....	109
Tabuľka 39. D / opatrenie 1.4.....	113
Tabuľka 40. E / opatrenie 1.5	115
Tabuľka 41. F / opatrenie 2.1	116
Tabuľka 42. G / opatrenie 2.2.....	120
Tabuľka 43. H / opatrenie 2.3.....	122
Tabuľka 44. I / opatrenie 2.4	124
Tabuľka 45. J / opatrenie 3.1	126
Tabuľka 46. K / opatrenie 3.2.....	127

Tabuľka 47. Animácie MAS v rámci PRV (základná alokácia pre menej rozvinutý región)	128
Tabuľka 48. Chod MAS 1 a Chod MAS 2 v rámci IROP (základná alokácia pre menej rozvinutý región)	129
Tabuľka 49. Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe splnenia míľníka A) max. 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe splnenia míľníka A	130
Tabuľka 50. Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách) max. 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách	132
Tabuľka 51. Merateľné ukazovatele	135
Tabuľka 52. Možné riziká implementácie stratégie CLLD	136
Tabuľka 53. Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020	137
Tabuľka 54. Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020	137
Tabuľka 55. Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020	137
Tabuľka 56. Nepovinné dodatočné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020 a IROP	138
Tabuľka 57. Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP	140
Tabuľka 58. Zameranie stratégie podľa sektorov	141
Tabuľka 59. Súhrnná tabuľku - aktualizácia stratégie	142
Tabuľka 59	143

Zoznam grafov

Graf 1. A: Podiel pôdy podľa druhu využitia	25
Graf 2. A: Produktívne obyvateľstvo	28
Graf 3. A: Štruktúra obyvateľstva	29
Graf 4. A: Počet obcí/miest podľa počtu obyvateľov.....	29
Graf 5. A: Národnostná štruktúra obyvateľov MAS LABOREC.....	30
Graf 6. A: Migrácia obyvateľstva MAS LABOREC	32
Graf 7. A: Priemerná nominálna mesačná mzda – Humenné, Stropkov, Medzilaborce, Prešovský kraj a Slovensko	34
Graf 8. A: Vývoj počtu žiakov v ZŠ s výhľadom do roku 2020 v okrese Medzilaborce.....	38
Graf 9. A: Vývoj počtu žiakov stredných školách v okrese ML v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK.....	39

Zoznam skratiek:

CO – Certifikačný orgán
CLLD – Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou
ČR – Česká republika
EFRR - Európsky fond regionálneho rozvoja
EK – Európska komisia
EPFRV - Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ - Európska únia
EUR - Európska mena
CHKO – Chránená krajinná oblasť
IROP – Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020
ITMS - Informačno-technologický monitorovací systém
MAS - Miestna akčná skupina
MDVRR- Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja
ML – Okres Medzilaborce
MPRV SR - Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MV- Monitorovací výbor
MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NFP - Nenávratný finančný príspevok
PHSR – Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PPA - Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV - Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2014 – 2020
PSK – Prešovský samosprávny kraj
SR Slovenská republika
SMR - Stratégia miestneho rozvoja
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
ŠR – Štátny rozpočet
ZŠ - základná škola
Z. z. - Zbierka zákonov
ŽoNFP - Žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku
ÚPSVaR - Úrad práce sociálnych vecí a rodiny
ÚV- Úrad vlády

Úvod

Stratégia CLLD pre územie MAS s názvom **MAS LABOREC: VIDIEK PRE MESTO – Miesto pre vidiek** je kvôli svojmu novému špecifickému prístupu k miestnemu územnému rozvoju, presne cieleným integrovaným intervenciami smerovaným do konkrétnych území MAS LABOREC, reagujúcich na identifikované konkrétne vymedzené potreby územia, významne inovatívna.

Samotná stratégia pre územie MAS LABOREC, orientovaná v oblasti poľnohospodárskej výroby na zvýšenie jeho výkonnosti, sa zameriava na diverzifikáciu činností, a s tým súvisiace rozšírenie produkcie v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby. Ďalším krokom je „naštartovanie“ procesov v oblasti druhovýroby, teda spracovania poľnohospodárskej produkcie. Vytvorenie lokálneho potravinového systému, ktorý integruje proces prepojenia prvovýroby a druhovýroby s odbytom produktov, je neoddeliteľnou súčasťou procesu smerujúceho k vyššej výkonnosti územia MAS LABOREC, k vytvoreniu pracovných miest a posilneniu vzťahov medzi vidieckymi oblasťami a mestom.

V rámci integrovaného prístupu k miestnemu územnému rozvoju podporujúceho rast miestnych ekonomík, stratégia s ohľadom na efektívnejšie využitie a zhodnotenie existujúceho prírodného a kultúrneho potenciálu, využije oblasť agroturizmu.

Vyššiu pridanú hodnotu zabezpečí zavedenie regionálnej značky a posilnenie spolupráce prvovýrobcov a druhovýrobcov na regionálnej a nadregionálnej úrovni, pričom dôjde k sieťovaniu a zavádzaniu sociálnych inovácií.

Podpora inovácií v kreatívnych odvetviach priemyslu, s dôrazom na existujúci produkčný potenciál na území MAS LABOREC, ponúka priestor pre vznik nových a inovovanie existujúcich činností mikro a malých podnikov, v priamej súvislosti s výstupmi v rámci jednotlivých priorít.

Zameranie podnikateľských subjektov na priemysel s inovatívnymi a kreatívnymi prvkami, nadväzujúcimi na významné dedičstvo Andyho Warhola, podporí integrované využívanie a zhodnocovanie miestnych zdrojov a vytvorí priestor pre nové pracovné miesta a produkciu výrobkov s vyššou pridanou hodnotou, reagujúce na súčasné moderné trendy, napr. v obalovej technike pre bio a eko potraviny.

Integrovaný prístup k vyššie uvedeným opatreniam v rámci implementačného mechanizmu sa v produkčno - spotrebiteľskom reťazci prejaví vyššou produkciou a kúpyschopnosťou.

Stratégia reflektuje na potreby územného rozvoja komplexne, a preto v rámci implementácie integruje opatrenia viacerých priorít. Vyvážený rozvoj podporuje aj investíciami do oblastí ako sú služby a marketing.

K atraktivnosti tohto územia prispeje stratégia umožnením ľahšieho prístupu k efektívnejším a kvalitným službám prostredníctvom precízne cielených investícií do infraštruktúr rôzneho typu, pričom výsledkom bude dopad na podporu, rozvoj alebo posilnenie vzťahov medzi vidieckymi oblasťami a mestom.

Správnou cestou k dosiahnutiu vízie a stanovených cieľov sa v rámci stratégie javí cielený marketing, ktorého súčasťou je vypracovanie marketingovej stratégie na podporu udržateľnosti rozvoja miestnej ekonomiky s dôrazom na nové inovatívne, kreatívne a diverzifikované činnosti podnikateľských subjektov.

Keďže územie MAS LABOREC je výnimočné svojím historickým a kultúrnym potenciálom, s ohľadom na „svetové“ dedičstvo Andyho Warhola a drevených kostolíkov – cerkví, a príťažlivé aj samotnou prírodou nepoznačenou industrializáciou, teda zachovaným ekosystémom, snaží sa stratégia MAS LABOREC zviditeľniť a zdynamizovať procesy v území MAS prostredníctvom presne smerovaného marketingu nových inovatívnych a kreatívnych produktov a kreatívnej regionálnej značky reagujúcej na odkaz svetovo uznávaného umelca Andyho Warhola.

Prepojením stratégie na identifikované potreby, ktoré sa stali základom pre definovanie priorít, cieľov a výber opatrení, bola zabezpečená „**intervenčná logika**“ investícií do rozvoja miestnych ekonomík, bez ktorej by nemohlo dôjsť k **synergickému efektu** v oblasti rozvoja územia, napĺňaniu stanovených cieľových hodnôt, ani k súladu medzi výstupmi, výsledkami a dopadom.

Implementácia stratégie CLLD prispeje k začleňovaniu zraniteľných skupín do spoločenského života obyvateľov na vidieku.

1. Základné informácie o MAS

1.1 Identifikačné údaje MAS

Tabuľka 1. A: Identifikačné údaje MAS

Údaje o MAS	Názov MAS	Miestna akčná skupina LABOREC, o.z.
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	10.01.2014
	Sídlo	Krásny Brod 69, 068 01
	IČO	42345146
	DIČ (ak relevantné)	2120094141
Údaje o banke	Názov banky	Prima banka Slovensko, a.s.
	Číslo účtu	4543831001/5600
	IBAN	SK18 5600 0000 0045 4383 1001
	SWIFT	KOMASK2X
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Ing. Adrian Kaliňak
	E-mail	kalinak.adrian@gmail.com
	Telefón	+421 905 769 728
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Ing. Adrian Kaliňak
	E-mail	kalinak.adrian@gmail.com
	Telefón	+421 905 769 728

Zdroj: vlastné spracovanie

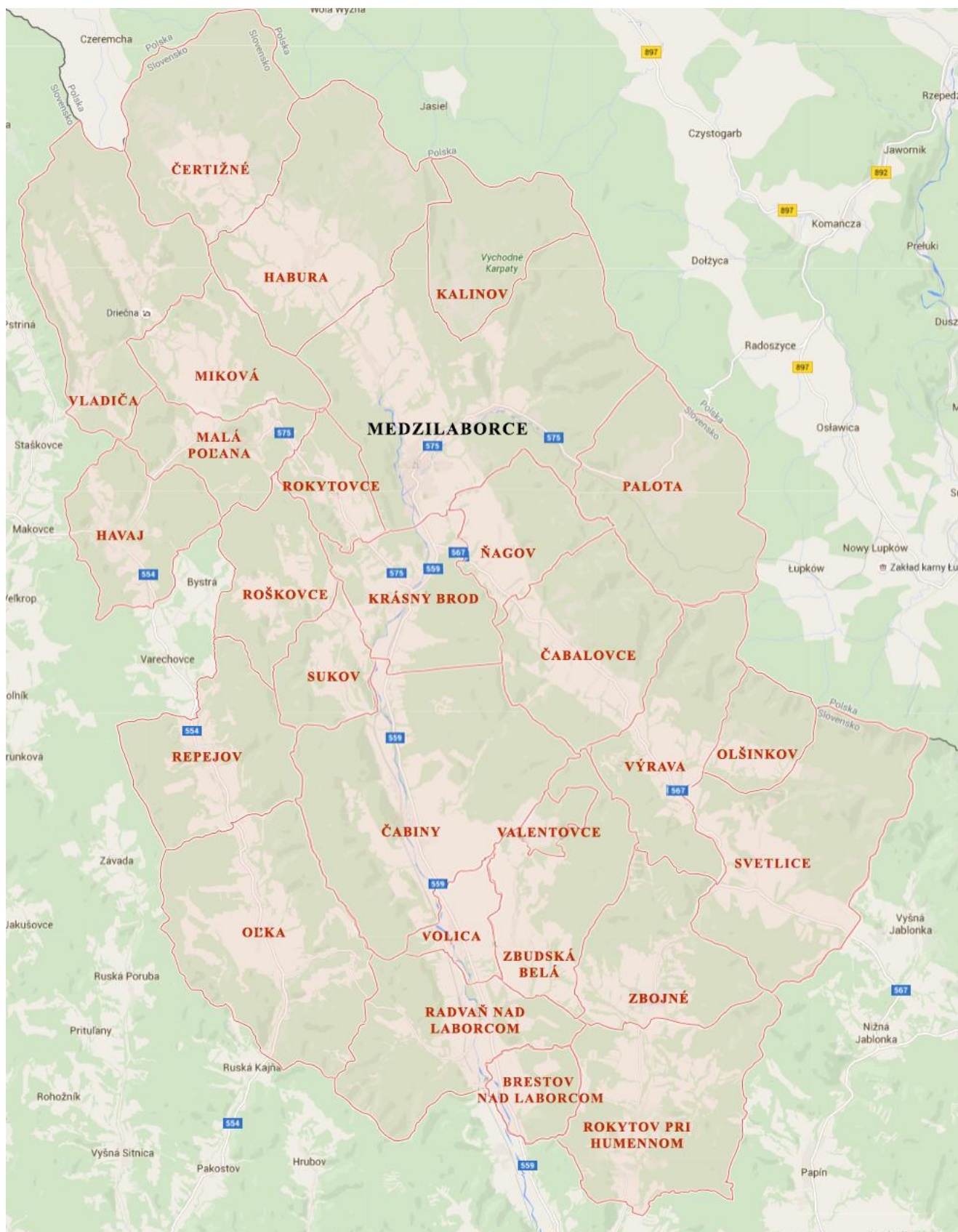
1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Tabuľka 2. A: Zoznam obcí/miest MAS LABOREC

Rozloha územia (v km ²):		517, 918 km ²				
Počet obyvateľov (spolu):		13 272				
Hustota obyvateľstva (obyv./km ²):		25,63 obyv./ km ²				
Priemerná nezamestnanosť (za MAS):		17,95 %				
Počet obcí (spolu):		28				
	Zoznam obcí:	mesto (označiť)	mesto nad 20 000 obyv. (označiť)	Administratívne zaradenie:		Priemerná nezamestnanosť (za okres)
	Názov			okres:	kraj:	
1.	Brestov nad Laborcom			Medzilaborce	Prešovský	19,95 %
2.	Čabalovce			Medzilaborce	Prešovský	
3.	Čabiny			Medzilaborce	Prešovský	
4.	Čertižné			Medzilaborce	Prešovský	
5.	Habura			Medzilaborce	Prešovský	
6.	Kalinov			Medzilaborce	Prešovský	
7.	Krásny Brod			Medzilaborce	Prešovský	
8.	Medzilaborce	x		Medzilaborce	Prešovský	
9.	Ňagov			Medzilaborce	Prešovský	
10.	Ol'ka			Medzilaborce	Prešovský	
11.	Olšinkov			Medzilaborce	Prešovský	
12.	Palota			Medzilaborce	Prešovský	
13.	Radvaň n/L			Medzilaborce	Prešovský	
14.	Repejov			Medzilaborce	Prešovský	
15.	Rokytovce			Medzilaborce	Prešovský	
16.	Roškovce			Medzilaborce	Prešovský	
17.	Sukov			Medzilaborce	Prešovský	
18.	Svetlice			Medzilaborce	Prešovský	
19.	Valentovce			Medzilaborce	Prešovský	
20.	Volica			Medzilaborce	Prešovský	
21.	Výrava			Medzilaborce	Prešovský	
22.	Zbojné			Medzilaborce	Prešovský	
23.	Zbudská Belá			Medzilaborce	Prešovský	
24.	Havaj			Stropkov	Prešovský	17,40 %
25.	Malá Poľana			Stropkov	Prešovský	
26.	Miková			Stropkov	Prešovský	
27.	Vladiča, Sucha, Driečna			Stropkov	Prešovský	
28.	Rokytov pri Humennom			Humenné	Prešovský	16,49 %

Zdroj: vlastné spracovanie

Mapa územia MAS LABOREC

2. Vznik, história a tvorba partnerstva stratégie CLLD

2.1 Vznik a história partnerstva

Vznik miestnej akčnej skupiny úzko súvisí s cieľom spojiť sily a vytvoriť „nové“ podmienky pre bezpečný, zdravý a spokojný život všetkých obyvateľov na jej území, zabezpečiť priaznivé podmienky pre rast konkurencieschopnej ekonomiky a spoločnými aktivitami prostredníctvom nových infraštruktúr prepájať väzby medzi vidiekom a mestom.

Výsledkom tejto snahy Regionálne združenie mesta a obcí okresu Medzilaborce prijalo na svojom zasadnutí dňa 7.11.2013 rozhodnutie založiť verejno – súkromné partnerstvo na princípe LEADER resp. CLLD.

Dňa 23.12.2013 sa v priestoroch obecného úradu v obci Krásny Brod konalo ustanovujúce zasadnutie prípravného výboru občianskeho združenia Miestna akčná skupina LABOREC, o.z. Prípravný výbor bol zložený z troch zástupcov súkromného sektora (vrátane jednej neziskovej organizácie) a dvoch starostov obcí.

Splnomocnenec oprávnený konať v mene prípravného výboru následne podal žiadosť o registráciu združenia, k čomu došlo dňa 10.01.2014 pod č. VVS/1-900/90-43089.

Následne na to sa 22.1.2014 konalo ustanovujúce valné zhromaždenie, ktoré na svojom zasadnutí zvolilo v zmysle stanov svoje prvé orgány. Počet členov združenia bol v čase ustanovujúceho valného zhromaždenia 25, z toho 12 subjektov reprezentovalo verejný sektor a 13 súkromný.

V priebehu celého roka 2014 a neskôr aj 2015 sa uskutočnila cieľená propagačná kampaň s cieľom osloviť a získať čo najväčšie a najširšie spektrum budúcich členov. Prvé pracovné valné zhromaždenie združenia, vrátane nových členov, sa konalo 11.6.2015 a zúčastnilo sa ho už celkovo 68 členov zahrňujúcich územie okresov Medzilaborce, Stropkov a Humenné. Noví členovia pôsobili a naďalej rôznou formou pôsobia a participujú na aktivitách realizovaných v okrese Medzilaborce.

V mesiaci júl 2015 reagovalo združenie na aktuálnu výzvu v rámci opatrenia č. 19 – Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER, podopatrenia 19.1 – Prípravná podpora a predložilo žiadosť o poskytnutie NFP s cieľom vypracovanie integrovanej stratégie rozvoja územia MAS. Príprava ISRU prebiehala kontinuálne v priebehu celého roka 2015.

Dňa 28.10.2015 sa konalo druhé pracovné valné zhromaždenie MAS LABOREC, o.z., predmetom ktorého mimo iného bolo schválenie nového znenia stanov združenia tak, aby tieto reflektovali terminológiu a princípy CLLD v novom období. Na zhromaždení bol zároveň od prezentovaný návrh strategickej časti ISRU.

V mesiaci október a november 2015 prebehlo viacero stretnutí so zástupcami ďalších verejno-súkromných partnerstiev pôsobiacich v regiónoch severovýchodného Slovenska s cieľom definovať spoločné zámery a identifikovať komplementárne opatrenia vo vzťahu k potenciálu jednotlivých území.

Miestna akčná skupina LABOREC, o.z., zastúpená jej štatutárnym orgánom je jedným z členov Rady partnerstva pre Regionálnu integrovanú stratégiu Prešovského samosprávneho kraja. Dňa 2.7.2015 podpísal predseda Rady partnerstva Memorandum o spolupráci so všetkými členmi Rady partnerstva, relevantnými inštitúciami pôsobiacimi na úrovni kraja. MAS LABOREC, o.z sa týmto aktom stala v procese prípravy a implementácie RIUS PSK zástupcom všetkých verejno-súkromných partnerstiev na území Prešovského samosprávneho kraja.

MAS LABOREC je členom neformálnej platformy miestnych akčných skupín pri PSK. Podieľa sa na organizovaní pracovných stretnutí MAS na úrovni PSK, kde aktívne zastupuje potreby územia MAS LABOREC vo vzťahu k tvorbe stratégie CLLD.

V prípade potreby verifikovaných údajov pri príprave analýz za územie sa MAS LABOREC podieľa na ich príprave, ako doplnkových zdrojov za územie – napr. pri príprave PHSR PSK na obdobie rokov 2014 – 2020, Program rozvoja vidieka PSK, RIUS PSK a ďalšie

Miestna akčná skupina LABOREC, o.z. sa počas doterajšej činnosti aktívne zapája do tvorby všetkých rozvojových dokumentov, tak na miestnej ako aj regionálnej a krajskej úrovni. Stali sme sa významným partnerom v rámci realizovaného projektu podporeného prostredníctvom programu SK08 – Cezhraničná spolupráca v rámci Nórskeho finančného mechanizmu 2009 – 2014. Rovnako sa aktívne podieľame na tvorbe nových programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území MAS. Týmto spôsobom zároveň garantujeme obsahovú a formálnu prepojenosť jednotlivých dokumentov.

2.2 Tvorba partnerstva a stratégia CLLD

A. Inštitucionálna etapa

1. 28.7.2015 - uzatvorenie zmluvy o poskytovaní služieb so spoločnosťou STOFF, s.r.o., Gorkého 3, 811 01 Bratislava, predmetom plnenia ktorej je záväzok poskytovateľa poskytovať objednávateľovi služby spojené s činnosťami súvisiacimi s odbornou prípravou, poradenstvom a konzultáciami pre miestnych zainteresovaných aktérov, a to v oblasti navrhovania, prípravy a vypracovania stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou (ďalej len stratégia CLLD).

Spolupráca s dodávateľom služieb:

aktívna účasť dodávateľa v procese prípravy dokumentu – integrovanej stratégie CLLD, v súlade s podpísanou Zmluvou o poskytovaní služieb uzatvorenou podľa ustanovení § 269 ods. 2 a nasl. Obchodného zákonníka zo dňa 28.7.2015 a Dodatkom č. 1 zo dňa 19.10.2015, s cieľom odbornej prípravy zainteresovaných aktérov na území MAS LABOREC, prípadne iných odborných expertov, a to v nasledujúcom rozsahu:

- vykonávanie aktivít súvisiacich s odbornou prípravou (napr. semináre, workshopy)
- poskytovanie odborného poradenstva a konzultácií v predmetnej problematike, vyjadrenia, vysvetlenia, a to so zachovaním súladu s cieľom obstarávateľa navrhnúť, pripraviť a vypracovať stratégiu CLLD v nasledujúcej štruktúre:

Analytický rámec (analýza zdrojov územia, SWOT analýza, identifikácia potrieb)

Strategický rámec (definovanie vízie a strategického cieľa, stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení, súhrnná tabuľka strategického rámca, integrované znaky stratégie CLLD, inovatívne znaky stratégie CLLD):

- posúdenie náročnosti prípravy dokumentu
- posúdenie kvantity a odborných kapacít ľudských zdrojov zapojených do prípravy,
- zisťovanie dotazníkovým prieskumom
- pravidlá komunikácie so socio-ekonomickými hráčmi v území
- pravidlá tímovej práce
- návrh na tematické zameranie pracovných skupín
- facilitovanie počas práce v odborných skupinách
- pracovné stretnutia a odborné konzultácie ku príprave
 - analytickej časti, vrátane SWOT analýz a identifikovaných potrieb,
 - strategickej časti, (koučovanie pri tvorbe vízie a stanovovaní strategického cieľa, špecifických cieľov, priorít a opatrení s ohľadom

na intervenčnú logiku, finančnej, časti monitoring, popis integrovaných a inovatívnych znakov, monitorovanie a hodnotenie

- finančnej časti a k prínosom ku stratégii CLLD, pracovný workshop ku stanoveniu multiplikačných efektov, synergií, koherencií v nadväznosti na dokumenty

- konzultácie na Ú PSK ku aktuálnym a pripravovaným strategickým dokumentom

Spolupráca s dodávateľom služieb začala navrhovaním a prípravou stratégie a pokračuje aj po ukončení diela – vyhotovenia stratégie CLLD aj v súčasnosti.

2. 10.8.2015 – podpísanie Memoranda o spolupráci s odbornými a záujmovými organizáciami o spoločnom postupe pri príprave Integrovannej stratégie rozvoja územia
3. 26.8.2015 - vytvorenie sektorových pracovných skupín

B. Etapa spracovania ISRU

1. Príprava a vypracovanie analytickej časti – realizácia prieskumov

11.8.2015 : spracovanie projektových zámerov RIUS PSK a analýza prostredia

17.8.2015 – 21.8.2015 : projektové zámery PHSR PSK a analýza potenciálu

8.10.2015 a 10.10.2015: rekognoskácia potenciálu miestneho cestovného ruchu CR.

2. Príprava a vypracovanie strategickej časti ISRU

26.8.2015: 1. rokovanie členov MAS LABOREC

Prezentácia opatrenia Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER

Proces prípravy ISRU so zameraním na strategickú časť a analytickú časť, víziu a priority rozvoja

Partnerstvo - tvorba pracovných skupín

Práca v pracovných skupinách

28.8.2015 – 4.9.2015 : Dotazníkový prieskum verejný sektor

6.9.2015: Inzercia k zapojeniu sa relevantných - širokej verejnosti do prípravy ISRU

29.9.2015 – 9.10.2015 : Dotazníkový prieskum súkromný sektor

8.10.2015: 2. rokovanie členov MAS LABOREC a pracovných skupín

Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou (ďalej len SMR):

Strategický rámec - popis jednotlivých krokov:

- doplnenie súhrnnej tabuľky strategického rámca
- popis integrovaných prvkov stratégie
- popis inovatívnych prvkov stratégie

Implementačný rámec so zameraním na špecifiká SMR:

- riadiaci mechanizmus
- implementačný mechanizmus

Informácia o procese posudzovania vplyvov na strategický dokument v zmysle zákona

28.10.2015.	3. rokovanie členov MAS LABOREC
Prezentácia návrhu strategickkej a vykonávacej časti návrhu ISRU
5.11.2015 – 10.11.2015:	Pripomienkovanie stratégie návrhu ISRU
25.11.2015 – 4.12.2015:	Spracovanie a pripomienkovanie návrhu prioritných oblastí a opatrení strategickkej časti ISRU – členovia a pracovné skupiny
30.11.2015 – 4.12.2015:	Spracovanie a pripomienkovanie návrhu prioritných oblastí a opatrení strategickkej časti ISRU – verejnosť
4.12.2015:	Stretnutie pracovných skupín k vyhodnoteniu pripomienok
5.12.2015:	Schválenie dokumentu a projektového zámeru

C. Informačná etapa a animácia územia

1. od 10.1.2014 priebežne zverejňovanie aktuálnych informácií o stave prípravy a vypracovania Integrovanj stratégie rozvoja územia MAS LABOREC na webovej stránke www.laborecko.net
2. Informácie publikované v miestnych periodikách a rozhlase (Podvihorlatské noviny - 19.6.2015, Podvihorlatské noviny - 6.9.2015, Pod Vihorlatom - 30.5.2015, Slovensko východ - 26.2.2015, Korzár - 30.5.2015, RTVS - 26.8.2015, 22.9.2015, Podvihorlatské noviny – 30.11.2015, 7.12.2015)

3. Analytický rámec

3.1. Analýza zdrojov územia

Prešovský kraj je po Banskobystrickom kraji druhý najväčší kraj na Slovensku. Rozprestiera sa na území o rozlohe 8 974 km², čo je 18,3 % rozlohy Slovenskej republiky. Kraj sa delí na 13 okresov, v ktorých sa nachádza 23 miest a 665 obcí, v ktorých celkovo žije 819 446,5 (15,12 % obyvateľstva SR - stav k 31. 12. 2014, zdroj ŠÚ SR). Prešovský kraj (ďalej len PSK) má spoločné hranice s 3 kraji SR (Košický, Banskobystrický a Žilinský) a štátne hranice s 2 krajinami, na severe s Poľskom s dĺžkou hranice 360 km a na východe s Ukrajinou 38 km.

Tabuľka 3. A: Základné údaje o okresoch

Okres	Počet obyvateľov okresu	Rozloha v km ²	Hustota obyv./km ²	Počet obcí v okrese
<i>Medzilaborce</i>	12 252	427	28,8	23
<i>Humenné</i>	63 614	754	84,8	62
<i>Stropkov</i>	20 744	389	53,4	43
<i>Prešovský kraj</i>	819 977	8 973	91,3	665

Zdroj: Štatistický úrad SR 2014

Územie MAS LABOREC sa nachádza prevažne na území okresu Medzilaborce, ktorý rozlohou patrí k menším okresom SR, pretože je takmer o 200 km² menší ako priemerný okres našej krajiny. Rozprestiera sa v Laboreckej vrchovine na území o rozlohe 518 km² (5,07% z celkovej rozlohy PSK), na severe hraničí s Poľskom, pričom sa tu nachádza hraničný priechod Palota. Členovia (súkromný/verejný sektor) majú sídla v troch okresoch PSK – Medzilaborce, Stropkov, Humenné. Združenie má celkovo 68 členov, z toho 28 členov sú zástupcovia verejného sektora (obce a mestá) a 40 členov zastupuje súkromný a neziskový sektor. V združení sa nachádza len jediné mesto, a to okresné mesto Medzilaborce.

Ako **výhodu** (z hľadiska voľného trhu, cezhraničného cestovného ruchu, dostupnosti v oblasti vzdelávania) a zároveň ako **nevýhodu** (silná konkurencia lokálnym potravinovým systémom, napríklad ponuka lacnejších produktov v nižšej kvalite) môžeme chápať polohu územia v blízkosti 2 štátnych hraníc.

Výhodou z hľadiska polohy a lokalizácie územia je životné prostredie bez väčšieho zásahu industrializácie, ale **nevýhodou** je nevyužitý potenciál pre vytváranie pracovných príležitostí, nízka tvorba a ponuka pracovných miest, vysoký odliv mladých ľudí a vyludňovanie obcí.

Výhodou z hľadiska ochrany životného prostredia sú chránené územia, ktoré sa nachádzajú na území MAS Laborec, **nevýhodou** je však to, že ich využitie je obmedzené národnou a európskou legislatívou.

Výhodou sú tradície v oblasti kreatívneho priemyslu (sklársky priemysel), ale **nevýhodou** je úpadok regiónu, nízka miera zavádzania inovácií a nedostatok alebo nízky kapitál na „naštartovanie“ procesov, napríklad v oblasti mikro a malého podnikania, nedostatok odbornej pracovnej sily.

Výhodou je dostatok ornej pôdy na prvovýrobu, vhodné klimatické podmienky na špecifické komodity, **nevýhodou** je strata záujmu o práce v pôdohospodárstve (oblasť prvovýroby a druhovýroby).

Výhodou je zachovávanie ľudových tradícií, **nevýhodou** sú chýbajúce investície podporujúce vytváranie podmienok pre trávenie voľného času – budovanie príslušnej infraštruktúry (amfiteátre, rozhľadne a pod.)

3. Geografická charakteristika

Územie MAS LABOREC sa rozprestiera celkovo na 51791,8ha v katastrach 28 obcí troch okresov, a to okresu Medzilaborce, Stropkov a Humenné. Nachádza sa na severovýchode Prešovského samosprávneho kraja a jeho severná hranica tvorí štátnu hranicu s Poľskom. Najväčšia časť územia MAS LABOREC sa rozkladá na území okresu Medzilaborce, ktorý patrí k najmenším okresom PSK, a nachádza sa v jednom geomorfologickom celku - Laboreckej vrchovine.

Najvyšší bod územia položený 850 m.n.m. sa nachádza v katastri obce Svetlice na chrbte Východných Beskýd hraničiacich s Poľskom. Najnižší bod územia sa nachádza pri výtoku rieky LABOREC z okresu Medzilaborce v katastri obce Brestov nad Laborcom.

Z dôvodu, že sa územie nachádza v jednom geomorfologickom celku, je jeho geologická stavba jednotvárna. Najčastejšie sa tu vyskytujú flyšové súvrstvia s rozličným zastúpením pieskovcov, ílovcov a slieňovcov. Podobné majú aj flyšové kriedové súvrstvia. V širších dolinách, v ktorých v minulosti pretekali rieky, sa nachádzajú aj nivné usadeniny.

Flyšové znaky nesie taktiež reliéf krajiny. Podľa zloženia jednotlivých častí územia sa tu nachádzajú vyčnievajúce chrbty (odolnejšie pieskovce) a hlboké erózne brázdy na miestach, kde nie sú odolné horniny (ílovce, slieňovce), ktoré sú väčšinou bez lesnej pokrývky. V lesoch sú najviac zastúpené bukové lesné porasty. V pohraničných oblastiach sa nachádzajú aj jedle po menej smrekovce a iné dreviny.

Pôda je najviac zastúpená hnedou lesnou pôdou, nazývanou kambizem. Zastúpené sú aj nivné pôdy fluvizem. V erózne rozšírených častiach dolín sa nachádza ilomerizovaná luvizem.

K dôležitým riekam regiónu patria rieky LABOREC, Oľka a rieka Výrava. Všetky tieto rieky pramenia vo flyšových oblastiach, čo je príčinou toho, že tieto oblasti sú málo vodnaté.

Do územia okresu zasahuje Chránená krajinná oblasť Východné Karpaty. V rámci nej nájdeme prevažne aj maloplošné chránené územia okresu - národnú prírodnú rezerváciu - Palotskú jedlinu a päť prírodných rezervácií - Beskydy, Haburské rašelinisko, Jarčiská, Mokré lúky pod Čertižným, Pod Demjatou.

Územie Chránená krajinná oblasť (CHKO) zahŕňa územie okresov Humenné, Medzilaborce, Svidník a Snina.

CHKO Východné Karpaty tvorí severozápadnú prihraničnú časť z územia pôvodnej chránenej krajinej oblasti, ktorá nebola začlenená do národného parku Poloniny. Územie je budované flyšovými súvrstviami, najmä ílovcami a pieskovecami.

Oblasť sa vyznačuje bohatými lesmi, ktoré sú hlavným ekostabilizačným prvkom krajiny a vhodným prostredím pre rastlinstvo i živočíšstvo viazané na lesné prostredie. V jej maloplošných chránených územiach sú zachované prirodzené jedľové bučiny situované na flyšových svahoch Laboreckej vrchoviny. V ich bohatom bylinnom kryte sa vyskytuje kostrava horská, ostružina.

Návštevníkov lákajú aj ďalšie prírodné a kultúrne **jedinečnosti, zvláštnosti/špecifiká:**

a.) dodnes industrializáciou nedotknutá príroda ponúkajúca kvalitné ekosystémové služby

Prírodná rezervácia Mokré lúky pod Čertižným

Prírodná rezervácia Mokré lúky pod Čertižným je chráneným územím katastra obce Čertižné na výmere 1,36 ha. V terénnej depresii vedľa hospodárskej krajiny Laboreckej vrchoviny sa zachovali biologicky hodnotné slatino-rašelinové spoločenstvá, málo narušené ľudskými zásahmi. Chránené územie tvoria podmáčané lúčne a slatinné spoločenstvá v rôznych postupných štádiách, krovité vrby a porast jelše lepkavej.

Medzi najvýznamnejšie **chránené, vzácne a ohrozené druhy rastlín** v rezervácii patria vyčíta trojlistá, iskerník veľký, rašelinníky, krušík močiarny a vlhkomilné a mokradňové ostrice. Z krovitých vrb sú zastúpené vrba popolavá, vrba ušatá a vzácna vrba päťtyčinková. Toto územie vytvára podmienky pre **vzácne a ohrozené živočíchy**. Z vtákov je tu trsteniarik obyčajný a sedmohlások obyčajný.

Národná prírodná rezervácia Palotské jedliny

Sa nachádza v katastrálnom území obce Palota na výmere 157,15 ha. Chránené územia tvoria prirodzené jedľové bučiny na flyši Laboreckej vrchoviny v závere Palotského potoka. Nadmorská výška sa pohybuje od 510 do 700 m. V bohatom bylinnom poraste sa darí najmä kostrave horskej, ostružine srstnatej, hviezdici hájnej a papradi. Pôvodné lesné porasty sú zároveň vhodným prostredím pre chránené a ohrozené živočíchy, z ktorých v rezervácii žijú sova dlhochvostá i vzácne mäsožravce ako vlk, rys i medveď. Zdroj: www.laborecko.net

b.) MAS LABOREC upúta mnohými špecifikami z hľadiska kultúrnych a historických pamiatok

Medzilaborce – Cerkev sv. Ducha - pravoslávny chrám postavený v roku 1949 v staroruskom renesančnom slohu. Postavený bol namiesto starého dreveného pravoslávneho chrámu. Jeho vznik v tak neprajnej dobe na stavbu chrámov umožnili niektoré zaujímavé okolnosti. V chráme boli obnovené maľby gréckym ikonopiscom žijúcim v USA Dimitriosom Leussisom a Dušanom Kandrinčákom z Medzilaboriec. Za obdobie štyroch rokov na ploche 1 600 m² stvárnil tristo päťdesiat ikon.

Múzeum Andyho Warhola bolo otvorené 30. júna 1991 vďaka iniciatíve Johna Warhola, viceprezidenta nadácie Andyho Warhola v New Yorku a ďalších nadšených propagátorov zakladateľa pop-artu. Veľká sála múzea patrí originálom a plagátom Andy Warhola, výtvarníka, predstaviteľa pop-artu, ktorého rodičia pochádzali z neďalekej obce Miková. Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach je jedinou inštitúciou v Európe, ktorá sa venuje dielu a pôvodu jedného z najvýznamnejších umelcov druhej polovice 20. storočia – Andymu Warholovi.

Obec **Čertižné** - leží v pramennej časti Laborca, v severovýchodnej časti Nízkych Beskýd v nadmorskej výške okolo 452 m. Obec má zaujímavú históriu. Sídlo založil šoltýs s valašskými usadlíkmi okolo roku 1560 na území humenského panstva. Najstarší písomný doklad o Čertižnom pochádza z roku 1579. Jeho zemepánmi boli šľachtici Drugethovci. Hospodárska budova kúrie pochádza zo začiatku 19. storočia, gr. kat. kostol z roku 1928. V marci r. 1935

sa v obci odohrala maloroľnícka čertizniasko-haburská vzbuza proti exekúciám. Na cintoríne sa nachádzajú kultúrne pamiatky - hroby buditeľov Adolfa Ivanoviča Dobrianského a Júliusa Stavrovského-Popradova. V obci je gréckokatolícky chrám z roku 1928 s nádherným interiérom.

Krásny Brod - Nachádza sa v tu Monastyr rádu svätého Bazila Veľkého založený v 14. storočí. Je jedným z najstarších a najkrajších monastyrov na Slovensku, ktorý priamo nadväzuje na cyrilo-metodskú tradíciu. Za ruinami sa v zachovalom stave nachádza kaplnka Pokrova. Do roku 1752 tu stáli len drevené kostolíky, ktoré často podliehali požiarom. V tomto roku bol vybudovaný prvý kamenný monastyr, ktorý bol trikrát zničený. Naposledy počas prvej svetovej vojny. Nad vchodom bol pôvodne umiestnený nápis pripomínajúci zázračné uzdravenie. Koncom 19. storočia sa tu nachádzala aj rafinéria ropy.

Kalinov - leží v severnej časti Laboreckej vrchoviny, pod hlavným hrebeňom Beskýd, v nadmorskej výške okolo 453 m. Obec stojí na mieste, ktoré už za Rimanov stálo na ceste z Potisia k Baltu. Z 18. storočia pochádza gréckokatolícka cerkev Nanebovzatia Panny Márie, projektovaná tereziánskou stavebnou kanceláriou. Pri cerkvi je 300-ročná lipa. 20. storočie začalo dramaticky. V obci bol postavený pomník ako pripomienka oslobodenia prvej obce v Československu počas 2. sv. vojny. V Kalinove sa začína štafetový beh vďaka, mieru a svornosti.

Habura - Socha kniežaťa Laborca. Autorom sochy je akademický sochár Ján Ľapák. Má päť metrov a je umiestnená na kamennom podstavci nad obcou. Vidieť je aj v susedných Medzilaborciach a Čertiznom. Socha symbolizuje uvedomenie si rusínskych koreňov miestneho obyvateľstva. Je to myšlienka povzbudenia, oživenia pamäti národa, ktorý tu pred časmi prebýval. Už v rímskych kronikách je zaznamenané, že na sever od Dunaja žije národ zvaný Rutheni. Podľa legendy Húni knieža Laborca zabili alebo popravili v roku 903 po vyhratej bitke pri prameňoch rieky Sviržava. Tá neskôr niesla jeho meno. V podstavci sochy (1,7 m) sú vložené hrudy zeme zo 106 rusínskych obcí. **Drevený kostolík:** Ide o kópiu pôvodného chrámu, ktorý stál v obci pred 250 rokmi. Chrám je najmladším dreveným kostolíkom na Slovensku. Pôvodný chrám stál v Habure už pred rokom 1510. Obec ho však v roku 1759 darovala susednej obci Malá Poľana, kde nemali vlastný chrám. Haburčania si vtedy postavili murovanú „cerkev“. Malá Poľana však v roku 1935 kostolík predala do Hradca Králové, kde stojí dodnes. Kostolík rozobrali a do Českej republiky previezli vlakom. **Pomník Ľ. Kukorelliho:** v septembri 1944 mal partizánsky oddiel Čapajev (neskôr partizánska brigáda a zväzok) okolo 500 príslušníkov a vyvíjal diverznú činnosť proti nemeckej armáde. V období Slovenského národného povstania (SNP) viedla brigáda Čapajev ťažké boje s jednotkami 357.

pechotnej divízie Wehrmachtu. Musela sa stiahnuť do Ondavskej vrchoviny, kde sa zlúčila s ďalšími partizánskymi oddielmi a reorganizovala sa na partizánsky zväzok. Ten sa v druhej polovici novembra 1944 pod veľkým tlakom nemeckých jednotiek rozhodol prebiť k 4. ukrajinskému frontu. Oddiel v počte asi 1500 mužov sa vydal pod Kukorelliho velením cez hory k sovietskym vojskám. V tomto boji padol 24. novembra 1944 aj Ľudovít Kukorelli. Jeho telo našli približne 25 m od rieky LABOREC (iba 150 m od sovietskych zákopov).

3.1.2. Poľnohospodárstvo a lesníctvo

Poľnohospodárska pôda v Prešovskom kraji zaberá 42,4% z celkovej rozlohy kraja. Z nej takmer dve pätiny predstavuje orná pôda, na ktorej sa pestujú predovšetkým obilniny, krmoviny, olejiny a zemiaky. V pestovaní zemiakov patrí kraj k najväčším producentom v SR. V rámci živočíšnej výroby prevláda chov hovädzieho dobytku. Spolu s Banskobystrickým krajom obhospodaruje najväčšie plochy lesných pozemkov.

Poľnohospodárstvo okresu Medzilaborce je charakterizované veľmi ťažkými výrobnými podmienkami. Prevažná časť územia spadá do flyšovej oblasti s charakteristickou zníženou úrodnosťou poľnohospodárskej pôdy.

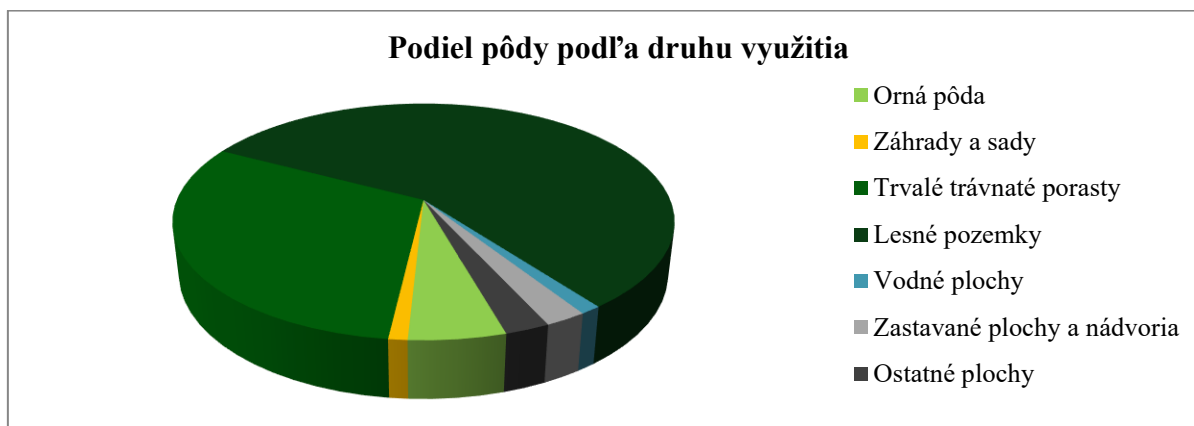
Tabuľka 4. A: Výmera pôdy podľa druhu na území MAS LABOREC k 31.12.2014

Územie	MAS LABOREC v km ²
Celková výmera	517,918
- poľnohospodárska pôda	192,395
v tom orná pôda	27,254
vinice	0
záhrady a ovocné sady	5,387
trvalé trávne porasty	159,682
- nepoľnohospodárska pôda	325,585
v tom lesné pozemky	295,535
vodné plochy	6,011
zastavaná plocha, nádvoria	11,793
ostatné plochy	12,707

Zdroj: Štatistický úrad SR 2014

MAS LABOREC má celkovú výmeru 517 924 ha, z toho 192 395 ha zaberá poľnohospodárska pôda a 325 585ha zaberá nepoľnohospodárska pôda. Pomerne veľkú časť nepoľnohospodárskej pôdy zaberajú lesné pozemky 295 535 ha.

Graf 1. A: Podiel pôdy podľa druhu využitia

Zdroj: Štatistický úrad 2014

Tabuľka 5. A: Pôdy v katastrach obcí MAS LABOREC

Pôdy v katastrach obcí MAS LABOREC			
Obce	Kambizeme modálne a kultizemné / pseudoglejové nasýtené	Kambizeme modálne kyslé a podzolové /pseudogleje kyslé	Fluvizeme glejové
Brestov nad Laborcom	I	I	I
Čabalovce	I	I	
Čabiny	I	I	I
Čertižné	I	I	
Habura	I	I	
Kalinov	I	I	
Krásny Brod	I	I	
Medzilaborce	I	I	
Ňagov	I	I	
Orľka	I	I	
Olšinkov		I	
Palota		I	
Radvaň nad Laborcom	I		I
Repejov	I	I	
Rokytovce	I	I	
Roškovce	I	I	
Sukov	I		
Svetlice	I	I	
Valentovce	I	I	
Volica	I	I	I
Výrava	I	I	
Zbojné	I	I	
Zbudská Belá	I	I	
Havaj	I	I	
Malá Poľana	I	I	
Miková		I	
Vladiča	I	I	
Rokytov pri Humennom	I	I	I

Zdroj: SZAP ATLAS SR

Tabuľka 6. A: Stav hospodárskych zvierat v kusoch

Okres	Hovädzí Dobytok	z toho kravy	Ošípané	z toho prasnice	Hydina	z toho sliepky	Ovce	z toho bahnice
k 31.12.2014								
Medzilaborce	3 817	2 180	61	-	9 720	9 720	1 672	959
Stropkov	4 482	2 281	578	D	119 664	17 060	2 997	1 849
Humenné	4 835	2 650	18 240	2 368	44 094	40 170	1 943	1 473
k 31.12.2013								
Medzilaborce	3 959	2 337	61	-	9 720	9 720	1 600	924
Stropkov	4 686	2 264	587	D	62 671	17 107	3 040	1 734
Humenné	4 893	2 552	18 407	2 270	44 399	40 418	2 472	1 584
k 31.12.2012								
Medzilaborce	3 852	2 247	36	-	9 720	9 720	2 990	2 027
Stropkov	4 621	2 192	588	8	139 007	17 111	3 112	1 799
Humenné	4 752	2 511	15 595	1 612	44 415	40 406	3 027	2 013

Zdroj: Štatistický úrad SR, D – dôverný údaj

Na základe ukazovateľa intenzity chovu hospodárskych zvierat môžeme konštatovať, že stav ošípaného dobytku v okrese Medzilaborce od roku 2012 vzrástol o 25 kusov a odvtedy sa tento stav nezmenil. Stav hydiny od roku 2012 je nemenný.

Tabuľka 7. A: Produkcia poľnohospodárskych plodín

	Zrniny ton/ha	Obilniny ton/ha	Olejniný ton/ha	Zemiaky ton/ha	Viacročné krmoviny ton/ha
k 31.12.2014					
Medzilaborce	2,62	2,62	0	4,21	1,61
Stropkov	3,46	3,46	0	5,64	4,76
Humenné	3,27	3,27	3,78	10,24	2,79
k 31.12.2013					
Medzilaborce	2,04	2,04	-	4,30	4,75
Stropkov	3,23	3,24	0,99	6,63	3,68
Humenné	2,14	2,14	1,75	5,48	2,15
k 31.12.2012					
Medzilaborce	2,20	2,20	-	4,09	3,53
Stropkov	3,39	3,39	3,24	6,65	5,48
Humenné	3,17	3,17	2,25	8,25	2,95

Zdroj: Štatistický úrad SR

V okrese Medzilaborce bola zaznamenaná najvyššia hektárová úroda pre zemiaky 4,21 ton/ha a najnižšia pre olejniny 0 ton/ha.

3.1.3. Obyvateľstvo a demografia

Počet obyvateľov MAS LABOREC k 31.12.2014 (zdroj ŠÚ SR).

Spolu	13 272
z toho muži	6 588
ženy	6 684

Počet obyvateľov žijúcich v mestách	6 703
v obciach	6 569

Tabuľka 8. A: Vývoj počtu obyvateľov

Územie	2010	2011	2012	2013	2014
MAS LABOREC	13 101	13 450	13 360	13 037	13 272

Zdroj: Štatistický úrad

Počet obyvateľov na území MAS LABOREC v roku 2011 v porovnaní s rokom 2010 vzrástol o 349 osôb. V rokoch 2012 a 2013 opäť začal klesať, v roku 2014 vzrástol o 533 osôb, čo je o 184 osôb viac ako v roku 2011.

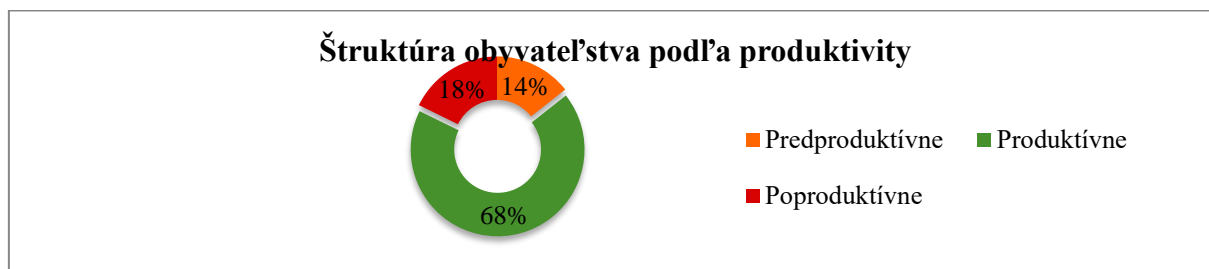
V okrese sú dve obce s počtom obyvateľov do 100, a to Oľšínkov a Vladiča, kde starí ľudia dožívajú a mladí prichádzajú len za rekreáciou. V obciach zostávajú väčšinou starší ľudia, mladí ľudia odchádzajú za prácou do ekonomicky silnejších regiónov.

Tabuľka 9. A: Zloženie obyvateľov k 31.12.2014

Obce	Zloženie obyvateľov k 31.12.2014														Priemerný vek
	Predproduktívne				Produktívne				Poproduktívne				Spolu		
	muži	ženy	spolu	%	muži	ženy	spolu	%	muži	ženy	spolu	%			
Brestov nad Laborcom	12	8	20	19,1	40	29	69	65,7	6	10	16	15,2	105	37,97	
Čabalovce	45	32	77	20,9	133	114	247	67,1	15	29	44	12,0	368	35,90	
Čabiny	18	21	39	10,4	135	108	243	65,0	34	58	92	24,6	374	45,18	
Čertižné	14	23	37	10,7	116	100	216	62,4	35	58	93	26,9	346	47,46	
Habura	33	23	56	10,9	173	138	311	60,6	56	90	146	28,5	513	47,72	
Kalinov	3	6	9	3,3	88	118	206	75,5	20	38	58	21,3	273	48,75	
Krásny Brod	46	32	78	16,7	163	146	309	66,3	26	53	79	17,0	466	40,28	
Medzilaborce	563	489	1052	15,7	2422	2352	4774	71,2	331	546	877	13,1	6703	39,32	
Ňagov	30	21	51	11,9	160	142	302	70,2	28	49	77	17,9	430	42,36	
Ofka	16	22	38	12,9	109	65	174	59,0	28	55	83	28,1	295	46,74	
Olšinkov	0	0	0	0	7	3	10	37,0	7	10	17	63,0	27	61,02	
Palota	20	26	46	24,7	64	46	110	59,1	12	18	30	16,1	186	35,74	
Radvaň nad Laborcom	36	47	83	14,4	218	168	386	67,1	35	71	106	18,4	575	41,39	
Repejov	9	7	16	11,7	44	30	74	54,0	16	31	47	34,3	137	49,73	
Rokytovce	14	16	30	15,0	69	61	130	65,0	20	20	40	20	200	41,91	
Roškovce	8	7	15	8,1	64	52	116	62,7	10	44	54	29,2	185	45,91	
Sukov	8	18	26	20,5	42	32	74	58,3	12	15	27	21,3	127	39,37	
Svetlice	1	1	2	1,8	34	25	59	54,1	18	30	48	44,0	109	56,47	
Valentovce	1	3	4	9,3	17	8	25	58,1	4	10	14	32,6	43	49,29	
Volica	12	13	25	8,4	104	103	207	69,5	23	43	66	22,2	298	45,38	
Výrava	10	13	23	12,2	70	55	125	66,5	18	22	40	21,3	188	43,03	
Zbojné	9	13	22	12,4	67	42	109	61,2	12	35	47	26,4	178	46,61	
Zbudská Belá	10	12	22	17,5	41	29	70	55,6	13	21	34	27,0	126	45,25	
Havaj	37	21	58	14,6	155	135	290	72,9	16	34	50	12,6	398	39,80	
Malá Poľana	8	9	17	15,0	44	28	72	63,7	7	17	24	21,2	113	43,08	
Miková	12	14	26	17,6	45	39	84	56,8	10	28	38	25,7	148	42,62	
Vladiča	0	1	1	1,8	27	14	41	71,9	4	11	15	26,3	57	52,32	
Rokytov pri Humennom	16	18	34	11,2	98	78	176	57,9	32	62	94	30,9	304	49,55	
Spolu	991	916	1907	12,45	4749	4260	9009	62,66	848	1508	2356	24,9	13272	45,01	

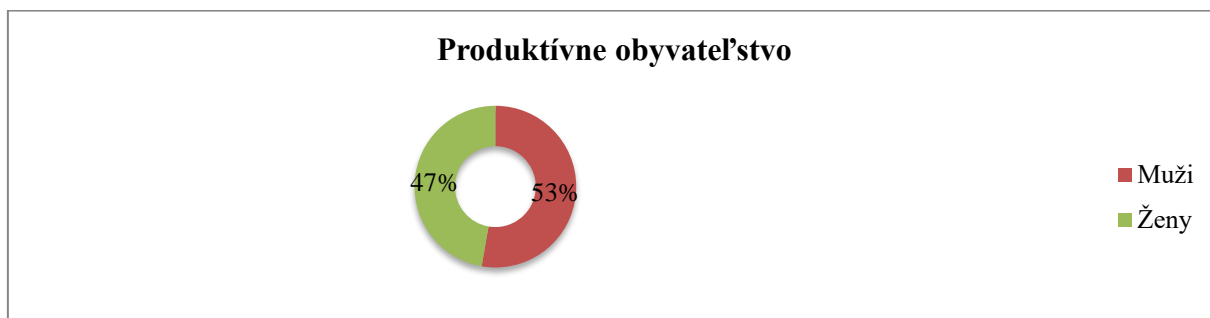
Zdroj: Štatistický úrad 2014

Graf 2. A: Produktívne obyvateľstvo

Zdroj: Štatistický úrad

Graf 3. A: Štruktúra obyvateľstva

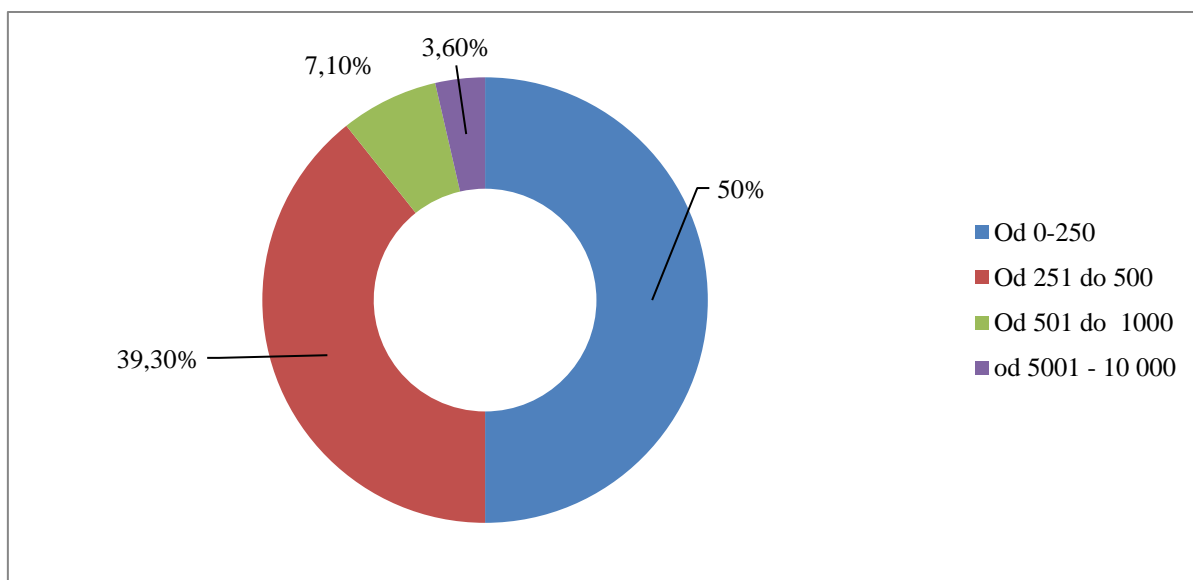
Zdroj: Štatistický úrad

Tabuľka 10. A: Počet obcí /miest podľa počtu obyvateľov

Obce / mestá podľa počtu obyvateľov	
Od 0-250	14
Od 251 do 500	11
Od 501 do 1 000	2
Od 1 001 do 2 000	0
Od 2 001 do 5 000	0
Od 5 001 do 10 000	1
Nad 10 001	0

Zdroj: Štatistický úrad 2014

Graf 4. A: Počet obcí/miest podľa počtu obyvateľov

Zdroj: Štatistický úrad 2014

Na základe vyššie spracovaných údajov sa na území MAS v prevažnej miere vyskytujú obce do 250 obyvateľov (50 %) a obce od 251 do 500 obyvateľov (39,30%). Najviac obyvateľov 6 703 žije v okresnom meste Medzilaborce, ktoré sú z pohľadu počtu obyvateľov najväčšou „obcou“ MAS LABOREC. Najmenšou obcou sú obce Vladiča, Suchá, Driečna, ktoré tvoria jeden celok a vykazujú spolu 57 obyvateľov.

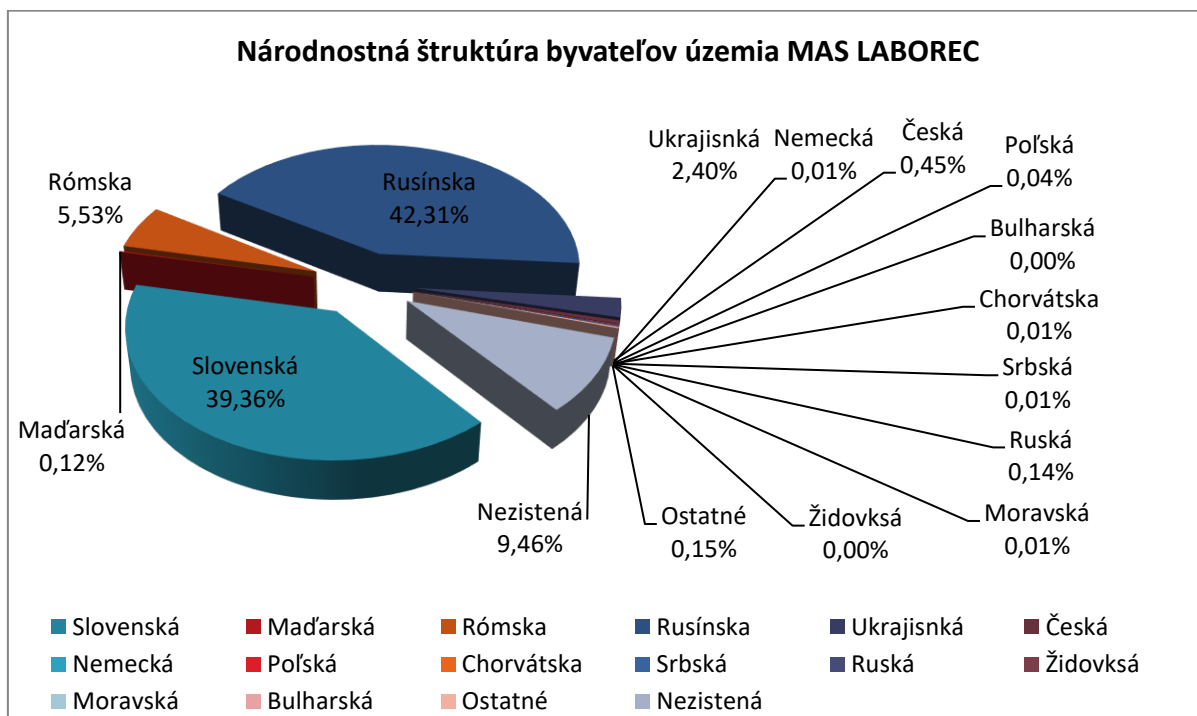
Národnostná štruktúra obyvateľov

Tabuľka 11. A: Národnostná štruktúra obyvateľov v okrese Medzilaborce

Národnosť	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014
Slovenská	6 025	4 731	4 629	4 968	5 039
Rusínska	5 054	5 284	5 295	5 073	4 976
Ukrajinská	486	312	312	328	334
Rómska	204	745	745	719	715

Zdroj: Štatistický úrad 2014

Graf 5. A: Národnostná štruktúra obyvateľov MAS LABOREC

Zdroj: ŠÚ SKSODB 2011

Územie okresu Medzilaborce je národnostne nehomogénne. Podľa výsledkov štatistického úradu tvorí 41,13 % obyvateľstvo slovenskej národnosti a 40,61% obyvateľstvo rusínskej národnosti. Do roku 2013 na území Medzilaboriec žilo viac obyvateľov rusínskej národnosti, ako slovenskej národnosti. Menej početné menšiny sú česká, moravská a sliezská, poľská, ruská, rómska a nemecká.

Tabuľka 12. A: Národnostná štruktúra obyvateľov v okrese Stropkov

Národnosť	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014
Slovenská	18 650	16 685	16 609	16 798	16 828
Rusínska	1 122	1 382	1 380	1 302	1 271
Ukrajinská	123	105	103	107	110
Rómska	482	1 225	1 225	1 209	1 199

Zdroj: Štatistický úrad

Tabuľka 13. A: Národnostná štruktúra obyvateľov v okrese Humenné

Národnosť	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014
Slovenská	58 090	54 002	53 768	53 903	53 704
Rusínska	2 300	3 119	3 113	3 029	3 001
Ukrajinská	927	528	521	538	538
Rómska	1 398	1 671	1 672	1 637	1 631

Zdroj: Štatistický úrad

Tabuľka 14. A: Zloženie obyvateľov podľa národnosti

Obce	Zloženie obyvateľov podľa národnosti															
	Slovenská	Maďarská	Rómska	Rusínska	Ukrajinská	Česká	Nemecká	Poľská	Chorvátska	Srbská	Ruská	Židovská	Moravská	Bulharská	Ostatné	Nezistená
Brestov nad Laborcom	57	0	16	19	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12
Čabalovce	166	0	17	113	8	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53
Čabiny	121	0	0	219	13	4	0	0	0	0	3	0	0	0	0	31
Čertižné	113	3	0	240	6	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10
Habura	110	0	0	316	23	4	0	1	0	0	1	0	0	0	2	14
Kalinov	97	1	0	188	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Krásny Brod	136	0	2	259	10	2	0	0	0	0	0	0	0	0	3	47
Medzilaborce	2560	10	646	2419	210	30	1	3	1	0	13	0	0	0	11	905
Ňagov	157	0	9	245	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	23
Ol'ka	136	0	2	166	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14
Olšinkov	13	0	0	16	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Palota	43	0	39	94	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Radvaň nad Laborcom	372	0	0	165	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	43
Repejov	54	0	0	73	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
Rokytovec	43	0	9	140	6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Roškovec	75	0	1	114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Sukov	54	0	2	66	8	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	3
Svetlice	70	0	0	37	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	10
Valentovec	18	0	0	23	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Volica	154	0	0	150	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
Výrava	84	0	0	81	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Zbojné	98	0	0	70	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Zbudská Belá	41	0	0	75	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11
Havaj	233	0	0	170	5	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	5
Malá Poľana	46	0	0	62	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	1	
Miková	55	2	4	63	1	5	0	1	0	0	0	0	0	0	0	26
Vladiča	32	0	0	25	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5

Rokyty pri Humennom	180	0	0	108	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14
Spolu	5318	16	747	5716	324	61	2	6	1	1	19	0	1	0	20	1278

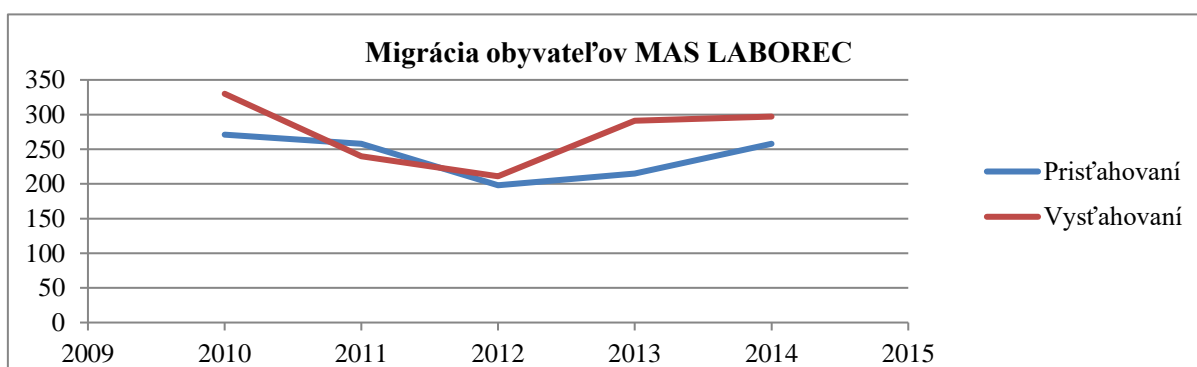
Zdroj: Štatistický úrad SR SODB 2011

Tabuľka 15. A: Migrácia obyvateľstva MAS LABOREC

	r. 2010	r. 2011	r. 2012	r. 2013	r. 2014
Priťahovaní	271	258	198	215	258
Vystáňovaní	330	240	211	291	297

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf 6. A: Migrácia obyvateľstva MAS LABOREC

Zdroj: Štatistický úrad

Na územie MAS LABOREC sa v roku 2014 priťahovalo na trvalý pobyt o 43 osôb viac, ako v roku 2013, ale zároveň v roku 2014 sa vystáňovalo z trvalého pobytu o 39 osôb viac, ako sa v danom roku priťahovalo.

3.1.4. Trh práce

Celkový počet uchádzačov o zamestnanie v roku 2014 dosiahol hodnotu 1 362 osôb a medziročne vzrástol o 3 osoby. Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Medzilaborce k 31.12.2014 pri disponibilnom počte uchádzačov o zamestnanie v počte 1 114 osôb dosiahla hodnotu 19,95 %.

Okres Medzilaborce sa umiestnil v rámci Slovenska z celkového počtu 79 okresov na 13. mieste, celoslovenská miera evidovanej nezamestnanosti bola ku koncu roka (13,29 %).

Tabuľka 16. A: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo a Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo a disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie																
Ukazovateľ		2010			2011			2012			2013			2014		
		Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Okres Humenné	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	32 406	18 729	13 677	32 559	18 472	14 087	32 515	18 279	14 236	31 428	17 852	13 576	31 740	17 868	13 872
	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	5 075	2 887	2 188	5 417	3 020	2 397	6 017	3 351	2 666	5 448	2 897	2 551	5 233	2 881	2 352
Okres Medzilaborce	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	6 037	3 530	2 507	6 047	3 480	2 567	5 988	3 417	2 571	5 386	3 099	2 287	5 583	3 224	2 359
	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	1 171	623	548	1 200	630	570	1 336	728	608	1 062	576	486	1 114	631	483
Okres Stropkov	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	10 248	5 966	4 282	10 372	5 955	4 417	10 262	5 804	4 458	10 469	6 011	4 458	10 571	6 061	4 510
	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	1 757	945	812	1 878	940	938	2 194	1 161	1 033	1 865	907	958	1 839	984	855

Zdroj: ŠU SR (STAT DAT – Miera evidovanej nezamestnanosti/ ukazovatele) 2010-2014

Tabuľka 17. A: Priemerný evidenčný počet zamestnancov

Okres Medzilaborce						
Ukazovateľ		Priemerný evidenčný počet zamestnancov				
		2010	2011	2012	2013	2014
		Spolu	Spolu	Spolu	Spolu	Spolu
Okres Medzilaborce	Spolu	1 074	1 260	1 163	1 081	1 061
	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	11	D	D	D	D
	Priemysel spolu	499	567	416	408	436
	Ťažba a dobývanie	D	D	D	D	-
	Priemyselná výroba	473	414	D	D	278
	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	D	133	D	D	D
	Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	23	D	D	D	D
	Stavebníctvo	14	D	D	D	D
	Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	53	54	52	54	60
	Doprava a skladovanie	86	73	70	D	70

Ubytovacie a stravovacie služby	D	D	D	D	-
Informácie a komunikácia	D	D	D	D	-
Finančné a poisťovacie činnosti	10	D	D	D	12
Činnosti v oblasti nehnuteľností	D	D	D	D	

D – dôverný údaj

Zdroj: Štatistický úrad SR(Statdat Zamestnanci podľa SK NACE Rev.2

Priemerný evidenčný počet zamestnancov v okrese Medzilaborce v roku 2014 dosiahol 1 061 osôb. Od roku 2011 došlo k poklesu o 102 zamestnancov.

Odvetvová štruktúra zamestnanosti v okrese ku koncu roka 2014 bola charakterizovaná najvyššou koncentráciou pracujúcich v priemysle, a to najmä strojárskom a sklárskom (41 %), v doprave a skladovaní (6,6% %) a vo veľkoobchode a maloobchode (5,7 %). Počet pracujúcich v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove nie je k dispozícii.

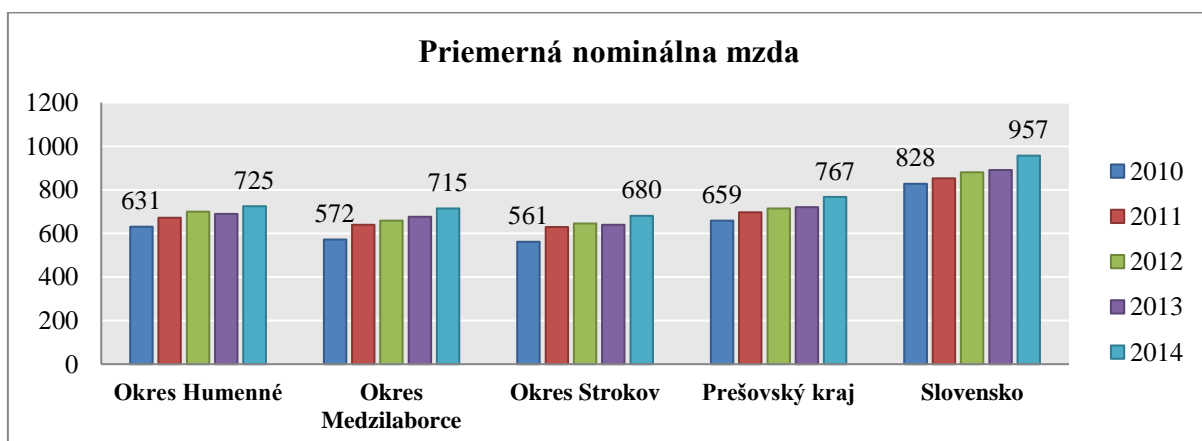
K 31.12.2014 bolo na ÚPSVaR v Medzilaborciach evidovaných celkom 1 voľné pracovné miesto, čo predstavuje 1 061 osôb na 1 pracovné miesto.

Tabuľka 18. A: Porovnanie priemernej mesačnej mzdy v okrese Humenné, Medzilaborce, Stropkov, od r. 2010 do r. 2014

Ukazovateľ	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (Eur)														
	2010			2011			2012			2013			2014		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Okres Humenné	631	729	565	672	730	617	700	777	630	689	734	653	725	766	693
Okres Medzilaborce	572	672	481	639	716	568	659	715	601	676	718	635	715	743	669
Okres Stropkov	561	622	503	630	698	554	645	710	574	640	682	597	680	729	628

Zdroj: Štatistický úrad SR(Statdat -Mzdy zamestnancov podľa SK NACE Rev. 2)

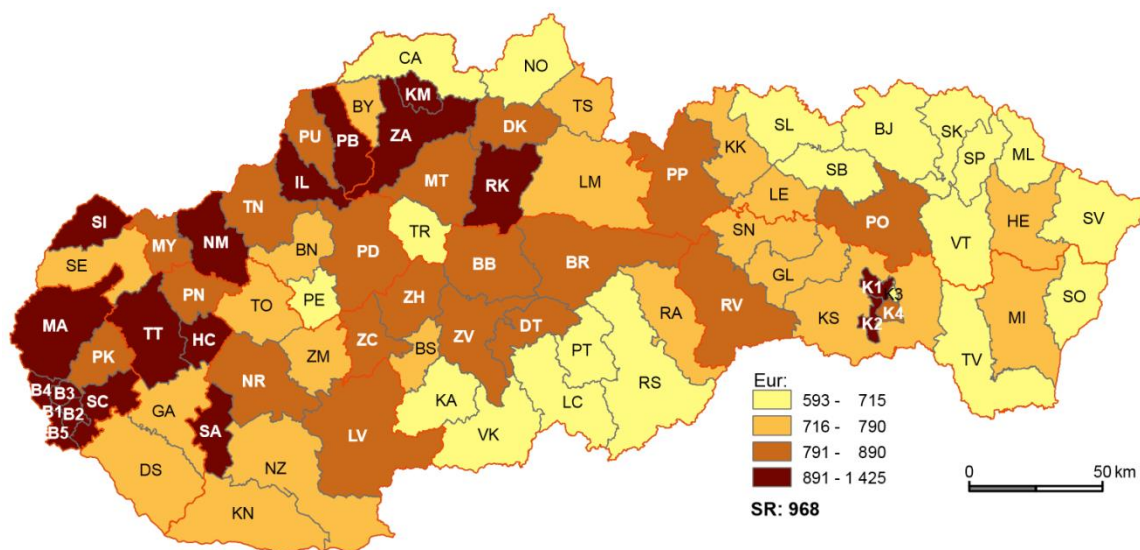
Graf 7. A: Priemerná nominálna mesačná mzda – Humenné, Stropkov, Medzilaborce, Prešovský kraj a Slovensko

Zdroj: Štatistický úrad SR(Statdat -Mzdy zamestnancov podľa SK NACE Rev. 2)

Priemerná nominálna mzda za okres Medzilaborce dosiahla výšku 715 Eur, oproti roku 2013 vzrástla o 39 Eur.

Mapa A č.1: Priemerná nominálna mesačná mzda v okresoch SR

Zdroj: Správa o hospodárskom vývoji v krajoch SR za rok 2014

Na trhu práce v okrese Medzilaborce má dominantné postavenie strojársky priemysel, ktorý reprezentuje závod STROJLAB, s.r.o. Menej významné postavenie má dnes sklársky priemysel zaoberajúci sa brúsením skla, výrobou a predajom kryštálových lustrov. V tomto odvetví pôsobí niekoľko výrobných subjektov, pričom najväčším je GLASS-LUSTROVÉ KOMPONENTY, s.r.o. O niečo menšie sú Interglass, s.r.o., LUSK SK, s.r.o.

V rámci okresu je zaznamenaný úpadok poľnohospodárskej výroby. Poľnohospodárskou výrobou sa zaoberajú spoločnosti Poľnoslužby Čabiny spol. s.r.o. a Družstvo – Hluboká Rokytovce. Nastáva aj zmena v štruktúre právneho a vlastníckeho stavu subjektov zaoberajúcich sa poľnohospodárskou výrobou, a taktiež prechodom z formy družstiev na spoločnosti s ručením obmedzeným a na akciové spoločnosti.

Tabuľka 19. A: Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností

Ukazovateľ		Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2				
		2010	2011	2012	2013	2014
		Spolu	Spolu	Spolu	Spolu	Spolu
Okres	Spolu	622	616	605	597	552
	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	71	68	74	73	69
	Priemysel spolu	179	175	174	188	177
	Priemyselná výroba	179	175	174	188	177
	Stavebníctvo	95	94	97	91	87
	Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	152	141	132	119	113

Doprava a skladovanie	16	23	17	17	9
Ubytovacie a stravovacie služby	25	27	25	23	24
Informácie a komunikácia	3	5	6	8	5
Finančné a poisťovacie činnosti	4	3	6	4	3
Činnosti v oblasti nehnuteľností	4	4	3	3	3
Odborné, vedecké a technické činnosti	28	32	26	24	24
Administratívne a podporné služby	14	12	14	14	10
Vzdelávanie	4	3	3	2	1
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	3	2	2	2	2
Umenie, zábava a rekreácia	1	2	3	4	3
Ostatné činnosti	23	25	23	25	22

Zdroj: Štatistický úrad SR(Statdat Zamestnanci podľa SK NACE Rev.2

Podľa odvetvovej štruktúry najviac podnikateľov v okrese Medzilaborce podnikalo v priemyselnej výrobe (32 %/), vo veľkoobchode a maloobchode (0,20 %) a v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove (12,5 %).

Tabuľka 20. A: Podnikateľské subjekty

Podnikateľské subjekty						
Obce	Počet celkom	z toho poľnohospodárstvo	z toho lesné hospodárstvo	obchod a služby	výroba	ostatné (neziskový sektor)
Brestov nad Laborcom	1	1				
Čabalovce	10	5	1	2	1	1
Čabiny	5	1	1	2		1
Čertižné	7	1	2	3		1
Habura	7	1	1	3		2
Havaj	7	1	1	3	1	1
Kalinov	2			1		1
Krásny Brod	9	2	1	2	3	1
Malá Poľana	5		2	3		
Medzilaborce	189	9	2	145	22	15
Miková	5	1	2	1		1
Ňagov	4	1		3		
Ol'ka	8	2		3	1	2
Olšinkov	1	1				
Palota	3	1				2
Radvaň nad Laborcom	6	1		4		1
Repejov	4	1	1	1		1
Rokytovce	3	2				1
Rokytov pri Humennom	7	1	1	4		1

Roškovce	6	1	3	1		1
Sukov	3	1	1	1		
Svetlice	3	1	1	1		
Valentovce	1		1			
Vladiča	8	3	4	1		
Volica	5	1	1	2	1	
Výrava	14	7	4	2		1
Zbojné	2		1	1		
Zbudská Belá	5	1	1	2	1	
SPOLU	330	47	32	191	30	34

Zdroj: Obecná štatistika

Podľa databázy Ministerstva hospodárstva SR, MH Invest s.r.o., lokalizované priemyselné parky na území MAS LABOREC sú Priemyselné parky: Priemyselný park Medzilaborce o rozlohe 4,75 ha.

3.1.5. Vývoj nezamestnanosti

Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla ku koncu decembra 2014 v Prešovskom kraji 17,45 % , v samotnom okrese Medzilaborce 19,95 % , čo je približne na úrovni roka 2010, kedy sa začali výraznejšie prejavovať dopady svetovej finančnej a hospodárskej krízy.

(Zdroj: Štatistický úrad SR 2014).

Negatívnym spôsobom determinuje vývoj nezamestnanosti v regióne aj nízka nominálna priemerná mzda zamestnancov, ktorá odrádza hlavne mladých ľudí hľadať si prácu doma. V neposlednom rade sa na vývoji nezamestnanosti v regióne negatívnym spôsobom podpisuje vysoký podiel rizikových skupín obyvateľstva, medzi ktoré patria hlavne marginalizované skupiny, ktorí vo väčšine prípadov nemajú nadobudnuté žiadne vzdelanie, čím je výrazne eliminovaná šanca získať potrebné zamestnanie. Nasleduje tak dlhodobé zotrvávanie občanov bez vzdelania v evidencii úradu práce, alebo s nedostatočným vzdelaním, ktorí vlastnými silami nie sú schopní uplatniť sa na trhu práce a dostávajú sa tak do sociálnej vylúčenosti. Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry v okrese Medzilaborce žije 1 883 osôb bez vzdelania. /Zdroj: Štatistický úrad SR 2014/.

3.1.6. Vzdelávanie

Na území MAS sa celkovo nachádza 7 materských škôl. V materských školách v obciach Habura a Krásny Brod je vyučovací jazyk ukrajinský, v materskej škole v obci Čabiny sa vyučuje v rusínskom jazyku.

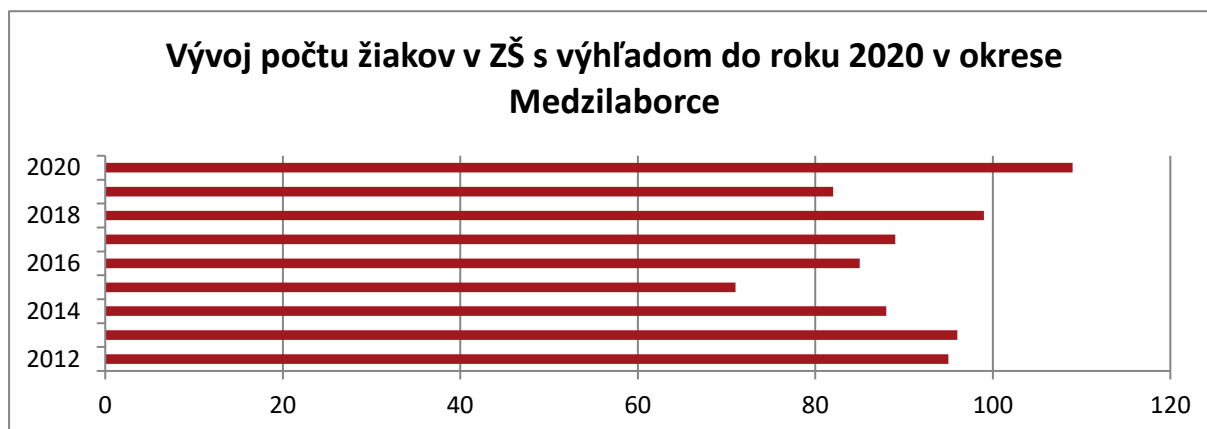
Základné školstvo je na území združenia MAS LABOREC zastúpené 7 základnými školami. Základná škola v obci Čabiny má podobne ako materská škola vyučovací jazyk rusínsky. V obci Havaj zo Stropkovského okresu sú základná a materská škola spojené.

Tabuľka 21. A: Vývoj počtu žiakov s výhľadom do roku 2020 v okrese Medzilaborce

Vývoj počtu žiakov v ZŠ s výhľadom do roku 2020 v okrese Medzilaborce									
Okres	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Medzilaborce	95	96	88	71	85	89	99	82	109

Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií, Bratislava

Graf 8. A: Vývoj počtu žiakov v ZŠ s výhľadom do roku 2020 v okrese Medzilaborce

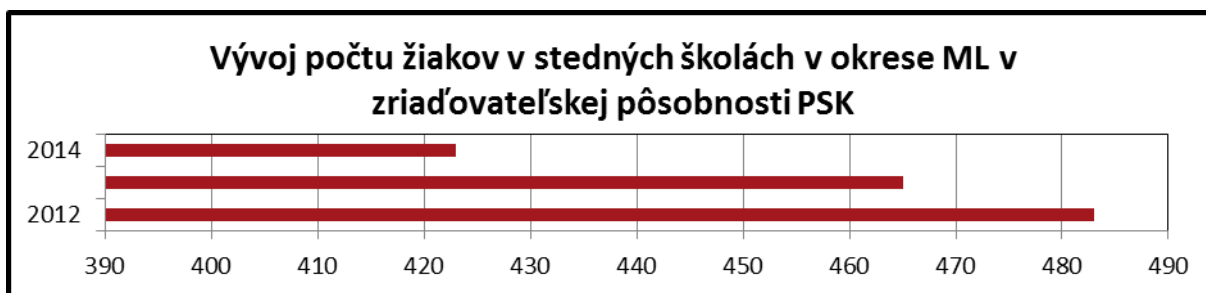
Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií, Bratislava

Výchovno-vzdelávací proces pre žiakov s mentálnym postihom, telesným postihom alebo s ich kombináciou zabezpečuje základná škola spojená s materskou školou, ktorá sa nachádza v meste Medzilaborce.

Stredné odborné školy - SOŠ A. Warhola a Gymnázium a SOŠ pri RC sv. Nikolaja sa nachádzajú v meste Medzilaborce.

Nasledujúci graf nám ukazuje mierny úbytok žiakov stredných škôl v roku 2014 oproti predchádzajúcim rokom.

Graf 9. A: Vývoj počtu žiakov stredných školách v okrese ML v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK

Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií, Bratislava

Tabuľka 22. A: Vývoj počtu žiakov s výhľadom do roku 2020 v okrese Medzilaborce

Počet žiakov stredných škôl v pôsobnosti PSK	
Okres	Počet žiakov
Humenné	2 906
Medzilaborce	423
Stropkov	633

Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií, Bratislava

Vyššie uvedená tabuľka „Počet žiakov stredných škôl v pôsobnosti PSK“ zobrazuje počet žiakov stredných škôl, v pôsobnosti PSK v okresoch, v ktorých sa nachádzajú členovia združenia. Z dôvodu, že okres Medzilaborce patrí k jedným z najmenších okresov PSK, ale aj z dôvodu, že sa tu nachádza malý počet stredných škôl a študenti navštevujú stredné školy v iných okresoch, bol k septembru 2015 počet študentov v okrese Medzilaborce 423.

Tabuľka 23. A: Vývoj počtu žiakov s výhľadom do roku 2020 v okrese Medzilaborce

ŠKOLY, VZDELÁVACIE A PEDAGOGICKÉ ZARIADENIA NA ÚZEMÍ MAS LABOREC				
Škola	Obec /mesto	Forma	Vyučovací jazyk	Okres
Materské školy				
Materská škola	Habura	celodenná	Ukrajinský	Medzilaborce
Materská škola	Krásny Brod	celodenná	Ukrajinský	Medzilaborce
Materská škola ul. Duchnovičova	Medzilaborce	celodenná	Slovenský	Medzilaborce
Materská škola ul. gen. Svobodu	Medzilaborce	celodenná	Slovenský	Medzilaborce
Materská škola	Čabiny	celodenná	Rusínsky	Medzilaborce
Materská škola	Rokytyv pri Humennom	celodenná	Slovenský	Humenné
Materská škola	Havaj	celodenná	Slovenský	Stropkov

Základné školy				
Základná škola s materskou školou Michala Sopiru	Radvaň nad Laborcom	Denná	Slovenský	Medzilaborce
Základná škola	Volica	Denná	Slovenský	Medzilaborce
Základná škola s vyučovacím jazykom rusínskym – Osnovna škola	Čabiny	Denná	Rusínsky	Medzilaborce
Základná škola ul. Duchnovičova	Medzilaborce	Denná	Slovenský	Medzilaborce
Základná škola ul. Komenského	Medzilaborce	Denná	Slovenský	Medzilaborce
Základná škola s materskou školou	Havaj	Denná	Slovenský	Stropkov
Špeciálna základná škola s materskou školou int.	Medzilaborce	-----	Slovenský	Medzilaborce
Stredné školy				
Gymnázium	Medzilaborce	Denná	Slovenský	Medzilaborce
SOŠ A. Warhola	Medzilaborce	Denná	Slovenský	Medzilaborce
SOŠ pri RC sv. Nikolaja	Medzilaborce	Denná	Slovenský	Medzilaborce
Základné umelecké školy				
Základná umelecká škola	Medzilaborce	-----	-----	Medzilaborce
Centrá voľného času				
Centrum voľného času	Medzilaborce	-----	-----	Medzilaborce
Iné vzdelávacie inštitúcie				
Centrum špeciálnopedagogického poradenstva	Medzilaborce	-----	-----	Medzilaborce

Zdroj: UIPS k 15.9.2014

Tabuľka 24. A: Zloženie obyvateľov MAS LABOREC podľa dosiahnutého vzdelania

Obce	Zloženie obyvateľov podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania											
	Základné	Učňovské bez mat.	Stredné odborné bez maturity	Úplné stredné učňovské s maturitou	Úplné stredné odborné s maturitou	Úplné stredné všeobecné	Vyššie odborné	Vysokoškolské bakalárske	Vysokoškolské mag., ing., dokt.	Vysokoškolské doktorandské	Bez vzdelania	Nezistené
Brestov nad Laborcom	43	10	9	1	15	2	0	0	1	0	24	0
Čabalovce	90	31	35	17	54	18	2	3	13	0	81	14
Čabiny	76	66	42	13	77	16	2	4	25	1	43	26
Čertižné	72	55	46	15	87	21	7	10	28	1	32	1
Habura	109	52	46	24	103	19	10	12	35	3	42	17
Kalinov	87	43	41	9	55	11	1	4	14	0	19	8
Krásny Brod	64	65	62	11	96	26	1	9	31	0	77	17
Medzilaborce	1080	633	899	250	1512	302	97	156	567	26	1130	157
Ňagov	97	54	47	19	90	16	5	13	24	1	56	16
Opka	81	50	37	18	56	5	1	2	11	1	43	15
Olšinkov	12	1	6	2	5	1	0	0	2	0	2	4
Palota	47	10	13	10	26	4	0	1	14	0	52	8

Radvaň nad Laborcom	113	78	63	21	102	16	9	5	32	2	101	43
Repejov	54	19	14	2	14	3	3	3	4	0	17	10
Rokytovce	20	46	21	10	30	4	0	2	20	1	27	19
Roškovec	82	17	19	3	35	2	1	3	5	0	17	10
Sukov	40	15	16	9	16	6	2	2	3	0	24	3
Svetlice	52	14	14	6	13	2	0	2	5	0	5	5
Valentovce	11	12	3	1	7	0	0	0	0	0	3	7
Volica	92	51	34	4	61	10	3	4	15	1	34	11
Výrava	55	19	21	3	27	3	1	3	7	1	22	10
Zbojné	55	24	20	6	29	12	0	2	6	0	15	2
Zbudská Belá	24	17	24	6	19	7	0	2	6	0	19	7
Havaj	64	44	54	19	81	25	2	6	31	0	68	16
Malá Poľana	30	12	12	7	17	3	2	2	8	0	18	2
Miková	55	28	7	4	20	2	0	2	0	0	33	7
Vladiča	20	17	1	1	9	3	3	0	5	1	2	3
Rokytov pri Humennom	77	32	49	25	68	7	1	4	15	1	27	1
Spolu	2702	1515	1655	516	2724	546	153	256	927	40	2033	439

Zdroj: Štatistický úrad SR SODB 2011

3.1.7. Kultúra a šport

Mesto Medzilaborce je významným centrom rusínskej kultúry s mnohými zaujímavosťami a miestami na kultúrne a športové využitie.

Najznámejšou (najvýznamnejšou) kultúrnou organizáciou, ktorá sa nachádza na území MAS LABOREC je **Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach**.

S oficiálnou platnosťou existuje múzeum od 1. 9. 1991, najprv v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, od roku 2001 je jej zriaďovateľom Vyšší územný celok Prešovského samosprávneho kraja v Prešove.

Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach sa prezentuje troma stálymi expozíciami diel Andyho Warhola. K prvej stálej expozícii patria práce Paula Warhola a jeho syna Jamesa, najstaršieho brata Andyho Warhola. Paul bol výtvarník - amatér žijúci na farme neďaleko Pittsburghu, jeho syn James bol profesionálnym výtvarníkom, venujúcim sa knižnej ilustrácii pre deti. Obrazy Paula Warhola môžeme považovať za výtvarné experimenty, pretože vytváral pestrofarebné dekoratívne obrazy pomocou odtlačania slepacích nôžok na rôzne farebné podklady. Jamesa Warhola v tejto expozícii prezentujú dve olejomaľby - Novodobý gladiátor a Čarodejnica dielňa. Konceptne na túto expozíciu nadväzuje expozícia o pôvode Andyho Warhola, ktorej obsahom sú dokumenty a rôzne artefakty prevažne zapožičané od jeho rodinných príslušníkov.

Súčasťou expozície je napríklad autentická listina, ktorou sa Andy Warhol zriekol dedičných majetkov v rodisku svojich rodičov v Mikovej, fotografia portrétu Júlie Warholovej, podľa ktorej Andy Warhol urobil slávny portrét svojej matky technikou serigrafie. Medzi najcennejšie artefakty v tejto expozícii patrí autentická košielka, v ktorej boli pokrstení synovia Júlie a Andreja Warholovcov – Paul, John a Andy, ale aj Andyho autentický fotoaparát, magnetofón, či slnečné okuliare.

Zvláštnosťou Medzilaboriec, ako aj jeho okolia, je folklór. Tradície ľudovej umeleckej výroby, hudby a tanca. To všetko predstavuje región návštevníkom na mnohých festivaloch a podujatiach.

Tabuľka 25. A: Folklorne festivaly konané v MAS LABOREC

Podujatie	Mesiac konania	Mesto/obec
Festival kultúry a športu	jún	Medzilaborce
Radvanské slávnosti	august	Radvaň nad Laborcom
Oslavy kultúry Rusínov	august	Roškovce
Dni Habury	júl	Habura
Stretnutie rodákov	september	Palota
Folklórny festival	august	Chotča
Mikovský festival rusínskej kultúry venovaný A. Warholovi	júl	Miková

Zdroj: Odbor Kultúry PSK

Tabuľka 26. A: Kultúrne a historické pamiatky obcí MAS LABOBEC

Obec	Erb	Pamiatka / jedinečnosť
Brestov nad Laborcom	-	-
Čabalovce		Cerkev sv. Michala archanjela - gréckokatolícky neskorobarokový chrám
Čabiny		Cerkev Narodenia Panny Márie - gréckokatolícky chrám Pamätník Anatolijovi Kralickému
Čertižné		Cerkev Premenenia Pána - gréckokatolícky chrám Pamätná tabuľa Adolfa Ivanoviča Dobrianskeho Pamätný dom Čertižniansko – Haburskej vzbury Hrob s náhrobníkom – Stavrovský J.

Habura		Cerkev sv. Michala archanjela - gréckokatolícky klasicistický chrám Pamätná tabuľa Čertižniansko - Haburskej vzbury Pamätná tabuľa Ľudovítovi Kukorellimu
Havaj		Gréckokatolícka cerkev sv. Mikuláša divotvorcu
Kalinov		Cerkev Nanebovzatia Panny Márie - pravoslávny barokovo-klasicistický chrám Pamätník prvej oslobodenej obce v II. svetovej vojne na území Československa so súsoším F. Gibalu Pomník oslobodenie
Krásny Brod		Monastier - zrúcanina kláštora a kostola baziliánskej rehole zo XVI. storočia Kaplňka Zázračného obrazu Krásnobrodskéj Madony Cerkev sv. Jána Krstiteľa - gréckokatolícky klasicistický chrám Pravoslávna drevená cerkev z konca XIX. storočia Kaštieľ a park
Malá Poľana		Chrám narodenia Presvätej Bohorodičky
Medzilaborce		Kostol Panny Márie – rímskokatolícky kostol Cerkev sv. Bazila Veľkého - gréckokatolícka cerkev Cerkev sv. Ducha - Pamätník - pravoslávny chrám Cerkev Michala archanjela - gréckokatolícky chrám Borov Pamätná tabuľa M. M. Václavského Pamätná tabuľa Ivana Macinskeho Pomník padlým vojakom v prvej svetovej vojne Pamätník Českej družiny z prvej svetovej vojny Židovský cintorín Pomník padlým v druhej svetovej vojne - vojakom Sovietskej armády Múzeum moderného umenia Andyho Warhola Hrob s náhrobníkom učiteľ Václavský M.
Miková		Kostol sv. Michala Rodisko rodičov Andyho Warhola
Ňagov		Cerkev Panny Márie - gréckokatolícky barokový chrám trojpriestorového typu
Oľka		Cerkev Narodenia Panny Márie - gréckokatolícky barokový chrám

Oľšinkov		Cerkev Narodenia Panny Márie - pravoslávny barokovo-klasicistický chrám
Palota		Cerkev Narodenia Panny Márie - pravoslávny novoklasicistický chrám
Radvaň nad Laborcom		Cerkev Nanebovzatia Panny Márie - gréckokatolícky barokovo-klasicistický chrám Židovský cintorín cca 70 náhrobníkov
Repejov		Cerkev sv. Michala archanjela - gréckokatolícky chrám v Repejove v barokovom slohu Cerkev gréckokatolícka v Pravrovciach je barokovo-klasicistického typu
Rokytov pri Humennom		Chrám narodenia Presvätej Bohorodičky
Rokytovce		Drevená gréckokatolícka cerkev Kamenný chrám
Roškovec		Cerkev Panny Márie - gréckokatolícky chrám barokovo-klasicistického štýlu
Sukov		Cerkev sv. Mikuláša biskupa - gréckokatolícky barokový chrám poľsko-ukrajinského typu Cerkev sv. Cyrila a Metoda - pravoslávny chrám z roku 1996 Pamätník neznámemu partizánovi
Svetlice		Cerkev Záštity Presvätej Bohorodičky Cerkev sv. Demitria mártýra - gréckokatolícky chrám Pamätná tabuľa za záchranu 400 Židov ohrozených deportáciou v II. svetovej vojne Píla
Valentovce	-	-

Vladiča	-	Gréckokatolícky chrám Narodenia svätej Bohorodičky Gréckokatolícky chrám Svätého Mikuláše Gréckokatolícky chrám Svätého Bazila Veľkého Gréckokatolícky chrám Nanebovstúpenia Pána
Volica		Cerkev Panny Márie - gréckokatolícky klasicistický chrám
Výrava		Cerkev sv. Michala archanjela - pravoslávny chrám barokovo-klasicistického štýlu Vojenský cintorín medzi obcami Výrava a Valentovce
Zbojné		Cerkev sv. Mikuláša biskupa - gréckokatolícky chrám
Zbudská Belá		Cerkev Nanebovstúpenia Pána - gréckokatolícky barokovo-klasicistický chrám

Zdroj: Obecná štatistika

3.1.8. Cestovný ruch

Okres Medzilaborce je územím so značným prírodným potenciálom, bohatou históriou, množstvom kultúrnych pamiatok a organizovaných podujatí. Tento potenciál je atraktívny a vyhľadávaný pre cestovný ruch a rekreáciu. Blízkosť zaujímavých prírodných i kultúrnych pamiatok dáva predpoklad pre rozvoj cestovného ruchu, podmienkou však zostáva dobudovanie cestnej infraštruktúry, kvalitné základné i doplnkové služby, ktoré sa odrážajú v spokojnosti návštevníkov, a z toho vyplývajúcich údajov o návštevnosti a tržbách v cestovnom ruchu.

Tabuľka 27. A: Ubytovacie zariadenia a počet návštevníkov v okrese Medzilaborce

Ubytovacie zariadenia a návštevníci v okrese Medzilaborce									
Rok	Ubytovacie zariadenia	Lôžka		Návštevníci spolu			Prenocovania		
		spolu	stále	spolu	z toho		spolu	z toho	
					domáci	zahraničný		domáci	zahraničný
2013	7	377	354	898	654	244	1503	1132	371
2014	4	185	171	1056	576	480	2225	1102	1123

Zdroj: Štatistický úrad

Cyklotrasy

KARPATSKÁ CYKLISTICKÁ CESTA – v okrese Medzilaborce trasa Karpatskej cyklistickej cesty začína v Čertižnom, pokračuje cez Haburu, Medzilaborce, Ňagov, Čabalovce, Výravu, Svetlice, Sninu a Ubl'ú. Jej hlavným významom je napomáhať zlepšeniu podmienok na cykloturistiku, ktorá v sebe vhodne spája zdravý pohyb na bicykli s poznávaním prírodných i kultúrnych zaujímavostí.

CYKLOTRASA KOMANCZA – MEDZILABORCE - v septembri 2001 bola otvorená trasa cyklistického chodníka Medzilaborce – Komancza cez hraničný priechod Palota – Radoszyce v dĺžke 170 km.

Turistické chodníky

KREMENEC – RUSKÉ SEDLO – PALOTA – DUKLA (dĺžka 70 km, po červenej značke, trasa je súčasťou európskej turistickej magistrály prechádzajúcej okresom)

HABURA (dolná autobusová zastávka) – miestny kostol – Chvastejov – Kejda – štátna hranica s PR (1:40 hod., 5 km, po modrej značke)

HABURA (dolná autobusová zastávka) – Hostinec u Hermana – Medzi Haburky – Prídatky – štátna hranica s PR (2 hod., 7 km, po zelenej značke)

HABURA (dolná autobusová zastávka) – základná škola – Pod Chotárom – Dychtivka – Kamjana – Brúsy – píla – hlavná železničná stanica Medzilaborce (3:30 hod., 12 km, po červenej značke)

HABURA (dolná autobusová zastávka) – základná škola – Pod Chotárom – Dychtivka – Miková, obec (2hod., 7 km, po žltej značke)

HABURA (dolná autobusová zastávka) – základná škola – Klimov – Driečna (2 hod., 9 km, po hnedej značke)

PALOTA (konečná autobusová zastávka) – Lupkovský priesmyk (5 km, po zelenej značke)

ČERTIŽNÉ (konečná autobusová zastávka) – Laborecké sedlo, štátna hranica s PR (3 km, po zelenej značke)

KALINOV (konečná autobusová zastávka) – Paseky, štátna hranica s PR (3 km, po modrej značke)

Lyžiarske centrá

Borov, vzdialený 4 km od Medzilaboriec, ako prvé súkromné lyžiarske stredisko na Slovensku ponúka návštevníkom vlek s kapacitou 900 osôb/hod. v dĺžke 500 m a s výškovým prevýšením 90 m. Zjazdové trate sú upravované a sú vhodné pre nenáročných lyžiarov.

Danová - lyžiarske centrum nachádzajúce sa 6 km od Medzilaboriec smerom na Kalinov. Danová je tradičná prímestská rekreačná oblasť. Disponuje s dvomi lyžiarskymi vlekmi. Prvý

zvládne 840 osôb/hod. na dĺžke 730 m a prevýšením 170 m, svah je vhodný pre náročných lyžiarov. Druhý vlek s kapacitou 600 osôb/hod. v dĺžke 380 m má výškové prevýšenie 75 m, je pripravený najmä pre výuku lyžovania a pre menej náročných lyžiarov. Súčasťou služieb je aj reštaurácia a servis lyží.

3.1.9. Sociálna infraštruktúra

V okrese Medzilaborce sú celoročné pobytové sociálne služby zabezpečené prostredníctvom zariadení pre seniorov v celkovej kapacite 159 miest, v domovoch sociálnych služieb v celkovej kapacite 154 miest a v špecializovaných zariadeniach v celkovej kapacite 30 miest, v zariadeniach podporovaného bývania v celkovej kapacite 10 miest a v domove na polceste v celkovej kapacite 19 miest.

Na území okresu existujú sociálne služby komunitného charakteru, ktoré sú zabezpečené denným stacionármi v celkovej kapacite 258 miest v samotnom meste Medzilaborce a 6 príslušných obciach, v rámci potreby občanov okresu je zabezpečená opatrovateľská služba. Občania okresu môžu z časti využiť prepravnú službu, jedáleň, tlmočnicku službu i služby včasnej krízovej intervencie.

Vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany deti a sociálnej kurately je zabezpečené resocializačným strediskom zriadeným neverejným poskytovateľom v obci Repejov v celkovej kapacite 16 miest.

Sociálne služby na území okresu sú zabezpečované prostredníctvom zariadení sociálnych služieb zriadených mestom, obcou, vyšším územným celkom i neverejnými poskytovateľmi.

V roku 2014 PSK sa zaviazal poskytnúť finančný príspevok neverejným poskytovateľom poskytujúcim sociálne služby a vykonávajúcim opatrenia SPO v územnom obvode okresu Medzilaborce v celkovej sume vyše 439 tis. eur. Rozpočet ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK pre rok 2014 predstavuje sumu 950 421 eur.

Tabuľka 28. A: Prehľad o kapacitách sociálnych služieb na území MAS LABOREC

Prehľad o kapacitách sociálnych služieb na území MAS												
Druh sociálnej služby	Nocľaháreň	Útulok	Domov na polceste	Zariadenie núdzového bývania	Zariadenie podporovaného bývania	Zariadenie pre seniorov	Zariadenie opatrovateľskej služby	Rehabilitačné stredisko	Domov sociálnych služieb (ambulantná)	Domov sociálnych služieb(ročný /týždenný)	Špecializované zariadenie	Denný stacionár
Počet zariadení			2		1	5	2			7	1	10
Kapacita			19		10	169	10			144	30	258

Zdroj: Register Prešovského samosprávneho kraja k 31.12.2014

3.1.10. Životné prostredie

V roku 2012 bolo v **okrese Medzilaborce** vyprodukovaných 201,2 t (0,47 t na km²) tuhých emisií, 20,6 t (0,05 t na km²) oxidu siričitého, 47,3 t (0,11 t na km²) oxidu dusíka a 260,2 t (0,61 t na km²) oxidu uhoľnatého.

V roku 2012 z celkového počtu obcí 23 malo v okrese Medzilaborce 10 obcí verejný vodovod, čo je 43,48% z celkového počtu obcí. Z celkového počtu obyvateľov 12 319 bolo 8 470 obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov, čo je 68,76% z celkového počtu obyvateľov. V roku 2012 mali 2 obce verejnú kanalizáciu, čo je 8,70% z celkového počtu obcí a dve obce mali verejnú kanalizáciu a čistiareň odpadových vôd. Počet obyvateľov pripojených na verejnú kanalizáciu bolo 4 938, čo je 40,08% z celkového počtu obyvateľov.

Zosuvné územie

Vychádzajúc z programu prevencie a manažmentu zosuvných rizík na roky 2014 až 2020, ktorý schválila vláda Slovenskej republiky 18. decembra 2013 uznesením č. 738, vykazuje Prešovský samosprávny kraj najvyššiu porušenosť svahovými deformáciami v Slovenskej republike. Narušených je 81.702,1 ha, čo predstavuje 9,09 % z územia kraja. Prehľad analyzovaných okresov je v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 29. A: Zosuvné územia

Okres	Počet deformácií	Rozloha okresu /ha/	Rozloha porušeného územia /ha/				Porušenosť /%/
			celková	poľnoh. pôda	lesná pôda	iná plocha	
Prešov	450	93400	8167,9	4891,7	3123,0	153,2	8,75
Humenné	528	75400	8619,9	4069,7	4416,1	134,1	11,43

Medzilaborce	218	42700	4650,7	2010,6	2597,6	42,5	10,89
Stropkov	203	38900	3061,1	1903,2	1092,0	65,9	7,87
PSK	6003	899300	81702,1	42753,0	37305,4	1643,8	9,09

Zdroj: MŽP SR

3.1.11. Dopravná infraštruktúra

V Prešovskom kraji je spolu 3 149,3 km ciest, na dĺžke cestnej siete Slovenskej republiky má kraj 17,5 % podiel. Z celkovej dĺžky cestnej siete v kraji sa cesty I. triedy podieľajú 19,8 %, cesty II. triedy 16,5 % a cesty III. triedy 60,8 %.

Tabuľka 30. A: Dĺžka komunikácií

DĹŽKA KOMUNIKÁCIÍ KU 1.1.2015	
TYP KOMUNIKÁCIE	DĹŽKA
CESTY "E" pre medzinárodnú premávku	0,000 km
TRASY "TEM"	0,000 km
"TEN-T" KORIDORY	0,000 km
DIAĽNICE A DIAĽNIČNÉ PRIVÁDZAČE	0,000 km
RÝCHLOSTNÉ CESTY A PRIVÁDZAČE RÝCHLOSTNÝCH CIEST	0,000 km
CESTY I. TRIEDY	0,000 km
CESTY II. TRIEDY	82,713 km
CESTY III. TRIEDY	46,656 km
CESTY I., II. a III. TRIEDY SPOLU	129,369 km
DIAĽNICE, RÝCHLOSTNÉ CESTY A CESTY SPOLU	129,369 km

Zdroj: Slovenská správa ciest

Tabuľka 31. A: Plocha komunikácií

PLOCHA KOMUNIKÁCIÍ KU 1.1.2015	
TYP KOMUNIKÁCIE	PLOCHA
DIAĽNICE A DIAĽNIČNÉ PRIVÁDZAČE	0 m ²
RÝCHLOSTNÉ CESTY A PRIVÁDZAČE RÝCHLOSTNÝCH CIEST	0 m ²
CESTY I. TRIEDY	0 m ²
CESTY II. TRIEDY	595 687 m ²
CESTY III. TRIEDY	261 306 m ²
CESTY I., II. a III. TRIEDY SPOLU	856 994 m ²
DIAĽNICE, RÝCHLOSTNÉ CESTY A CESTY SPOLU	856 994 m²

Zdroj: Slovenská správa ciest

Tabuľka 32. A: Dostupnosť v minútach – individuálna automobilová doprava

DOSTUPNOSŤ V MIN - INDIVIDUÁLNA AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA												
Okres	BJ	HE	KK	LE	PP	PO	SB	SV	SL	SP	SK	VT
Medzilaborce	78	40	149	122	144	85	98	51	128	32	43	66

Zdroj: Slovenská správa ciest

Tabuľka 33. A: Dostupnosť v minútach – verejná osobná doprava

DOSTUPNOSŤ V MIN - VEREJNÁ OSOBNÁ DOPRAVA												
Okres	BJ	HE	KK	LE	PP	PO	SB	SV	SL	SP	SK	VT
Medzilaborce	124	55	267	255	223	113	148	95	205	42	65	96

Zdroj: Slovenská správa ciest

3.1.12. Projekty realizované verejným sektorom za obdobie 2007-2014

Tabuľka 34. A: Investičné projekty realizované na území MAS LABOREC

INVESTIČNÉ PROJEKTY REALIZOVANÉ NA ÚZEMÍ MAS LABOREC V R. 2007-2014					
Názov projektu	Miesto realizácie	Poskytovateľ NFP / grantu / dotácií	Rok/y realizácie	Celkové náklady projektu v €	Výška NFP v €
Rekonštrukcia domu smútku v obci Čabiny	Čabiny	PPA, Program rozvoja vidieka SR 2007-2013	2009-2010	109426,71	92 305,22
Širokopásmový internet	Čertižné	PPA	2014	180.000,-	150.000,-
Rekonštrukcia verejného vodovodu	Habura	Environmentálny fond	2007	146 tis.	139 tis.
Výstavba a rekonštrukcia športovísk	Habura	NEFO-PSK	2008	12 tis.	12 tis.
Výstavba viacúčelového ihriska	Habura	Úrad Vlády SR	2009	60 tis.	39 tis.
Nákup motorového vozidla Berlingo	Habura	MPSVaR SR	2009	16,6 tis.	15 tis.
Habura – oprava ciest a chodníkov po rekonštrukcii vodovodu	Habura	PPA	2009	177 tis.	149 tis.
Cezhraničná spolupráca Poľsko – Slovenská republika. Dve cerkvi – zblíženie kultúr poľsko-slovenského pohraničia	Habura		2010	115 tis.	96 tis. 11 tis.
Rekonštrukcia prívodného vodovodného radu	Habura	Environmentálny fond	2010	126 tis.	120 tis.
Rekonštrukcia prívodného vodovodného radu	Habura	Environmentálny fond	2011	109 tis.	103 tis.
Rekonštrukcia prívodného vodovodného radu	Habura	Environmentálny fond	2013	52 tis.	50 tis.
Cezhraničná spolupráca Poľsko – Slovenská republika. Dve cerkvi – zblíženie	Habura		2010	115 tis.	96 tis. 11 tis.

kultúr poľsko-slovenského pohraničia					
Rekonštrukcia MK	Kalinov	PPA	2010-2011	98631,22	94486,29
Výstavba cykloturistickej trasy Kalinov-Moscaniecz	Kalinov	PSK, Projekt PL-SR	2010-2012	48908,27	46465,86
Rekonštrukcia VO	Kalinov	PPA	2014	56737,40	48679,51
Zavedenie vysokorýchlostného internetu	Kalinov	PPA	2015	180000	150000
Realizácia protipovodňových opatrení v obci Krásny Brod	Krásny Brod	Ministerstvo životného prostredia SR	2008 - 2010	1,45 mil EUR	1,3775 mil. EUR
Rekonštrukcia a modernizácia miestnej infraštruktúry v obci Krásny Brod.	Krásny Brod	PPA	2008 - 2010	174 495,51 €	174 495,51 €
Výmena okien na budove OcÚ	Budova OcÚ Malá Poľana	Dotácia úradu vlády	2008	100000SK t.j. 3300 €	3300€
Výmena okien na KD	KD Malá Poľana	Dotácia úradu vlády	2007	200000SK t.j. 6630€	6630€
Dokončenie a dovybavenie domu smútku	Malá Poľana	Dotácia z roypočtovej rezervy pr.vládySR	2012	9000-€	9000-.
Výstavba širokopásmovej infraštruktúry-internet	Malá Poľana	PPA	PRV 2007-2013 dokončený v 2015	181745-€	151495-.
Roztancované pohraničie	Amfiteáter Medzilaborce	STS Krakow	2010-2011	737 000,00	700 150,00
Rekonštrukcia turisticko-rekreačnej infraštruktúry v Sanoku a Medzilaborciach	Futbalová tribúna a kolkáreň Medzilaborce	STS Krakow	2013-2014	450 000,00	427 500,00
Skvalitnenie výchovno – vzdelávacieho procesu v podmienkach MŠ na ulici Gen. Svobodu č. 675	MŠ Gen. Svobodu v Medzilaborciach	MPaRV SR	2010	279 245,87	265 283,58
Skvalitnenie výchovno – vzdelávacieho procesu v podmienkach ZŠ na Komenského ulici	ZŠ Komenského v Medzilaborciach	MPaRV SR	2011-2012	1 062 273,22	1 009 159,56
Skvalitnenie výchovno – vzdelávacieho	ZŠ Duchnovičova v Medzilaborciach	MPaRV SR	2010-2012	896 366,76	851 548,42

procesu v podmienkach ZŠ na Duchnovičovej ulici					
Rozšírenie a zvýšenie kvality separácie komunálneho odpadu v meste Medzilaborce	Separovaný dvor na Zámočnickej ulici v Medzilaborciach	MŽP SR	2010-2011	1 292 226,05	1 227 614,75
Revitalizácia miestnej infraštruktúry mesta Medzilaborce	Centrálne zóny mesta Medzilaborce	MPaRV SR	2012-2013	996 211,86	946 401,27
Výstavba viacúčelového ihriska s umelou trávou	Borov	Úrad splnomocnenca vlády SR pre mládež a šport	2010	50 000,00	40 000,00
Komunitné centrum	Zámočnicka ulica	Úrad splnomocnenca vlády SR pre MRK	2015	25 000,00	20 000,00
Rozšírenie kamerového systému	Medzilaborce	MV SR	2015	12 500,00	10 000,00
Bezbariérový vstup na MsÚ	MsÚ Medzilaborce	MF SR	2014	15 000,00	13 500,00
Údržba kultúrno-správnej budovy - výmena okien a dverí	Ňagov	Ministerstvo financií SR	2007	60000	60000
Komplexná výmena podlahy na budove MŠ	Ňagov	Úrad vlády SR	2008	143500	143500
Dokončenie športoviska - futbalového ihriska a jeho technického vybavenia v obci Ňagov	Ňagov	NEFO fond PSK n.f., Prešov	2008	80000	80000
Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Ňagov	PPA	2011	117709,45 16479,32DPH	117709,45
Rekonštrukcia verejného osvetlenia	Ňagov	Ministerstvo financií SR, Bratislava	2015	7000	7000
Výmena okien na budove OcÚ	Oľšínkov 9	MF SR	2007	4780,00	3917,00
Rekonštrukcia kuchyne na OcÚ	Oľšínkov 9	MF SR	2014	2000,00	2000,00
Generálna oprava havarijného stavu	Palota	ÚV	2009	22 000,000	22 000,00
Oprava údržba podstavca pamätníka	Palota	MV SR	2009	4000,00	4000,00
Program cezhr. spolupráce Palota-Radoszyce	Palota	PSK Projekt PL-SK	2010	37075,00	37075,00

Odkanalizovanie ČOV	Palota	Environmentálny fond	2010	63 000,00	60 000,00
Odkanalizovanie ČOV	Palota	Environmentálny fond	2011	35 077,37	35 077,37
Spoločné korenie nás spájajú Palota-Radoszyce	Palota	PSK Projekt PL-SK	2015	34 560,00	32832,00
Zavedenie vysokorychlostného internetu	Palota	PPA	2015	181 798,80	151499,00
Územný plán obce	Palota	MDVaRR SR	2014-2015	17300,00	13 840,00
Rekonštrukcia a doplnenie verejného osvetlenia v obci Repejov	Repejov	Min. hospo. SR	2011	56 954,56	54111,24
Rekonštrukcia VO	Rokytovce	MF SR	2012	8250	7500
Rekonštrukcia oplotenia pri areáli obecného úradu	Rokytovce	MF SR	2014	6600	6000
Rekonštrukcia miestneho rozhlasu a zakúpenie rozhlasovej ústredne	Svetlice	MF SR	2012	8460	2000
Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia v obci Volica	Volica	Ministerstvo hospodárstva SR	2014	110202,00	104691.90
Rekonštrukcia obecného rozhlasu	Zbudská Belá	Kancelária Národnej rady SR	2009	10000 €	10000 €
Rekonštrukcia obecnej cesty	Zbudská Belá	PPA	2010	43660 €	41477 €
Zavedenie širokopásmového internetu	Zbudská Belá	PPA	2014	180000 €	172500 €

Zdroj:

Tabuľka 1. A: Neinvestičné projekty realizované na území MAS LABOREC v rokoch 2007-2014

NEINVESTIČNÉ PROJEKTY REALIZOVANÉ NA ÚZEMÍ MAS LABOREC V ROKOCH 2007 -2014					
Názov projektu	Miesto realizácie	Poskytovateľ NFP / grantu / dotácií	Rok/y realizácie	Celkové náklady projektu v €	Výška NFP v €
Mikroprojekt „Čabinské leto“	Čabiny	Program cezhraničnej spolupráce PL-SK 2007-2013	2013	47 080,00	44 926,49
Protipovodňové opatrenia	Kalinov	Úrad vlády	2011-2012	20000	20000,00
Podpora marginalizovaných skupín obyvateľstva viesť samostatný život	Medzilaborce	FSR	2008-2010	108 623,78	103 192,59

prostredníctvom terénnej sociálnej práce v miestnych komunitách mesta Medzilaborce					
Úspešné pokračovanie TSP v Medzilaborciach	Medzilaborce	FSR	2008-2010	104 061,75	98 858,66
Vzdelávaním seniorov k skvalitneniu ich života	Medzilaborce	ASFEU	2013-2015	105 575,80	100 297,01
Terénna sociálna práca v obciach	Medzilaborce	FSR	2012-2015	286 438,30	286 438,30
Komunitné centrá	Medzilaborce	SIA MPSVaR SR	2015	39 866,79	39 866,79
48. Festival kultúry a športu v Medzilaborciach	Medzilaborce	Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny	2010	50 000,00	10 000,00
53. Festival kultúry v Medzilaborciach	Medzilaborce	MK SR	2015	50 000,00	5 000,00
90 rokov futbalu v Medzilaborciach	Medzilaborce	PSK	2012	3 000,00	2 000,00
Hudobno tanečné predstavenie v podaní rusínskeho telesa PULS	Ňagov	Ministerstvo kultúry SR Námestie SNP č. 33,813 31 Bratislava	2010	500	250
Rusínske hudobno – tanečné divadlo	Ňagov	Úrad vlády SR, Námestie Slobody č. 1,813 70 Bratislava 1	2011	700	500
Kolíška a kríž I	Ňagov	Úrad vlády SR, Námestie Slobody č. 1,813 70 Bratislava 1	2012	700	450
Projekt „Druhý realizačný projekt Program revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí Slovenskej republiky pre rok 2011	Ňagov	Úrad vlády SR, Bratislava	2011	20000	19145,89
V objatí	Ňagov	Úrad vlády SR, Námestie Slobody 1, 813 70 Bratislava	2015	700	500
Protipovodňové opatrenia	Palota	Úrad vlády	2011-2012	20000,00	19288,29

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.1.13. Závery z analýzy zdrojov územia

1. Územie MAS Laborec je ohraničené dvomi štátnymi hranicami, čo tvorí pre územie potenciál v oblasti voľného trhu, cezhraničného cestovného ruchu, vzdelávania a pod. Zároveň otvorené hranice vytvárajú konkurenciu lokálnym potravinovým systémom (napríklad ponuka lacnejších produktov v nižšej kvalite).
2. Nedostatočnú výkonnosť miestnych hospodárstiev spôsobuje nedostatočná diverzifikácia činností v pôdohospodárstve a nedostatočné zavádzanie inovácií.
3. Územie MAS Laborec disponuje ornou pôdou na prvovýrobu, má vhodné klimatické podmienky na špecifické komodity, absentuje však záujem o nízko kvalifikované práce v pôdohospodárstve, a to najmä v oblasti prvovýroby, čo bezprostredne ovplyvňuje oblasť druhovýroby. Územie MAS má potenciál, aby vytvorená pridaná hodnota zostala v regióne.
4. Na území MAS Laborec je nízka úroveň spolupráce prvovýrobcov, spracovateľov a konečných predajcov.
5. Územie MAS Laborec v nízkej miere využíva agroturizmus prepájajúci lokálny potravinový systém a vidiecky cestovný ruch.
6. Územie MAS Laborec má tradície v oblasti kreatívneho priemyslu (sklársky priemysel). Reštrukturalizáciou priemyslu túto výhodu územie stratilo. Po roku 1989 došlo k úpadku regiónu, čo ovplyvnila aj nízka miera zavádzania inovácií a nedostatok alebo nízky kapitál na „naštartovanie“ procesov, napríklad v oblasti mikro a malého podnikania.
7. Na území MAS Laborec sa nachádzajú chránené územia, ich využitie je však obmedzené národnou a európskou legislatívou.
8. Územie MAS Laborec má na svojej väčšej časti kvalitné životné prostredie bez väčšieho zásahu industrializácie, tento potenciál územie nedokáže dostatočne využívať a zhodnocovať.
9. Územie MAS Laborec má potenciál pre vytváranie pracovných príležitostí, v súčasnosti je však nízka tvorba a ponuka pracovných miest, čoho dôsledkom je vysoký odliv mladých ľudí a vyľudňovanie obcí.
10. V obciach na území MAS Laborec si obce zachovávajú svojrázne ľudové tradície ich šírenie do určitej miery obmedzuje nedostatočne vybudovaná infraštruktúra súvisiaca s voľným časom (chýbajúce investície podporujúce vytváranie podmienok pre trávenie

voľného času – budovanie príslušnej infraštruktúry (amfiteátre, rozhľadne a pod.)),
nedostatočné marketingové aktivity

11. Územie MAS Laborec má vysoký prírodný a kultúrny potenciál. Nezhodnocuje ho však v dostatočnej miere. Zhodnotenie potenciálu prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu je do určitej miery obmedzené nedostatočne vybudovanou malou infraštruktúrou a infraštruktúrou súvisiacou s voľným časom podporujúcou vidiecky cestovný ruch, ale aj nedostatočne cieleným marketingom.
12. Územie MAS Laborec má vhodný potenciál na rozvoj sociálnych a komunitných služieb.

3.2. SWOT analýza

Oblasť :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Hospodárstvo (zameraná na poľnohospodársku prvovýrobu, priemysel a dopravu)	<ul style="list-style-type: none"> - zastúpenie podnikateľských subjektov v oblasti prvovýroby - záujem podnikateľských subjektov o diverzifikáciu činností, - záujem podnikateľských subjektov o spracovanie poľnohospodárskej prvovýroby, - záujem podnikateľských subjektov o zavádzanie inovatívnych technológií, technologických postupov a procesov, - potenciál pre vznik lokálneho potravinového systému - záujem podnikateľských subjektov o zavádzanie kreatívnych činností a inovácií do nových a existujúcich výrobkov a služieb, - potenciál pre vznik mikro a malých podnikov 	<ul style="list-style-type: none"> nedostatočná surovínová základňa pre potravinársky priemysel - nezáujem nízkokvalifikovanej sily o práce v poľnohospodárskej výrobe - najnižšia produkcia hovädzieho dobytku, ošípaných, hydiny a oviec v rámci PSK, - najnižšia produkcia ošípaných v SR - nízky počet podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve (47) 	<ul style="list-style-type: none"> - politika vytvárania pracovných miest (pôdohospodárstvo) pre menej kvalifikovaných a pre 50+ z národnej úrovne - podpora diverzifikácie poľnohospodárskych činností v legislatíve - vytváranie vhodného podnikateľského prostredia (vznik a rozvoj podnikateľských subjektov v oblasti rastlinnej a živočíšnej výroby) z národnej úrovne 	<ul style="list-style-type: none"> - rast cien vstupov do prvovýroby - rast cien vstupov do výroby (energie, teplo, pohonné hmoty) - pokles dotačnej podpory zo strany štátu - legislatíva obmedzujúca prioritizáciu odberu lokálnych produktov - nízka kúpyschopnosť - nízka cena importovaných potravín

	<ul style="list-style-type: none"> - dostatočné existujúce dopravné prepojenie na centrá rozvoja, - dostatočné existujúce dopravné prepojenie na nadregionálne rozvojové centrá, - dopravné napojenie na blízke letiská (letisko Rzeszow vzdialené 130 km a letisko Košice 125 km), - prepojenie na európsku cestnú trasu definovanú v rámci základnej a súhrnnej siete TEN-T Európskou cestou E371, - vybudované cestné hraničné priechody do Poľska: Palota-Radoszyce a Čertižné Czeremcha - dostatočné existujúce dopravné prepojenie v rámci územia MAS, - tradícia železničného spojenia - tradícia miestnych špecialít 	<ul style="list-style-type: none"> - nízky počet podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove - nedostatočná inovatívnosť potravinových výrobkov a služieb - insolventnosť mikro a malých podnikov - nízka hustota siete cyklistickej infraštruktúry a jej neprepojenosť, - absencia služieb ponúkaných v rámci agroturizmu - absencia využívania marketingových aktivít súkromným sektorom, 	<ul style="list-style-type: none"> - podpora vyššej špecializácie výroby - vytváranie vhodného prostredia pre vývoj nových inovatívnych produktov - dopyt po produkcii vyššej kvality - vznik regionálnej značky - skrátenie odbytového reťazca - podpora predaja z dvora - vytváranie produkčno – spotrebiteľských reťazcov - dopyt z iných regiónov po tradičných produktoch - získanie dotácií (prípadne vytvorenie 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočná motivácia mladých pracovať v poľnohospodárstve - vysoká mobilita mladých - nedostatočné prepojenie stredného školstva s poľnohospodárskymi podnikmi, - nízke využívanie a „nezhodnocovanie“ pôdneho potenciálu
--	--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - dostatok pracovnej sily s nižším vzdelaním - tradícia výroby domácich produktov - priaznivé podmienky na pestovanie niektorých špeciálnych rastlinných komodít -ľanu 	<ul style="list-style-type: none"> - absencia marketingovej stratégie - absencia štúdie „šitej na mieru“ pre územie MAS LABOREC v oblasti umiestňovania investícií s rozvojovým potenciálom 	<ul style="list-style-type: none"> - dotlačného systému) na oživenie a rozšírenie výroby miestnych špecialít - zvýšenie exportu - investície do inovácií a modernizácie - vytvorenie nástrojov na efektívny marketing a sieťovanie podnikateľských subjektov - podporná politika – Spoločná poľnohospodárska politika na roky 2014 – 2020 - dopyt po „domácich“ produktoch 	
--	--	---	--	--

Oblasť :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Sociálna (zameraná na služby - vzdelávacie, sociálne kultúrne, súvisiace so športom a infraštruktúru, vrátane infraštruktúry turistickej a malých rozmerov)	<ul style="list-style-type: none"> - bohatý kultúrnohistorický potenciál - potenciál na poskytovanie terénnych ambulantných služieb, - záujem zo strany podnikateľských subjektov o transfer znalostí - bohatá história územia kraja, jeho rázovitosť - skúsenosti s organizovaním kultúrno-spoločenských a folklórnych podujatí - dostatok voľných budov na podnikanie v službách 	<ul style="list-style-type: none"> - nižšia kvalita sociálnych služieb - absencia nízkokapacitných sociálnych zariadení - nízka kapacita sociálnych služieb - absencia rehabilitačného strediska - absencia služieb núdzového bývania - vysoký index starnutia - nedostatok marketingových aktivít súvisiacich s kultúrnym potenciálom - nedostatok marketingových aktivít súvisiacich s turistickým potenciálom - nevyužitý kultúrnohistorický potenciál kraja - nedostatok spracovaných propagačných materiálov o historických hodnotách vidieka kraja 	<ul style="list-style-type: none"> - transformácia zariadení na nízkokapacitné zariadenia rodinného typu s podporou z EŠIF - zhodnotenie potenciálu pre aktívny vidiecky cestovný ruch - podpora agroturizmu integráciou aktivít v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a pôdohospodárskych činností - podpora kreatívneho priemyslu 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočné využívanie a „nezhodnocovanie“ kultúrnohistorického potenciálu - odliv mladých za prácou - nedostatočná motivácia nízkokvalifikovanej pracovnej sily zamestnaťsa - nedostatočná podpora zo strany legislatívy – obmedzenia - nedostatok financií na rekonštrukciu a obnovu kultúrno-historických pamiatok a iných pamiatok, ktoré by mohli upútať návštevníkov - nedostatok financií na budovanie infraštruktúry rôznych typov

Oblasť :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Životné prostredie	<ul style="list-style-type: none"> - dobré prírodné a klimatické podmienky podporujúce rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva - skúsenosti s využívaním OZE - pôda vhodná na pestovanie aj netradičných – špeciálnych komodít, - typ krajiny vhodný na rozvoj chovu hovädzieho dobytku, oviec, kôz a koní, - ochrana biodiverzity - prírodné a klimatické podmienky podporujúce rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočné využívanie OZE - nízka miera inovácií do environmentálnej infraštruktúry 	<ul style="list-style-type: none"> - Adaptácia na klimatické zmeny - „zavedenie tzv. striebornej ekonomiky - podpora ekosystémových služieb - oživenie opustených priemyselných areálov - vybavenie územia environmentálnou infraštruktúrou - pridaná hodnota zostane v regióne 	<ul style="list-style-type: none"> - klimatické zmeny - legislatívne bariéry v chránených krajinných oblastiach a NPR - poškodzovanie prírodného bohatstva obcí v dôsledku zlého hospodárenia, - nebezpečenstvo poškodzovania lesov napadnutých škodcami a chorobami, - nebezpečenstvo odlesňovania krajiny pod vplyvom nekontrolovaného výrubu drevnej hmoty, - hydroklimatické zmeny, - nebezpečenstvo ničivých záplav, - zanedbanie environmentálnej výchovy, - zahusťovanie výstavby na úkor zelene, - kontinuálny nárast hustoty automobilovej dopravy ,

				<ul style="list-style-type: none">- prekračovanie limitov vypúšťaných látok do vodných tokov a havárie podnikov na vodných tokoch,- šírenie invázných druhov rastlín a živočíchov
--	--	--	--	--

3.3. Identifikácia potrieb územia MAS LABOREC

POTREBA Č. 1

- 1) Vytvorenie vhodných podmienok pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti, ako aj pre trvalo udržateľnú integráciu mladých ľudí do pracovného života, zvýšenie šancí pre 50+, napríklad aj zmenou upadajúceho priemyselného regiónu

POTREBA Č. 2

- 1) Zvýšenie záujmu o poľnohospodársku výrobu, živočíšnu aj špeciálnu rastlinnú výrobu, vytvorenie dostatočnej surovinovej základne pre potravinársky priemysel, diverzifikácia poľnohospodárskej prvovýroby s orientáciou na výrobky s vyššou pridanou hodnotou (vyššia špecializácia výroby).
- 2) Vytvorenie podmienok pre spracovanie poľnohospodárskej produkcie, spoluprácu a podpora vytvárania krátkych odbytových reťazcov (produkčno – spotrebiteľské reťazce), s cieľom posilniť odbyt poľnohospodárskych surovín a výrobkov vo vzťahu k lokálnemu potravinárskemu priemyslu. Popri tradičných komoditách v rastlinnej a živočíšnej výrobe zamerať sa aj na špeciálne komodity.

POTREBA Č. 3

- 1) Zakladanie nových podnikateľských subjektov, (mikro a malé podniky, SZČO) a zavádzanie inovácií do technológií, technologických postupov, procesov, výrobkov a služieb, podpora kreativity. Podpora nových výrobkov s vyššou pridanou hodnotou.

POTREBA Č. 4

- 1) Využívanie a správne zacielenie marketingu s cieľom stimulácie dopytu po tradičných regionálnych produktoch, inovatívnych produktoch, ich exportu, „mapping“ vhodných finančných nástrojov, aj iných ako EŠIF (cezhraničná spolupráca, nadnárodná spolupráca, medziregionálna spolupráca).

POTREBA Č. 5

- 1) Väčší dôraz ochrane, rozvoju, zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov, kultúrneho a prírodného dedičstva, v súvislosti s tým vytvoriť regionálnu značku, (napr. zhodnotenie mena A. Warhola, pri jej tvorbe)

POTREBA Č. 6

- 1) Zvýšenie investícií do infraštruktúry malých rozmerov, základnej, technickej, sociálnej, najmä v nadväznosti na potrebu č.5, podpora aktívneho a zdravého starnutia;

POTREBA Č. 7

- 1) Zvýšenie individualizácie miery podpory v oblasti poskytovaných sociálnych služieb podľa potrieb prijímateľov a rozvoj alternatívnych sociálnych služieb.

POTREBA Č. 8

- 1) Kladenie väčšieho dôrazu na ochranu biologickej diverzity, efektívne využívanie pôdy, ekosystémový prístup a podpora ekosystémových služieb vrátane zelených infraštruktúr, podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov .

4. Strategický rámec

Celkové strategické zameranie stratégie CLLD

V súlade s cieľmi EÚ 2020, tematickými cieľmi a investičnými prioritami, a to najmä v oblasti zvyšovania zamestnanosti vidieckeho obyvateľstva, zlepšovania jeho životných podmienok, zavádzania inovácií v pôdohospodárstve, ochrany životného prostredia nielen z pohľadu zdrojov, ale i ekosystémových služieb zahŕňajúcich kvalitu ovzdušia, pôdy, vody, potravín, biodiverzitu, zdravie rastlín, zvierat, ľudí a prispôsobenie sa klimatickej zmene, ako aj v rámci prepájania mestských a vidieckych oblastí (cieľ 1: Posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií; cieľ 3: Zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov; cieľ 8: Podpora zamestnanosti a mobility pracovnej sily; cieľ 10: Investovanie do vzdelania, zručností a celoživotného vzdelávania; cieľ 6: Ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov; cieľ 9: Podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe), ale najmä v **nadväznosti na SWOT analýzy a identifikované potreby pre územie MAS Laborec** bolo stanovené celkové **strategické zameranie** stratégie CLLD, bola stanovená **vízia, strategický cieľ priority, špecifické ciele a opatrenia**. **Stratégia CLLD** svojím charakterom a zameraním intervencií do územia, s ohľadom na efektívne a environmentálne prijateľné využívanie endogénnych zdrojov, implementáciou aktivít a napĺňaním a rešpektovaním stanovených priorit **zabezpečí vyvážený a udržateľný rozvoj územia**, vrátane hospodárskej, územnej a sociálnej súdržnosti regiónov, miest a obcí. **Prispieje** tak k **zvýšeniu výkonnosti a rastu konkurencieschopnosti miestnych ekonomík, vrátane konkurencieschopnosti pôdohospodárstva a služieb** v jednotlivých sektoroch ekonomiky, ako predpokladu eliminácie prehlbovania medzi a vnútroregionálnych rozdielov a predpokladu zlepšenia kvality života obyvateľov v mestách a na vidieku.

Svojím charakterom stratégia CLLD MAS Laborec napĺňa a zohľadňuje ciele strategických dokumentov na celoštátnej úrovni, a to **ciele IROP 2014 – 2020**, ktorého globálnym cieľom je prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný rozvoj hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí, a **ciele PRV 2014 – 2020**, ktorého **strategickým cieľom** je vytváranie podmienok na trvalo udržateľný rozvoj pôdohospodárstva vzniku výkonného, multifunkčného, environmentálne orientovaného a v podmienkach Európskej únie a globalizácie svetového trhu konkurencieschopného slovenského pôdohospodárstva.

Stratégia CLLD korešponduje zároveň s dokumentmi aktuálnymi na úrovni Prešovského samosprávneho kraja, ako sú Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 – 2015, spracovaný 2008, aktualizovaná verzia spracovaná 2010, Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja, v znení zmien a doplnkov a Konceptia rozvoja sociálnych služieb na území PSK, spracovaná 2009, dodatok 2011.

Stratégia CLLD bola v rámci svojej prípravy odborne konzultovaná aj s odbornými expertmi pripravujúcimi dokumenty PSK strategické pre obdobie 2014 – 2020, a preto je v súlade najmä s pripravovanými dokumentmi:

1. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 – 2020 (potvrdenie PSK priložené v prílohe)
1. Regionálna integrovaná územná stratégia PSK (potvrdenie PSK priložené v prílohe)
2. Program rozvoja vidieka PSK (potvrdenie PSK priložené v prílohe)

Stratégia CLLD pre MAS Laborec je kvôli svojmu novému špecifickému prístupu k miestnemu územnému rozvoju, presne cieleným integrovaným intervenciam smerovaným do konkrétnych území MAS, reagujúcich na identifikované konkrétne vymedzené potreby územia MAS, významne inovatívna. Inovatívna je aj snahou malých miestnych ekonomík „naštartovať“ a zintegrovať na relatívne malom území procesy smerujúce k pozitívnym zmenám vo všetkých sektoroch miestnych ekonomík, ako aj snahou vytvoriť priaznivé prostredie pre vznik nových činností generujúce pracovné miesta, a to v partnerstve všetkých zapojených sociálno-ekonomických subjektov, využívajúc pri tom najmä endogénny potenciál.

Samotná stratégia pre územie MAS Laborec, orientovaná v oblasti poľnohospodárskej výroby na zvýšenie jej výkonnosti, sa zameriava na diverzifikáciu činností, a s tým súvisiace rozšírenie produkcie v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby. Nadväzne na to sa zameriava na „naštartovanie“ procesov v oblasti druhovýroby, teda spracovania poľnohospodárskej produkcie. Vytvorenie lokálneho potravinového systému, ktorý integruje proces prepojenia prvovýroby a druhovýroby s odbytom produktov prostredníctvom inovatívnych prístupov, je neoddeliteľnou súčasťou procesu smerujúceho k vyššej výkonnosti územia MAS Laborec, k vytvoreniu pracovných miest a posilneniu vzťahov medzi vidieckymi oblasťami a mestom.

V rámci integrovaného prístupu k miestnemu územnému rozvoju podporujúceho rast miestnych ekonomík, stratégia s ohľadom na efektívnejšie využitie a zhodnotenie existujúceho prírodného a kultúrneho potenciálu, využije oblasť agroturizmu a zhodnotí ho prostredníctvom jeho „premostenia“ s lokálnym potravinovým systémom.

Vyššiu pridanú hodnotu zabezpečí zavedenie regionálnej značky a posilnenie spolupráce prvovýrobcov a druhovýrobcov na regionálnej a nadregionálnej úrovni, pričom dôjde k sieťovaniu a zavádzaniu sociálnych inovácií.

Keďže cieľom stratégie je vyvážený rozvoj územia na horizontálnej a vertikálnej úrovni jednotlivých priorít, ďalšie uvedené opatrenia v rámci Priority 1, týkajúce sa nepoľnohospodárskych činností, prispievajú k tomuto vyváženiu.

Podpora inovácií v kreatívnych odvetviach priemyslu, s dôrazom na existujúci produkčný potenciál na území MAS Laborec, ponúka priestor pre vznik nových a inovovanie existujúcich činností mikro a malých podnikov, v priamej súvislosti s výstupmi v rámci jednotlivých priorít. Zameranie podnikateľských subjektov, napríklad aj na netradičný obalový priemysel s inovatívnymi a kreatívnymi prvkami, nadväzujúcimi na významné dedičstvo Andyho Warhola, podporí integrované využívanie a zhodnocovanie miestnych zdrojov a vytvorí priestor pre nové pracovné miesta a produkciu výrobkov s vyššou pridanou hodnotou, reagujúce na súčasné moderné trendy, napr. v obalovej technike pre bio a eko potraviny.

Integrovaný prístup k vyššie uvedeným opatreniam v rámci implementačného mechanizmu sa v produkčno - spotrebiteľskom reťazci prejaví vyššou produkciou a kúpyschopnosťou.

Stratégia reflektuje na potreby územného rozvoja komplexne, a preto v rámci implementácie integruje opatrenia viacerých priorít. Vyvážený rozvoj podporuje aj investíciami do oblastí ako sú služby a marketing.

V rámci Priority „Služby pre všetkých“ sa stratégia zameriava na „zvýšenie kvality služieb pre všetkých“, čím prispieva k zvyšovaniu kvality života „nielen“ obyvateľov územia MAS Laborec.

K atraktivnosti tohto územia prispeje stratégia umožnením ľahšieho prístupu k efektívnejším a kvalitnejším službám prostredníctvom precízne cielených investícií do infraštruktúr rôzneho typu. Prioritne do oblastí občianskej vybavenosti aj v oblasti ŽP, kultúry, voľného času a športu, sociálnej, komunitnej, prepojenia sídel pričom výsledkom bude dopad na podporu, rozvoj alebo posilnenie vzťahov medzi vidieckymi oblasťami a mestom.

Správnou cestou k dosiahnutiu vízie a stanovených cieľov sa v rámci stratégie javí cielený marketing, ktorého súčasťou je vypracovanie marketingovej stratégie na podporu udržateľnosti rozvoja miestnej ekonomiky s dôrazom na nové inovatívne, kreatívne a diverzifikované činnosti podnikateľských subjektov.

Keďže územie MAS Laborec je výnimočné svojím historickým a kultúrnym potenciálom, s ohľadom na „svetové“ dedičstvo Andyho Warhola a drevených kostolíkov – cerkví, a prítiažlivé aj samotnou prírodou nepoznačenou industrializáciou, teda zachovaným

ekosystémom, snaží sa stratégia prostredníctvom opatrení v 3. Priorite zviditeľniť a zdynamizovať procesy v území MAS prostredníctvom presne smerovaného marketingu nových inovatívnych a kreatívnych produktov a kreatívnej regionálnej značky reagujúcej na odkaz svetovo uznávaného umelca Andyho Warhola.

Prepojením stratégie na identifikované potreby, ktoré sa stali základom pre definovanie priorít, cieľov a výber opatrení, bola zabezpečená „**intervenčná logika**“ investícií do rozvoja miestnych ekonomík, bez ktorej by nemohlo dôjsť k synergickému efektu v oblasti rozvoja územia, napĺňaniu stanovených cieľových hodnôt, ani k súladu medzi výstupmi výsledkami a dopadom.

Implementácia stratégie prispeje implementáciou aktivít v rámci Priority 1 a 2 aj k začleňovaniu zraniteľných skupín (telesne/zdravotne postihnutí – napr. bezbariérové prístupy, dlhodobo nezamestnaní, vrátane marginalizovaných rómskych komunít) do spoločenského života obyvateľov na vidieku.

4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa

VÍZIA:

ŽIVOT V LABORECKU „NOVOM“ – KREATÍVNOM, BEZPEČNOM A ZDRAVOM

STRATEGICKÝ CIEĽ:

**DO ROKU 2023 ZLEPŠIŤ KVALITU ŽIVOTA OBYVATEĽOV VYTVORENÍM
ATRAKTÍVNEHO PROSTREDIA ZABEZPEČUJÚCEHO PRIAZNIVÉ
PODMIENKY PRE RAST KONKURENCIESCHOPNEJ LOKÁLNEJ EKONOMIKY**

Vízia, strategický cieľ, vrátane špecifických cieľov, boli stanovené na základe výstupov zo syntézy analytických údajov a v rámci intervenčnej logiky priamo nadväzujú na silné stránky a príležitosti definované v SWOT analýze a premietnuté do identifikovaných potrieb, priorít a opatrení. Vo väzbe na strategický cieľ a víziu je ambíciou MAS postupnými krokmi – implementáciou aktivít v rámci definovaných opatrení - v prvom rade „naštartovať“ procesy, ktoré s efektom snehovej gule vytvoria priaznivé podmienky pre rozvoj všetkých sektorov miestnej ekonomiky.

Environmentálne prijateľná transformácia prírodných zdrojov do základných produktov v primárnom sektore vyvolá potrebu v sekundárnom sektore, ktorý je považovaný za motor ekonomického rastu, a ktorého hlavnou úlohou je premieňať suroviny na výrobky s pridanou hodnotou alebo tovar, určené špecifickým cieľovým skupinám, rôznym typom spotrebiteľov.

Tieto výrobky, alebo tovar by mali v sebe niesť potenciál, ktorým zapôsobia na vopred definovanú skupinu spotrebiteľov. Bez ohľadu na to, či ide o výrobky potravinárskeho priemyslu, alebo niektorého zo sektorov spotrebného priemyslu, musia byť výrobky **bezpečné, zdravé**, reagujúce na **moderné** trendy, **kreatívne** svojím spracovaním, teda **atraktívne** pre spotrebiteľa.

V súčasnej snahe po „bio a eko“ budujú tieto atribúty obsiahnuté v produktoch a umiestnené na potravinovom alebo inom trhu **značku regiónu**, generujú v sebe dopyt. Tieto a ešte ďalšie atribúty sú zároveň nevyhnutné pre sektor služieb, pre ktorý sú pridanou hodnotou, pričom sa v tandeme s kvalitou stávajú marketingovým lídrom aj v oblasti rozvoja a podpory vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu.

Zabezpečiť atraktívne prostredie vytvárajúce priaznivé podmienky pre rast konkurencieschopnej lokálnej ekonomiky zabezpečujúce územný rozvoj nie je ľahké.

MAS Laborec v rámci svojej stratégie podporuje preto integrovaný prístup k územnému rozvoju s predpokladom multifondového financovania a intervencií do územia a oblastí, ktoré boli stanovené na základe identifikovaných potrieb a smerujú k zvýšeniu výkonnosti regiónu a prepájaniu vidieckych oblastí s mestom a jeho časťami.

Naplnením vízie a strategického cieľa na území MAS Laborec, ktoré je potenciálom potravinovej sebestačnosti, produkcie zdravých a bezpečných potravín, exportu kreatívnych výrobkov s pridanou hodnotou a moderným dizajnom, kvalitných služieb a atraktívneho prostredia, stane sa miestom spokojných a zdravých obyvateľov návštevníkov a dobrým príkladom pre ostatné regióny.

4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

Priority a špecifické ciele v rámci priorít sú definované v nadväznosti na vyššie uvedenú víziu a strategický cieľ. Sú v nich zohľadnené potreby identifikované na základe výstupov SWOT analýzy a identifikovaných potrieb pre územie MAS LABOREC, ktoré sú uvedené v analytickej časti 3.2 tejto stratégie a nadväzujú na potreby a fokusové oblasti identifikované na úrovni PRV 2014 – 2020 a na špecifické ciele IROP uvedené nižšie.

Riešené identifikované potreby PRV 2014 - 2020:

Potreba č. 1 - Posilnenie vedomostnej základne, transferu znalostí a inovačnej výkonnosti a spolupráce poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva, ktorá podporí vývoj nových produktov, postupov a technológií (1A)

Potreba č. 2 - Zvýšiť efektívnosť všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty podnikov v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesníctve (2A, 6A)

Potreba č. 4 - Podpora predaja domácej produkcie cez odbytové organizácie výrobcov a rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov (3A,6A, 6B)

Potreba č. 5 - Rast pridanej hodnoty zvyšovaním kvality domácej poľnohospodárskej produkcie a stimuláciou živočíšnej výroby v chovoch s AW. (3A)

Potreba č. 10 - Zvýšiť energetickú efektívnosť a zvýšenie podielu využívania OZ(2A,6A), sekundárne

Potreba č.11 „Eliminácia dopadov a adaptácia pôdohospodárstva na zmeny klímy“
prispejú opatrenia, ktoré sú primárne programované v prioritě , ale zároveň majú priamy vplyv aj na cieľ FO 5E(2A)

Potreba č. 13 - Vytváranie nových pracovných miest a posilnenie ekonomickej stability/životaschopnosti malých podnikov na vidieku (6A,6B)

Potreba č. 14 - Zlepšenie kvality života na vidieku a podpora rozvoja miestnych komún/partnerstiev vo vidieckych obciach(6B)

Fokusové oblasti (1A. 2A. 3A. 6A 6B, P4, 5C)

1A) Podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach

2A) Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie

3A) Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií

6A) Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest

6B) Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Investičná priorita a špecifické ciele IROP 2014-2020:

V rámci stratégie CLLD sú potreby identifikované pre MAS LABOREC, ako aj fokusové oblasti PRV 2014 – 2020 uvedené pri každom nasledujúcom rozpracovanom opatrení v rámci priority.

1. Priorita:

Diverzifikácia a inovácie v podnikateľských činnostiach

Špecifický cieľ:

Investíciami do environmentálne prijateľných inovácií zavádzaných do výrobných a technologických procesov, postupov a s tým súvisiacich služieb a výrobkov vytvoriť do roku 2023 priaznivé prostredie s efektívnejším využívaním vnútorného potenciálu, ktoré vyvolá nový dopyt po ďalších inovatívnych a kreatívnych službách, činnostiach, produktoch a výrobkoch.

Z hľadiska hodnotenia EÚ patrí naša krajina v oblasti poľnohospodárstva medzi najmenej výkonné. V rebríčku hodnotenia krajín EÚ bola v živočíšnej produkcii zaradená na 26 miesto, na konci rebríčka sa taktiež ocitli ovocie a zelenina, a úplne najhoršie sú slovenské regióny v pestovaní zemiakov. Kým priemer EÚ v oblasti výkonu z jedného hektára je približne 4 800 EUR, ČR vyprodukuje hrubú produkciu za asi 2 400 EUR, Slovensko je vyprodukovaním hrubej produkcie za približne 1300 Eur hlboko pod priemerom EÚ. Poľnohospodárska výroba, ako aj potravinárska výroba, v dôsledku silnej konkurencie vstupom do EÚ, v dôsledku nedostatočných investícií do modernizácie a zavádzania inovácií, stratila svoje postavenie nielen na slovenskom, ale aj na zahraničných trhoch.

Snaha Slovenska posilniť do roku 2020 potravinovú sebestačnosť na úroveň 80% svedčí o tom, že súčasná situácia v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby a potravinárskeho priemyslu nie je priaznivá.

Na území MAS LABOREC implementácia stratégie CLLD prispeje k vytvoreniu dobre fungujúceho lokálneho systému s aktívnou spoluprácou prvovýrobcov a spracovateľov, napríklad aj v krátkych odbytových reťazcoch. Prepojenie s podnikateľskými subjektmi, ktorých činnosti možno v oblasti priemyslu považovať za kreatívne a podnikateľskými subjektmi v oblasti agroturizmu zabezpečí ich integrácia v produkčno – spotrebiteľskom reťazci, čo generuje vytvorenie nových pracovných miest, reflektujúcich na rast a rozvoj miestnej ekonomiky. Tento proces bude podporený investíciami aj do hmotného majetku v oblasti poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej výroby a priemyselnej produkcie a s ňou súvisiacich činností. Identifikované potreby špecifické pre územie a kľúčové územné výzvy cielene premietnuté do opatrení a aktivít zabezpečia vyvážený rozvoj územia.

Opatrenie: **1.1 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na poľnohospodársku prvovýrobu)**

Podopatrenie 4.1

Špeciálna rastlinná výroba, Živočíšna výroba

Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Sekundárna FO predominantná - 2A

Sekundárna FO doplnková – 3A,6A

Cieľ opatrenia: Diverzifikáciou činností rozšíriť poľnohospodársku produkciu

Definovanie problému

Aj napriek tomu, že územie MAS Laborec má dostatočný potenciál pre poľnohospodársku produkciu, nie je schopné tento potenciál v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby za súčasných podmienok využiť. Súvisí to so stavom výrobných kapacít, ktoré sú zastarané, s vysokou spotrebou energie a bez výraznejších inovácií a z toho vyplývajúcou neschopnosťou jednak diverzifikovať prvovýrobu o ďalšie komodity a jednak prvovýrobu ďalej spracovať. Nedostatok moderných technológií, ako aj nedostatok až absencia kvalitných skladovacích kapacít má za následok predaj kvalitnej domácej ale ďalej nespracovanej produkcie prvovýroby bez pridanej hodnoty, čím v rámci predaja produkcie prvovýroby neustále narastá podiel základných poľnohospodárskych surovín s nízkou pridanou hodnotou. Nepriaznivo na celú situáciu vplýva aj poloha územia MAS Laborec – blízkosť silného poľského trhu s produkciou lacných výrobkov z prvovýroby. Slovenské výrobky sú vystavené aj silnému tlaku dovezených potravinárskych výrobkov z iných krajín.

Nadväznosť stratégie CLLD na identifikované potreby PRV:

Potreba č. 2, Potreba č. 4, Potreba č. 5, Potreba č. 10, Potreba č. 13, Potreba č.14

Identifikované potreby MAS Laborec:

Potreba č. 2

- A. Zvýšenie záujmu o poľnohospodársku výrobu, živočíšnu aj špeciálnu rastlinnú, vytvorenie dostatočnej surovinovej základne pre potravinársky priemysel, diverzifikácia poľnohospodárskej prvovýroby s orientáciou na výrobky s vyššou pridanou hodnotou (vyššia špecializácia výroby),
- B. Vytvorenie podmienok pre spracovanie poľnohospodárskej produkcie a podpora vytvárania krátkych odbytových reťazcov (produkčno – spotrebiteľské reťazce), s cieľom posilniť odbyt poľnohospodárskych surovín a výrobkov vo vzťahu k lokálnemu potravinárskemu priemyslu. Popri tradičných komoditách v rastlinnej a živočíšnej výrobe zamerať sa aj na špeciálne komodity.

Potreba č. 3

- 2) Zakladanie nových podnikateľských subjektov, (mikro a malé podniky, SZČO)

a zavádzanie inovácií do technológií, technologických postupov, procesov, výrobkov a služieb, podpora kreativity. Podpora nových výrobkov a výrobkov s vyššou pridanou hodnotou.

Potreba č. 1

- 2) Vytvorenie vhodných podmienok pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti, ako aj pre trvalo udržateľnú integráciu mladých ľudí do pracovného života, zvýšenie šanci pre 50+, napríklad aj zmenou upadajúceho priemyselného regiónu

Potreba č. 5

- A. Väčší dôraz ochrane, rozvoju, zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov, kultúrneho a prírodného dedičstva, v súvislosti s tým vytvoriť regionálnu značku, (napr. zhodnotenie mena A. Warhola, pri jej tvorbe

Navrhované riešenie/opatrenie

V rámci stratégie MAS Laborec je navrhovaným riešením diverzifikovať činnosti podnikateľských subjektov na území, prispôsobiť ich činnosť súčasným potrebám v oblasti živočíšnej a špeciálnej rastlinnej výroby, dopytu po poľnohospodárskych komoditách pre spracovateľský priemysel, ako aj dopytu pri zabezpečovaní základnej výživy. Dôležité je hľadať aj alternatívne formy poľnohospodárskej produkcie so zameraním na jej zvyšovanie, jej spracovanie, a uvádzanie produktov (s dôrazom na nové výrobky) najmä na miestny trh vytvorením dobre fungujúceho lokálneho potravinového systému.

Subjekty podnikajúce v oblasti poľnohospodárstva majú záujem o zvýšenie výkonnosti svojich podnikov prostredníctvom investícií do obstarania a inovácií technického a technologického vybavenia, rekonštrukcie a modernizácie objektov (v súlade s aktivitami podopatrenia 4,1) a to najmä z dôvodu, že výrobné kapacity sú väčšinou zastarané, s vysokou spotrebou energie a bez výraznejších inovácií.

Z dotazníkového prieskumu vyplýva, že jedným z predpokladov efektívneho nasmerovania investícií s cieľom rozvoja a rastu konkurencieschopnosti v oblasti živočíšnej a rastlinnej výroby je dostatok voľných budov, ktoré sa správne nasmerovanými investíciami do stavebných úprav a technického a technologického vybavenia stanú vhodnými na podnikanie.

V rámci zamerania činností podnikateľských subjektov živočíšna výroba prevláda nad rastlinnou, a to najmä kvôli chovu hovädzieho dobytku, ktorého stav bol ku 31.12.2014, ako je to uvedené v analytickej časti, podobne ako počet oviec a hydiny v rámci PSK najnižší. Ešte horšie výsledky ukazuje chov ošípaných, ktorých stav ku 31.12.2014 bol 61 kusov, čo bol absolútne najnižší stav v rámci SR, pričom stav prasníc bol nulový.

V oblasti živočíšnej výroby je preto cieľom zvýšiť záujem podnikateľských subjektov najmä o investície súvisiace s chovom ošípaných, oviec, kôz, hydiny (napr. husi, kačky, husokačky, sliepky, morky, prepelice), králikov, včelstiev a iných. Takmer úplne absentoval chov kôz a králikov. S ohľadom na klimatické podmienky sa územie MAS Laborec javí ako vhodné aj na chov včelstiev.

V súvislosti s klimatickými podmienkami, priemernou ročnou teplotou 7,3°C, úhrnom priemerných ročných zrážok – 776 a kvalitou pôdy sa v súčasnosti približne na polovici osevných plôch sejú obilniny, a to jačmeň, pšenica a raž. Významné je pestovanie zemiakov a krmovín, pestuje sa aj ľan a ovos.

Na území MAS Laborec sa zo 100% poľnohospodárskej pôdy nachádza 14,17 % ornej pôdy, 83,02% TTP a 0,03% sadov. V súvislosti s tým je potrebné zvýšiť motiváciu podnikateľských subjektov o rozširovanie a zakladanie nových sadov a pestovateľských plôch, ktorých na území MAS neustále ubúda aj napriek tomu, že klimatické podmienky na území sú pre mnohé rastlinné komodity vyhovujúce, ako aj napriek tomu, že sa tieto komodity môžu stať dostatočnou surovinovou základňou pre spracovateľský potravinársky priemysel a zároveň ich produkcia môže vyvolať potrebu ďalších inovatívnych činností, výrobkov alebo služieb. S pestovaním špeciálnych rastlinných komodít a rozširovaním rastlinnej výroby o nové komodity sa práve včelie produkty javia ako produkty s pridanou hodnotou s potenciálom uplatnenia sa nielen v lokálnom potravinovom systéme, ale aj v potravinovom systéme nadregionálneho významu. V oblasti špeciálnej rastlinnej výroby sú na území MAS vhodné podmienky pre pestovanie viacerých druhov špeciálnej rastlinnej výroby. Investície budú súvisieť s pestovaním rastlinných komodít (napr. mak, konope, ľan, pohánka, aromatické liečivé a kulinárske rastliny, tradičné druhy ovocia a zeleniny).

V oblasti pôdohospodárstva na území MAS Laborec pôsobia 4 poľnohospodárske družstvá, 63 podnikov a 69 SZČO (definovaných podľa ekonomických činností SK NACE Rev.2 do oblasti pôdohospodárstva), pričom z celkového počtu podnikov viac ako 90% tvoria podniky s počtom zamestnancov do 19.

Zámerom tohto opatrenia je dosiahnuť, aby regionálny výrobok neopustil miestny trh bez spracovania prvovýrobcom alebo ďalším spracovateľom na území. Tým zabezpečiť vyššiu pridanú hodnotu, ako aj zvýšiť motiváciu mladých ľudí a obyvateľov 50+ o prácu súvisiacu s poľnohospodárstvom.

Cieľový ukazovateľ: Diverzifikované činnosti v poľnohospodárskej prvovýrobe

Opatrenie: **1.2 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na spracovanie poľnohospodárskych a potravinárskych produktov)**

Podopatrenie 4.2

Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Sekundárna FO predominantná - 3A

Sekundárna FO doplnková – 2A,6A

Cieľ: Investíciami do potravinárskeho (spracovateľského) priemyslu podporiť zvýšenie pridanej hodnoty výrobkov

Definovanie problému

Aj napriek tomu, že územie MAS Laborec má dostatočný potenciál pre spracovateľský priemysel, t.z. že má dostatok disponibilnej pracovnej sily, voľných objektov vhodných na podnikanie a vhodné endogénne zdroje, absentuje tu spracovateľský potravinársky priemysel a podnikateľské subjekty nedokážu dostatočne využívať svoj endogénny potenciál. Súvisí to s nedostatkom finančných zdrojov na investovanie do inovatívnych technológií, rekonštrukcií voľných budov vhodných na podnikanie. Následkom toho je, že produkty z prvovýroby sú vyvážané z regiónu bez spracovania, teda bez pridanej hodnoty, len ako surovina pre ďalšie spracovanie v zahraničí, kde sa následne spracujú a k nám sa dostávajú prostredníctvom obchodných reťazcov už ako výrobky s pridanou hodnotou, čím slovenské poľnohospodárstvo, vrátane regionálneho značne stráca a lokálny potravinový systém nie je schopný dobre alebo vôbec fungovať. Kým v minulosti sa nadprodukcia poľnohospodárov, aj lokálnych, ktorá sa nepredala a nebolo možné ju uskladniť, spracovávala v konzervárňach a mraziarňach, v súčasnosti je tento sektor v úplnom rozklade.

Podobne ako v oblasti prvovýroby aj v oblasti spracovania nepriaznivo na celú situáciu vplyva poloha územia MAS Laborec – blízkosť silného poľského trhu s produkciou lacných spracovaných výrobkov. Likvidačnými pre prvovýrobcov a spracovateľov sú taktiež pokútne ambulantné predaje mliečnych výrobkov, mäsa a hydiny a výrobkov z nich, zvlášť v pohraničných oblastiach a pri hlavných cestných ťahoch.

Nadväznosť stratégie CLLD na identifikované potreby PRV:

Potreba č. 2, Potreba č. 4, Potreba č. 5, Potreba č. 10, Potreba č. 13, Potreba č.14

Identifikované potreby MAS Laborec:

Potreba č. 2

- A. Zvýšenie záujmu o poľnohospodársku výrobu, živočíšnu aj špeciálnu rastlinnú, vytvorenie dostatočnej surovinovej základne pre potravinársky priemysel,

diverzifikácia poľnohospodárskej prvovýroby s orientáciou na výrobky s vyššou pridanou hodnotou (vyššia špecializácia výroby),

- B. Vytvorenie podmienok pre spracovanie poľnohospodárskej produkcie, spoluprácu a podpora vytvárania krátkych odbytových reťazcov (produkčno – spotrebiteľské reťazce), s cieľom posilniť odbyt poľnohospodárskych surovín a výrobkov vo vzťahu k lokálnemu potravinárskemu priemyslu. Popri tradičných komoditách v rastlinnej a živočíšnej výrobe zamerať sa aj na špeciálne komodity.

Potreba č. 3

- A. Zakladanie nových podnikateľských subjektov, (mikro a malé podniky, SZČO) a zavádzanie inovácií do technológií, technologických postupov, procesov, výrobkov a služieb, podpora kreativity. Podpora nových výrobkov a výrobkov s vyššou pridanou hodnotou.

Potreba č. 1

- A. Vytvorenie vhodných podmienok pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti, ako aj pre trvalo udržateľnú integráciu mladých ľudí do pracovného života, zvýšenie šancí pre 50+, napríklad aj zmenou upadajúceho priemyselného regiónu

Potreba č. 5

- A. Väčší dôraz ochrane, rozvoju, zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov, kultúrneho a prírodného dedičstva, v súvislosti s tým vytvoriť regionálnu značku, (napr. zhodnotenie mena A. Warhola, pri jej tvorbe

Navrhované riešenie/opatrenie

Potravinársky priemysel na Slovensku je v súčasnosti vystavený silnému tlaku dovezených spracovaných potravinárskych výrobkov, ktorých cena, ale mnohokrát aj kvalita je nižšia ako cena výrobkov vyrobených na Slovensku.

Aj napriek tomu, že na území MAS je potenciál kvalitnej prvovýroby v oblasti živočíšnej a rastlinnej výroby a jej spracovania, absentujú tu spracovateľské kapacity v týchto oblastiach. V súvislosti s cieľom zvýšiť počet kusov v stave dobytku a rozšíriť portfólio rastlinných komodít na území MAS bude potrebné zároveň zabezpečiť dostatok spracovateľských kapacít s miestnou pôsobnosťou, a to investíciami do hmotného majetku a inovatívneho technického a technologického vybavenia.

Aby bol lokálny potravinový systém, ktorý zohľadňuje celý proces od produkcie cez distribúciu až po spotrebu potravín, „dobře fungujúci“ musí na prvovýrobu nadväzovať druhovýroba, teda spracovateľský priemysel. V praxi to znamená, že „doma“ vypestovaným a vychovaným

komoditám nesmieme dovoliť, aby opustili hranice regiónu, alebo Slovenskej republiky bez pridanej hodnoty, teda bez ďalšieho spracovania v potravinárskom priemysle

V rámci stratégie MAS Laborec bude tento zámer podporený investíciami do inovatívnych technológií na spracovanie produktov poľnohospodárskej prvovýroby relevantným podnikateľským subjektom. Tieto environmentálne prijateľné technológie zabezpečia spracovanie na potravinárske výrobky s menšími finančnými vstupmi a s nižšími nárokmi (napríklad za energie) a vyššími ziskami.

Kontrolovaný rozvoj poľnohospodárskej produkcie (reagujúcej na dopyt) vo väzbe na spracovateľský priemysel vytvorí na území MAS Laborec priaznivé podmienky pre rozvoj a rast miestnych ekonomík a zvyšovanie zamestnanosti.

Výhodou tohto prístupu na území MAS Laborec je možnosť samotných obyvateľov alebo komún ovplyvňovať proces lokálneho potravinového systému, a tým pozitívne ovplyvniť hospodárenie s prírodnými zdrojmi regiónu.

Cieľový ukazovateľ: Nové činnosti v potravinárskom (spracovateľskom) priemysle

Opatrenie: **1.3 Podpora prepájania lokálneho potravinového systému a vidieckeho cestovného ruchu prostredníctvom agroturizmu**

Podopatrenie 6.4

Oblasť: Činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou

Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Sekundárna FO predominantná - 6A

Sekundárna FO doplnková – 2A

Cieľ opatrenia: Zhodnotiť výstupy poľnohospodárskych činností a potravinárskeho (spracovateľského) priemyslu ich prepojením v oblasti agroturizmu (vidieckeho cestovného ruchu).

Definovanie problému

Spomedzi faktorov podieľajúcich sa na rozvoji a raste miestnych ekonomík má nezastupiteľné miesto vidiecky cestovný ruch. V prípade MAS Laborec je oblasť vidieckeho cestovného ruchu menej rozvinutá, aj keď práve v tomto odvetví tretieho sektora ekonomiky ide o činnosti prepájajúce vidiecky cestovný ruch s prírodou, na čo má územie MAS Laborec veľmi silný prírodný, kultúrny a historický potenciál. Aj napriek tomu, že pre oblasť využívania voľného času rôznymi rekreačnými činnosťami má definované územie predpoklady, nachádzajú sa na území MAS LABOREC len štyri účelové ubytovacie zariadenia, (okrem ubytovania na

súkromí). Ku vyváženému rozvoju vidieckeho cestovného ruchu v rámci jeho jednotlivých častí neexistuje zatiaľ komplexný prístup.

Nadväznosť stratégie CLLD na identifikované potreby PRV

Potreba č. 2, Potreba č. 4, Potreba č. 13

Identifikované potreby MAS Laborec:

Potreba č. 2

- B. Vytvorenie podmienok pre spracovanie poľnohospodárskej produkcie, spoluprácu a podpora vytvárania krátkych odbytových reťazcov (produkčno – spotrebiteľské reťazce), s cieľom posilniť odbyt poľnohospodárskych surovín a výrobkov vo vzťahu k lokálnemu potravinárskemu priemyslu. Popri tradičných komoditách v rastlinnej a živočíšnej výrobe zamerať sa aj na špeciálne komodity.

Potreba č. 3

- A. Zakladanie nových podnikateľských subjektov, (mikro a malé podniky, SZČO) a zavádzanie inovácií do technológií, technologických postupov, procesov, výrobkov a služieb, podpora kreativity. Podpora nových výrobkov a výrobkov s vyššou pridanou hodnotou.

Potreba č. 1

- A. Vytvorenie vhodných podmienok pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnatel'nosti, ako aj pre trvalo udržateľnú integráciu mladých ľudí do pracovného života, zvýšenie šancí pre 50+, napríklad aj zmenou upadajúceho priemyselného regiónu.

Potreba č. 5

- A. Väčší dôraz ochrane, rozvoju, zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov, kultúrneho a prírodného dedičstva, v súvislosti s tým vytvoriť regionálnu značku, (napr. zhodnotenie mena A. Warhola, pri jej tvorbe).

Navrhované riešenie/opatrenie

MAS LABOREC v rámci svojej stratégie podporí investície do vidieckeho cestovného ruchu, vrátane investícií do agroturizmu, zamerané na rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania vytvorením konferenčných priestorov a s tým súvisiacu modernizáciu, rekonštrukciu a vybudovanie nových ubytovacích zariadení. Prostredníctvom takto cieleného vidieckeho cestovného ruchu, vrátane agroturizmu, ktorý zahŕňa špecifické činnosti agropodnikateľov a poľnohospodárskych podnikov podľa miestnych ekonomických a prírodných podmienok, zameraných na uspokojovanie rekreačných potrieb

turistov, zhodnotí územie svoje prírodné zdroje, kultúrne a historické dedičstvo vidieckeho prostredia, ako aj tradície a produkty typické pre región.

Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu na území MAS, vrátane agroturizmu, ktorý sa viaže na poľnohospodárske činnosti vo vidieckych oblastiach, bude reagovať na požiadavky návštevníkov a dopytu po doplnkových službách a podporí miestny trvalo udržateľný rozvoj.

Inovácie v službách a produktoch vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu budú reagovať na:

- nároky po kvalitnejších službách a produktoch modernej spoločnosti v súvislosti s efektívnym využitím voľného času,
- potrebu realizácie činností v oblasti využívania voľného času prostredníctvom rôznych rekreačných činností,
- potrebu sociálnej solidarity mesta a vidieckych oblastí.

V rámci agroturizmu budú poskytované ubytovacie a stravovacie služby s prepojením napríklad na špeciálnu poľnohospodársku výrobu ako je ovocinárstvo, bylinkárstvo a podobne, pre ktoré sú v rámci tejto stratégie navrhnuté podpory v opatreniach 1.1. a 1.2.. Stravovacie služby zabezpečí poľnohospodár či už pre ubytovaných alebo náhodných turistov, pričom pri výbere rastlinných a špeciálnych komodít zohľadní potraviny vyrobené a spracované v miestnych podmienkach, napríklad aj priamo vo vlastnom dvore.

Pridanou hodnotou bude spolupráca miestnych poskytovateľov vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu s aktérmi v rámci lokálneho potravinového reťazca a podnikateľskými subjektmi v oblasti obalovej techniky v rámci kreatívneho priemyslu.

Cieľový ukazovateľ:

Nové produkty vidieckeho cestovného ruchu agroturizmu
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch

Opatrenie: 1.4 Podpora existujúcich a vzniku nových podnikateľských subjektov s dôrazom na nové prístupy inovatívnosť a kreatívnosť

Špecifický cieľ: 5.1.1

Cieľ opatrenia: Inovatívnymi a kreatívnymi činnosťami podporiť a zhodnotiť výstupy poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej výroby

Definovanie problému

Na území MAS v minulosti prevládali viac poľnohospodárske činnosti. Zmena nastala v roku 1961 založením strojárskeho podniku v Medzilaborciach, ktorý mal v roku 1989 historicky najväčší počet zamestnancov, a to 1150. V tomto období do mesta Medzilaborce dochádzalo za

prácou mnoho ľudí aj z priľahlých vidieckych oblastí. Popri strojárskom priemysle boli Medzilaborce známe aj sklárskym priemyslom, ktorý v minulosti zamestnával okolo 1000 zamestnancov. V období privatizácie sa sklársky podnik rozpadol na asi 10 menších spoločností. V súčasnosti v sklárskom priemysle pôsobia 3 výrobné subjekty, pričom najväčším je GLASS- LUSTROVÉ KOMPONENTY, s.r.o. O niečo menšie sú Interglass, s.r.o. a Lusk SK, s.r.o. Tieto výrobné subjekty nadviazali na tradíciu výroby v sklárskom priemysle a zaoberajú sa brúsením skla, výrobou a predajom krištáľových lustrov. V súčasnosti v okrese Medzilaborce na 19,2 obyvateľov pripadne len 1 fyzická osoba – podnikateľ, čo je najmenej v rámci PSK.

V nadväznosti na aktivity naplánované v predchádzajúcich opatreniach 1.1 až 1.4 na území MAS absentujú inovatívne a kreatívne činnosti, nadväzujúce na dedičstvo Andyho Warhola aj napriek existencii ľudského potenciálu.

Nadväznosť stratégie CLLD na identifikované špecifické ciele IROP

Špecifický cieľ 5.1.1

Identifikované potreby MAS Laborec:

Potreba č. 3

- A. Zakladanie nových podnikateľských subjektov, (mikro a malé podniky, SZČO) a zavádzanie inovácií do technológií, technologických postupov, procesov, výrobkov a služieb, podpora kreativity. Podpora nových výrobkov a výrobkov s vyššou pridanou hodnotou.

Potreba č. 1

- B. Vytvorenie vhodných podmienok pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnatelnosti, ako aj pre trvalo udržateľnú integráciu mladých ľudí do pracovného života, zvýšenie šancí pre 50+, napríklad aj zmenou upadajúceho priemyselného regiónu

Potreba č. 5

- 2) Väčší dôraz ochrane, rozvoju, zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov, kultúrneho a prírodného dedičstva, v súvislosti s tým vytvoriť regionálnu značku, (napr. zhodnotenie mena A. Warhola, pri jej tvorbe)

Navrhované riešenie/opatrenie

Na základe výstupov z analytickej časti je zrejmé, že na území MAS Laborec sa nachádza nielen prírodný, historický a kultúrny potenciál, ale aj potenciál v oblasti kreatívneho priemyslu, ktorý je pre aktivity plánované v rámci stratégie MAS veľmi dôležitý vzhľadom na potrebu nových prístupov zohľadňujúcich a využívajúcich tradičné prvky typické pre daný

región. V nadväznosti na aktivity naplánované v predchádzajúcich opatreniach 1.1 až 1.4 bude potrebné na území MAS podporiť inovatívne a kreatívne činnosti súvisiace:

- s obalovým dizajnom smerovaným k poľnohospodárskym, potravinárskym, remeselným ale aj iným regionálnym produktom
- s vytvorením regionálnej značky

Cieľový ukazovateľ: Nové inovatívne a kreatívne činnosti.

Opatrenie: **1.5 Vytváranie produkčno – spotrebiteľských reťazcov na miestnej úrovni a podpora integrácie inovatívnych produktov do týchto reťazcov**

Špecifický cieľ: 5.1.1

Cieľ opatrenia: Spoluprácou a výmenou skúseností v rámci produkčno - spotrebiteľských reťazcov prispieť k udržateľnosti výrobcov a aj nových výrobkov na trhu

Definovanie problému

Na území MAS Laborec neexistuje systémový prístup k problematike vyváženého rozvoja miestnych ekonomík, ktorý by zabezpečil ich rast a konkurencieschopnosť, ako ani platforma združujúca výrobné subjekty na miestnej úrovni. Spolupráca a, výmena skúseností a prezentácia dobrých príkladov tvorí pridanú hodnotu poľnohospodárskym nepoľnohospodárskym výrobným činnostiam.

Nadväznosť stratégie CLLD na identifikované špecifické ciele IROP

Špecifický cieľ 5.1.1

Identifikované potreby MAS Laborec:

Potreba č. 3

- A. Zakladanie nových podnikateľských subjektov, (mikro a malé podniky, SZČO) a zavádzanie inovácií do technológií, technologických postupov, procesov, výrobkov a služieb, podpora kreativity. Podpora nových výrobkov a výrobkov s vyššou pridanou hodnotou.

Potreba č. 1

- A. Vytvorenie vhodných podmienok pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti, ako aj pre trvalo udržateľnú integráciu mladých ľudí do pracovného života, zvýšenie šancí pre 50+, napríklad aj zmenou upadajúceho priemyselného regiónu

Potreba č. 5

- 3) Väčší dôraz ochrane, rozvoju, zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov, kultúrneho a prírodného dedičstva, v súvislosti s tým vytvoriť regionálnu značku, (napr. zhodnotenie mena A. Warhola, pri jej tvorbe)

Navrhované riešenie/opatrenie

Navrhovaná stratégia sa snaží integráciou výstupov aktivít v rámci jednotlivých priorít docieľiť vyvážený územný rozvoj. V súvislosti s tým, a najmä kvôli efektívnemu vyžitiu investícií nasmerovaných do územného rozvoja, sa vytvára priestor na sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky, na vznik platformy združujúcej výrobné subjekty na miestnej úrovni, a tým na podporu integrácie inovatívnych produktov do produkčno – spotrebiteľského reťazca. Udržateľné poľnohospodárske systémy v nadväznosti na mimoprodukčné funkcie poľnohospodárstva podporujú rozvoj vidieka v rôznych agroklimatických podmienkach a existujú dokonca názory, že „pre regióny, v súčasnosti označované ako zaostávajúce, problémové, či regióny s pretrvávajúcimi ekonomicko-sociálnymi problémami sa môže regulovaný rozvoj poľnohospodárstva stať jednou z možností ich budúceho ekonomicko – sociálneho rastu a rozvoja“.

Cieľový ukazovateľ: Vytvorenie produkčno - spotrebiteľského reťazca

Priorita 2

Kvalitné služby pre všetkých

Špecifický cieľ: [Do roku 2023 vytvoriť priaznivé prostredie pre poskytovanie inovatívnych a moderných služieb, zabezpečiť ich dostupnosť a zvýšiť kvalitu života na vidieku](#)

Priorita **Kvalitné služby pre všetkých** bola stanovená na základe potrieb identifikovaných jednak v PRV, jednak ako výstup z analytickej časti v samotnej stratégii CLLD. V súčasnosti vidiecke oblasti bojujú s viacerými negatívnymi javmi. Ide napríklad o odliv obyvateľstva z vidieka, najmä odliv mladých do 30 rokov a taktiež o nízky alebo až stagnujúci miestny ekonomický rozvoj. Aj keď mnohé vidiecke oblasti majú dostatočný potenciál pre rast konkurencieschopnosti miestnych ekonomík, nedokážu naštartovať procesy, vďaka ktorým by endogénne zdroje dokázali nielen využiť ale aj zhodnotiť. Miestny ekonomický rozvoj ovplyvňuje stav kvality života obyvateľov, od ktorého sa odvíja najmä migračné správanie sa obyvateľstva.

Rast miestnej ekonomiky ovplyvňuje niekoľko faktorov, pričom jedným z nich je napríklad kvalitná infraštruktúra a dostupnosť miestnych služieb.

Opatrenia 2.1, 2.2, 2.3

Definovanie problému pre opatrenia 2.1, 2.2, 2.3 Priority 3

Územie MAS Laborec sa nachádza na severovýchode Slovenska. Na severovýchode má územie štátnu hranicu s Poľskom. V rámci Prešovského samosprávneho kraja je to územie s najmenšou hustotou obyvateľov – 25,6 obyvateľov/ km². Pomerne veľká vzdialenosť od krajského mesta,

nedostatok pracovných príležitostí, nedostatočná infraštruktúra (všetky druhy), nedostupnosť základných služieb a obmedzené finančné zdroje verejnej správy ovplyvňujú nedostatočný ekonomický rozvoj územia.

Zlé ekonomické podmienky, nedostatočná infraštruktúra väčšiny obcí sú príčinou citel'ného zhoršenia životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva.

Nadväznosť stratégie CLLD na identifikované potreby PRV pre opatrenia stratégie CLLD - 2.1, 2.2, 2.3

Potreba č.13, Potreba č. 14

Identifikované potreby MAS Laborec:

POTREBA Č. 6

- A. Zvýšenie investícií do infraštruktúry malých rozmerov, základnej, technickej, sociálnej, najmä v nadväznosti na potrebu č.5, podpora aktívneho a zdravého starnutia;

POTREBA Č. 5

- A. Väčší dôraz ochrane, rozvoju, zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov, kultúrneho a prírodného dedičstva, v súvislosti s tým vytvoriť regionálnu značku, (napr. zhodnotenie mena A. Warhola, pri jej tvorbe)

Navrhované riešenie/opatrenie

Rozvoj miestnej ekonomiky ovplyvňujúci kvalitu života obyvateľov v súčasnosti závisí aj od správne nasmerovaných investícií do územného rozvoja. Tieto investície pôsobia ako spúšťač ďalších procesov, ktoré môžu pozitívne ovplyvniť rast a konkurencieschopnosť lokálnej ekonomiky. Cieľom stratégie MAS bude preto v prvom kroku, prostredníctvom presne cielených investícií v rámci opatrení v Priorite 1., posilniť odvetvia prvovýroby, poľnohospodárskej produkcie a jej spracovanie do výrobkov s pridanou hodnotou, uviesť inovatívne produkty na miestny trh, zvýšiť potravinovú sebestačnosť regiónu a vytvoriť tak základ pre lokálny potravinový systém. Jeho prepojením s agroturizmom a kreatívnymi činnosťami podnikateľských subjektov do produkčno spotrebiteľského reťazca je zámerom stratégie naštartovať procesy, ktoré efektom snehovej gule vyvolajú dopyt po ďalších produktoch a službách, a naštartujú také činnosti, ktoré pozitívne ovplyvnia rozvoj a rast konkurencieschopnosti miestnych ekonomík, čím podporia na území MAS vyššiu šancu zamestnať sa mladým ľuďom, a zabrániť tak ich odlivu.

Keďže kvalita života obyvateľov je ovplyvnená nielen prístupom k možnostiam zamestnať sa, ale je ovplyvnená aj dostupnosťou a kvalitou služieb poskytovaných verejnými a súkromnými

subjektmi, v druhom kroku sa stratégia zameriava na skvalitnenie infraštruktúry poskytovaných služieb.

Cieľový ukazovateľ: Počet obcí podporených investíciami do malých infraštruktúr

Opatrenie: **2.1 Podpora budovania a rozširovania infraštruktúry malých rozmerov**

Podopatrenie 7.2

Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Sekundárna FO predominantná – 6B

Cieľ opatrenia: Prispieť k zvýšeniu kvality života obyvateľov prostredníctvom investícií do infraštruktúry malých rozmerov

V rámci tohto opatrenia stratégia plánuje smerovať investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov. Týka sa to napríklad výstavby a rekonštrukcie lávok, mostov, chodníkov, záchytných parkovísk, autobusových zastávok, úpravy a tvorby verejných priestranstiev s cieľom zlepšenia vzhľadu obcí.

Cieľový ukazovateľ: Počet obcí podporených investíciami do malých infraštruktúr

Opatrenie: **2.2 Vytváranie lepších podmienok pre poskytovanie základných služieb vo vidieckych oblastiach**

Podopatrenie 7.4

Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Sekundárna FO predominantná – 6B

Sekundárna FO doplnková –P4, 5C

Cieľ opatrenia: Prispieť k zvýšeniu kvality života obyvateľov prostredníctvom skvalitnenia infraštruktúry miestnych služieb

Investície do vytvorenia, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane investícií do infraštruktúry služieb spojených s voľnočasovými aktivitami a kultúrou vytvoria lepšie podmienky a dostupnosť miestnych služieb a taktiež prispejú k zvýšeniu kvality života v obci.

Cieľový ukazovateľ: Počet obcí podporených investíciami do miestnych základných služieb

Opatrenie: **2.3 Zhodnotenie prírodného a kultúrneho potenciálu prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu**

Podopatrenie 7.5

Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Sekundárna FO predominantná – 6B

Cieľ opatrenia: Prispieť k zvýšeniu kvality života obyvateľov prostredníctvom skvalitnenia rekreačnej a turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie a identifikáciou „genius loci“.

Ďalšie investície budú s ohľadom na ekosystémový prístup smerované okrem iného do podpory rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúľ v turistických lokalitách, do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie, do udržiavania obnovy a skvalitňovania miestnych zaujímavých objektov, bodov a miest, historických, prírodných a iných objektov a zaujímavostí, ako aj do budovania a rekonštrukcie náučných chodníkov a cykloturistických chodníkov, ich prepojenia, ale aj ďalších aktivít podporujúcich budovanie doplnkovej infraštruktúry.

Cieľový ukazovateľ: Počet obcí podporených investíciami do rekreačnej a turistickej infraštruktúry.

Opatrenie: **2.4 Zlepšenie prístupu k sociálnym a komunitným službám**

Špecifický cieľ: 5.1.2

Cieľ opatrenia: Zvýšiť kvalitu a dostupnosť inovatívnych sociálnych služieb na komunitnej úrovni.

Definovanie problému

V súčasnosti, tak ako na celom území SR, tak aj na území MAS LABOREC sú v rámci sociálnych služieb poskytované najmä tradičné inštitucionálne prevažne celoročné služby. V súčasnosti sú zastúpené viaceré druhy pobytových sociálnych služieb (domov na pol ceste, zariadenie podporovaného bývania, zariadenia pre seniorov, zariadenia opatrovateľskej služby, domovy sociálnych služieb s ročnou a týždennou pobytovou formou a denné stacionáre). Výstupy z analytických údajov naznačujú, že na území absentujú inovatívne typy pobytových služieb na komunitnej úrovni, ako aj zariadenia na podporu poskytovania terénnych (vznik mobilných odborných jednotiek) a ambulantných sociálnych služieb (nocľahárne, útulky, zariadenia núdzového bývania, rehabilitačné strediská, služby včasnej intervencie, ambulantné formy).

Súbor vybraných demografických ukazovateľov predpokladá potrebu nárastu rôznych druhov sociálnych služieb zameraných na kvalitu života. Na základe údajov získaných zo ŠU SR vyplýva, že najvyšší priemerný vek obyvateľstva v PSK je v okrese Medzilaborce. Z analýzy

starnutia vyplýva že okres Medzilaborce je na tom v rámci PSK najhoršie a územie MAS má zároveň aj najväčšie percento zaťažnosti.

Špecifické ciele IROP

Špecifický cieľ 5.1.2

Identifikované potreby MAS Laborec:

POTREBA Č. 6

- A. Zvýšenie investícií do infraštruktúry malých rozmerov, základnej, technickej, sociálnej, najmä v nadväznosti na potrebu č.5, podpora aktívneho a zdravého starnutia;

POTREBA Č. 7

- A. Zvýšenie individualizácie miery podpory v oblasti poskytovaných sociálnych služieb podľa potrieb prijímateľov a rozvoj alternatívnych sociálnych služieb.

Navrhované riešenie/opatrenie

V zmysle zákona a o sociálnych službách by malo územie vytvárať pre svojich obyvateľov také podmienky, ktoré pomôžu rozvíjať druhy sociálnych služieb, ktoré umožnia prijímateľovi zotrvať vo svojej komunite. Na území existuje potenciál pre vznik a rozvoj inovatívnych typov pobytových služieb – zariadení s nízkou kapacitou, potenciál pre vznik, terénnych služieb - mobilné jednotky vrátane rehabilitačných aktivít, pracovnej terapie, sociálnej rehabilitácie, záujmových činností, ak nie sú v komunite dostupné a ambulantných sociálnych služieb a zariadení, ktorých je na území nedostatok, napríklad denné centrá, rehabilitačné centrá a služby včasnej intervencie, vrátane materiálne technického vybavenia.

Aktivity realizované v rámci tohto opatrenia majú preukázateľný dopad na podporu a rozvoj vzťahov medzi vidieckymi oblasťami a mestom.

Cieľový ukazovateľ: Počet inovatívnych sociálnych služieb.

Priorita 3

Cielený Marketing

Definovanie problému

Územie MAS Laborec svojim statusom v národnom hospodárstve patrí v rámci postavenia slovenských regiónov medzi menej rozvinuté regióny vo všetkých sektoroch ekonomiky.

Prispieva k tomu nedostatok podnikateľských subjektov využívajúcich moderné a inovatívne postupy, procesy a výrobné technológie, ktoré by svojou poľnohospodárskou a nepoľnohospodárskou produkciou smerom k výrobkom s vyššou pridanou hodnotou dokázali konkurovať dovezeným produktom najmä v cenovej politike. Zároveň k tomu prispieva

nedostatok informácií a podnetov o potrebe nových inovatívnych výrobkoch a službách, ako aj nedostatok informácií o rozsahu možnej diverzifikácie činností, produktov, a služieb s vyššou pridanou hodnotou v oblasti poľnohospodárskej, priemyselnej výroby a služieb, ktoré by reflektovali na potreby a dopyt trhu.

Opatrenie: **3.1 Cieleny marketing nových inovatívnych a kreatívnych činností a výstupov podnikateľských subjektov**

Špecifický cieľ 5.1.1

Cieľ opatrenia: Marketingovo podporiť výroby a služby nové pre podnik, nové pre trh, nové pre trh a podnik

Nadväznosť stratégie CLLD na identifikované špecifické ciele IROP:

Identifikované potreby MAS Laborec:

POTREBA Č. 3

- A. Zakladanie nových podnikateľských subjektov, (mikro a malé podniky, SZČO) a zavádzanie inovácií do technológií, technologických postupov, procesov, výrobkov a služieb, podpora kreativity. Podpora nových výrobkov s vyššou pridanou hodnotou.

POTREBA Č. 4

- 2) Využívanie a správne zacielenie marketingu s cieľom stimulácie dopytu po tradičných regionálnych produktoch, inovatívnych produktoch, ich exportu, „mapping“ vhodných finančných nástrojov, aj iných ako EŠIF (cezhraničná spolupráca, nadnárodná spolupráca, medziregionálna spolupráca)

Navrhované riešenie/opatrenie

Úlohou cieľného marketingu na území MAS Laborec je prispieť k pozitívnej zmene v raste konkurencieschopnosti a rozvoji miestnych ekonomík, a tým aj prispieť k zmene statusu územia MAS Laborec v rámci postavenia slovenských regiónov.

Cieľom zvyšovania povedomia o nových inovatívnych regionálnych výrobkoch a službách s vyššou pridanou hodnotou je dosiahnuť vyšší dopyt po týchto výrobkoch a službách. Obsahom cieľného marketingu budú aktivity spájajúce sa s produktom (produkt a jeho vlastnosti z hľadiska zákazníka, kvalita spoľahlivosť, značka, dizajn, záruka, servis a ďalšie služby a iné) cenou (cena tovaru a celková cenová politika podniku) distribučnými cestami (spôsoby distribúcie produktu od jeho výrobcu ku konečnému zákazníkovi) a propagáciou (spôsoby propagácie produktu).

4.3 Súhrn strategického rámca

Tabuľka Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia		
ŽIVOT V LABORECKU „NOVOM“ – KREATÍVNOM, BEZPEČNOM A ZDRAVOM		
Strategický cieľ		
DO ROKU 2023		
ZLEPŠIŤ KVALITU ŽIVOTA OBYVATEĽOV VYTVORENÍM ATRAKTÍVNEHO PROSTREDIA VYTVÁRAJÚCEHO PRIAZNIVÉ PODMIENKY PRE RAST KONKURENCIESCHOPNEJ LOKÁLNEJ EKONOMIKY		
Priorita 1 Diverzifikácia a inovácie v podnikateľských činnostiach		
<p>Špecifický cieľ: Investíciami do environmentálne prijateľných inovácií zavádzaných do výrobných a technologických procesov, postupov a s tým súvisiacich služieb a výrobkov vytvoriť do roku 2023 priaznivé prostredie s efektívnejším využívaním vnútorného potenciálu, ktoré vyvolá nový dopyt po ďalších inovatívnych a kreatívnych službách, činnostiach, produktoch a výrobkoch.</p>		
Opatrenie PRV:	Opatrenia IROP	Iné opatrenia
<p>1.1 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na poľnohospodársku prvovýrobu) (podopatrenie 4.1, Špeciálna rastlinná výroba, Živočišna výroba) Primárna FO - 6B Sekundárna FO predominantná - 2A Sekundárna FO doplnková – 3A,6A</p>	<p>1.4 Podpora existujúcich a vzniku nových podnikateľských subjektov s dôrazom na nové prístupy inovatívnosť a kreativnosť (špecifický cieľ 5.1.1)</p>	
<p>1.2 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na spracovanie poľnohospodárskych a potravinárskych produktov) (podopatrenie 4.2) Primárna FO - 6B Sekundárna FO predominantná - 3A Sekundárna FO doplnková – 2A,6A</p>		

<p>1.3 Podpora prepájania lokálneho potravinového systému a vidieckeho cestovného ruchu prostredníctvom agroturizmu (podopatrenie 6.4, Činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou) <u>Primárna FO - 6B</u> Sekundárna FO predominantná - 6A Sekundárna FO doplnková – 2A</p>	<p>1.5 Vytváranie produkčno – spotrebiteľských reťazcov na miestnej úrovni a podpora integrácie inovatívnych produktov do týchto reťazcov (špecifický cieľ 5.1.1)</p>	
<p>Priorita 2 Kvalitné služby pre všetkých</p>		
<p>Špecifický cieľ: Do roku 2023 vytvoriť priaznivé prostredie pre poskytovanie inovatívnych a moderných služieb, zabezpečiť ich dostupnosť a zvýšiť kvalitu života na vidieku</p>		
<p>Opatrenie PRV:</p>	<p>Opatrenia IROP</p>	<p>Iné opatrenia</p>
<p>2.1 Podpora budovania a rozširovania infraštruktúry malých rozmerov (podopatrenie 7.2) <u>Primárna FO - 6B</u> Sekundárna FO predominantná – 6B Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A</p>	<p>2.4 Zlepšenie prístupu k sociálnym a komunitným službám (špecifický cieľ 5.1.2)</p>	
<p>2.2 Vytváranie lepších podmienok pre poskytovanie základných služieb vo vidieckych oblastiach (podopatrenie 7.4) <u>Primárna FO - 6B</u> Sekundárna FO predominantná – 6B Sekundárna FO doplnková – P4, 5C</p>		
<p>2.3 Zhodnotenie prírodného a kultúrneho potenciálu prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu (podopatrenie 7.5) <u>Primárna FO - 6B</u> Sekundárna FO predominantná – 6B</p>		
<p>Priorita 3 Cielený Marketing</p>		
<p>Špecifický cieľ: Podporou cieleného marketingu aktívne usmerniť a pozitívne ovplyvniť integráciu a odbyt nových produktov podľa potrieb trhu</p>		
<p>Opatrenia IROP 3.1 Cielený marketing nových inovatívnych a kreatívnych činností a výstupov podnikateľských subjektov (špecifický cieľ 5.1.1)</p>		<p>Iné opatrenia</p>
<p>Priorita 4 Efektívna činnosť MAS</p>		

Špecifický cieľ: Implementáciou aktivít stratégie CLLD zabezpečiť efektívne využitie intervencií nasmerovaných do územia MAS Laborec

Opatrenie PRV: Animačné aktivity MAS (základná alokácia z menej rozvinutého regiónu) (podopatrenie 19.4)	Opatrenia IROP Činnosti spojené so zabezpečením chodu MAS a koordináciou aktivít stratégie CLLD (špecifický cieľ 5.1.1)	Iné opatrenia
--	--	---------------

4.4 Integrované znaky stratégie CLLD

Stratégia CLLD pre MAS LABOREC je v súčasnosti svojím prístupom k riešeniu identifikovaných potrieb v území ojedinelá. Komplexný prístup k miestnemu rozvoju ovplyvnil stanovenie cieľov, priorít a opatrení a taktiež *intervenčnú a „integračnú logiku“* pri implementácii aktivít v rámci jednotlivých opatrení.

Aby bol dosiahnutý čo najvyšší „*intervenčný efekt*“, dôležitú úlohu zohrá *integrováný prístup* k implementácii jednotlivých aktivít v rámci definovaných opatrení, a preto bude možné kombinovať integrácie jednotlivých intervencií v rámci opatrení alebo dokonca priorít viacerými spôsobmi podľa aktuálnej situácie v čase riešenia.

V rámci 1. Priority sa predpokladá napr. integrované umiestňovanie intervencií do územia v rámci opatrení 1.1 a 1.4 (Strategického rámca, časť 4.2, 4.3). Taktiež intervencie v rámci opatrení 1.3, a 1.5 (Strategického rámca, časť 4.2, 4.3) môžu byť nastavené ako integrované.

V rámci Priority 2 je nevyhnutná spoločná intervenčná a integračná logika v rámci rôznych kombinácií opatrení 2.1,2.2,2.3, a 2.4 (Strategického rámca, časť 4.2, 4.3).

Z hľadiska komplexnosti a intervencie do územia je možné integrovať aj medzi úrovňami priorít. Intervencie do územia v rámci opatrení 2.1 – 2.3 (Strategického rámca, časť 4.2, 4.3) integrované s intervenciami v rámci opatrenia 1.4 (Strategického rámca, časť 4.2, 4.3) prinesú riešenému územiu pridanú hodnotu.

V rámci intervenčnej logiky pre Priority 3 je nevyhnutné integrovať intervencie alokované pre opatrenie 3.1 (Strategického rámca, časť 4.2, 4.3) s takmer všetkými opatreniami Priority 1 a minimálne s intervenciami v rámci opatrenia 2.4 (Strategického rámca, časť 4.2, 4.3).

4.5 Inovatívne znaky stratégie

Stratégia CLLD pre MAS LABOREC môže byť vďaka svojmu novému špecifickému prístupu k miestnemu územnému rozvoju, presne cieleným *integrovaným intervenciam* smerovaným do

konkrétnych území MAS LABOREC, reagujúcich na identifikované konkrétne vymedzené potreby územia MAS v danom čase a na danom území, považovaná za *významne inovatívnu*.

Jej *inovačný* charakter je daný viacerými inovatívnymi znakmi charakteristickými pre snahy malých miestnych ekonomík „naštartovať“ a „zintegrovat“ na relatívne malom území procesy smerujúce k pozitívnym zmenám vo všetkých sektoroch miestnej ekonomiky.

Schopnosť miestnych ekonomík rozvíjať sa, zvyšovať svoju konkurencieschopnosť a prispievať tak vyššej tvorbe pracovných miest je dokonca aj na úrovni jedného kraja pomerne rozdielna. A práve z toho dôvodu je *inovačný potenciál* prístupu MAS LABOREC k rozvoju miestnych ekonomík a rastu ich konkurencieschopnosti s cieľom vytvoriť na jej území priaznivé prostredie pre vznik nových činností generujúci pracovné miesta veľmi „osobný“, *špecifický a ojedinelý*.

Združenie MAS LABOREC je založené na partnerstve všetkých zapojených sociálno-ekonomických subjektov, svojím charakterom je otvorené spájať všetkých tých, ktorí majú záujem participovať na environmentálnom a efektívnom využívaní a zhodnocovaní endogénneho potenciálu, majú záujem prispievať k zvyšovaniu kvality poskytovaných služieb a prostredníctvom *multiplikačných* efektov ovplyvňovať vznik nových *inovatívnych činností*, *integrovat* ich a zabezpečovať zároveň ich *komplementaritu* na existujúci stav.

V rámci jednotlivých systémových krokov sú inovatívne činnosti paralelne previazané *integráciou* jednotlivých aktivít nasledovne:

Cieľom **inovácií** v rámci **opatrenia 1.1 v rámci Priority 1** (opatrenie PRV 4.1) je investíciami do diverzifikácie činností poľnohospodárskych podnikov podporiť investície do výroby produkcie, ktorej konkurencieschopnosť bude mať dosah aj mimo regiónu MAS LABOREC a umiestniť ich na území s najvhodnejšími podmienkami pre daný typ operácie v rámci riešeného územia.

Systémovým prístupom v kroku 2 budú v rámci **opatrenia 1.2**, Priorita 1 (opatrenie PRV 4.2) investície zacielené do tzv. druhovýroby, teda spracovania poľnohospodárskej produkcie do potravinárskych výrobkov s *vyššou pridanou hodnotou* spracovaných výrobkov. *Inovatívny prístup je zohľadnený* v systémovosti krokov a vo využití výstupov Štúdie „šitej na mieru“ a ich zohľadňovaním pri umiestňovaní intervencií do územia MAS LABOREC.

V rámci ďalšieho kroku v systémovom prístupe k rozvoju miestnych ekonomík je potrebné v rámci **opatrenia 1.3** Priority 1 v zhodnocovaní rozvojového potenciálu územia MAS Laborec zabezpečiť spoluprácu prvovýrobcov, spracovateľov a konečných predajcov v integrácii s cestovným ruchom (agroturizmus) a s inováciami v kreatívnom priemysle, čo so sebou prinesie mnoho výhod, napríklad aj pridanú hodnotu, ktorá zostane v regióne. Cielené

marketingové aktivity „zakcelerujú“ celý proces. Zavedenie regionálnej značky podporí regionálnu identitu.

Ako **inovatívny prístup** v rámci priemetu environmentálne prijateľných činností do územia je v súčasnosti preferovaný tzv *ekosystémový prístup*. Zhodnotením výstupov Štúdie „šitej na mieru“ budú ciele intervencie do nepoľnohospodárskych činností súvisiacich s vidieckym turizmom, najmä s **agroturizmom, opatrenie 1.3**, Priority 1 (optrenie PRV 6.4).

Z hľadiska vyváženého rozvoja územia, a najmä s cieľom prepájania aktivít mesta a vidieka, ako aj v snahe o *integráciu a vyváženosť* investícií v území budú *komplementárne* na výrobu subjektov v oblasti poľnohospodárskej produkcie a spracovania nadväzovať činnosti mikro a malých podnikov (**opatrenie 1.4 priority 1**, špecifický cieľ IROP 5.1.1) zaoberajúce sa v rámci inovácií vo výrobe aj obalovou technikou. V rámci svojich činností budú pracovať najmä s dostupnými endogénnymi zdrojmi (napr. ľan, technické konope, sklo, drevo a podobne). Dôraz na dizajn, a marketing podporované v **opatrení 3.1 Priority 3** (špecifický cieľ IROP 5.1.1), bude nevyhnutne kladený v činnostiach, ktorých výstupy - výrobky budú niesť znaky kreativity, inovácií, a ktoré budú vyvolané multiplikačným efektom podporených činností v rámci výziev MAS LABOREC. Za dôležitý a v tejto oblasti uplatniteľný považujeme odkaz Andyho Warhola, jeho dedičstvo, ako aj existujúci tradičný potenciál územia v kreatívnych a umeleckých činnostiach spojených napr. s tradíciou sklárskeho priemyslu.

Marketingové aktivity, ktoré sú v súčasnosti považované za neodmysliteľnú súčasť odbytu najmä nových výrobkov, zvyšovania povedomia o týchto výrobkoch, ako aj zvyšovania ich konkurencieschopnosti na trhu, budú vďaka ich špecifickému prístupu k miestnym trhom a zvyšovaniu pridanej hodnoty novým a *inovovaným* výrobkom, ako aj z hľadiska prístupu *integrovanej investície*, *inovatívnym* prvkom celého procesu.

Produkčno-spotrebiteľský reťazec, tvorba a existencia ktorého bude podporená v rámci **opatrenia 1.5**, Priorita 1 (špecifický cieľ IROP 5.1.1) bude ďalším *inovatívnym prvkom* v prístupe k podpore etablovania sa na trhu mikro a malých podnikov a prepájania ich činností s ostatnými podnikateľskými subjektmi.

V súčasnosti sú *inovácie* v službách nevyhnutné. *Inovatívne prístupy* ku klientom, najmä v oblasti sociálnych služieb sú v súčasnosti zohľadnené vo všetkých koncepciách a programoch, ktoré sa týkajú poskytovania sociálnych služieb. V stratégii CLLD v **opatrení 2.4**, Priorita 2 (špecifický cieľ IROP 5.1.2), v rámci ktorého sú investície zacielené do dostupnosti a poskytovania služieb verejným a neverejným sektorom, dominuje zavádzanie nových trendov do poskytovania takéhoto typu služieb.

Dobrá kvalitu života si nie je možné predstaviť bez kvalitného prostredia, v ktorom žijú obyvatelia. Čím vyššie možnosti zamestnať sa, mať na dosah dostupnejšie a kvalitnejšie služby a čo najkvalitnejšiu infraštruktúru rôznych typov v ponuke vidieka, tým kvalitnejší život dokážu jeho obyvatelia prežiť a návštevníci si oceniť. Inovatívne prístupy k využívaniu endogénnych zdrojov – prírodného a kultúrneho potenciálu - zabezpečujú efektívne využitie a zhodnotenie potenciálu, a to prostredníctvom investícií do rôznych typov infraštruktúr v **opatreniach 2.1,2.2, a 2.3**, Priorita 2 (opatrenie PRV 7.2,7.4,7.5).

Za príspevok inovácií k naplneniu cieľov a opatrení stratégie v oblasti fungovania a riadenia partnerstva a MAS je možné považovať doteraz nepreferovaný osobitý prístup k riešeniu špecifických identifikovaných problémov na konkrétnom území – území MAS Laborec manažérmi z územia, ktorí riešené územie dobre poznajú.

5 Implementačný rámec

5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu

5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS LABOREC

S ohľadom na očakávaný výsledok a dopad implementácie stratégie CLLD – rozvoj a rast konkurencieschopnosti miestnych ekonomík na území MAS LABOREC– musí byť správne nastavený riadiaci proces. Garantmi a hlavnými aktérmi riadiaceho a implementačného procesu sú zástupcovia odbornej verejnosti s adekvátnymi skúsenosťami a zručnosťami v relevantných oblastiach.

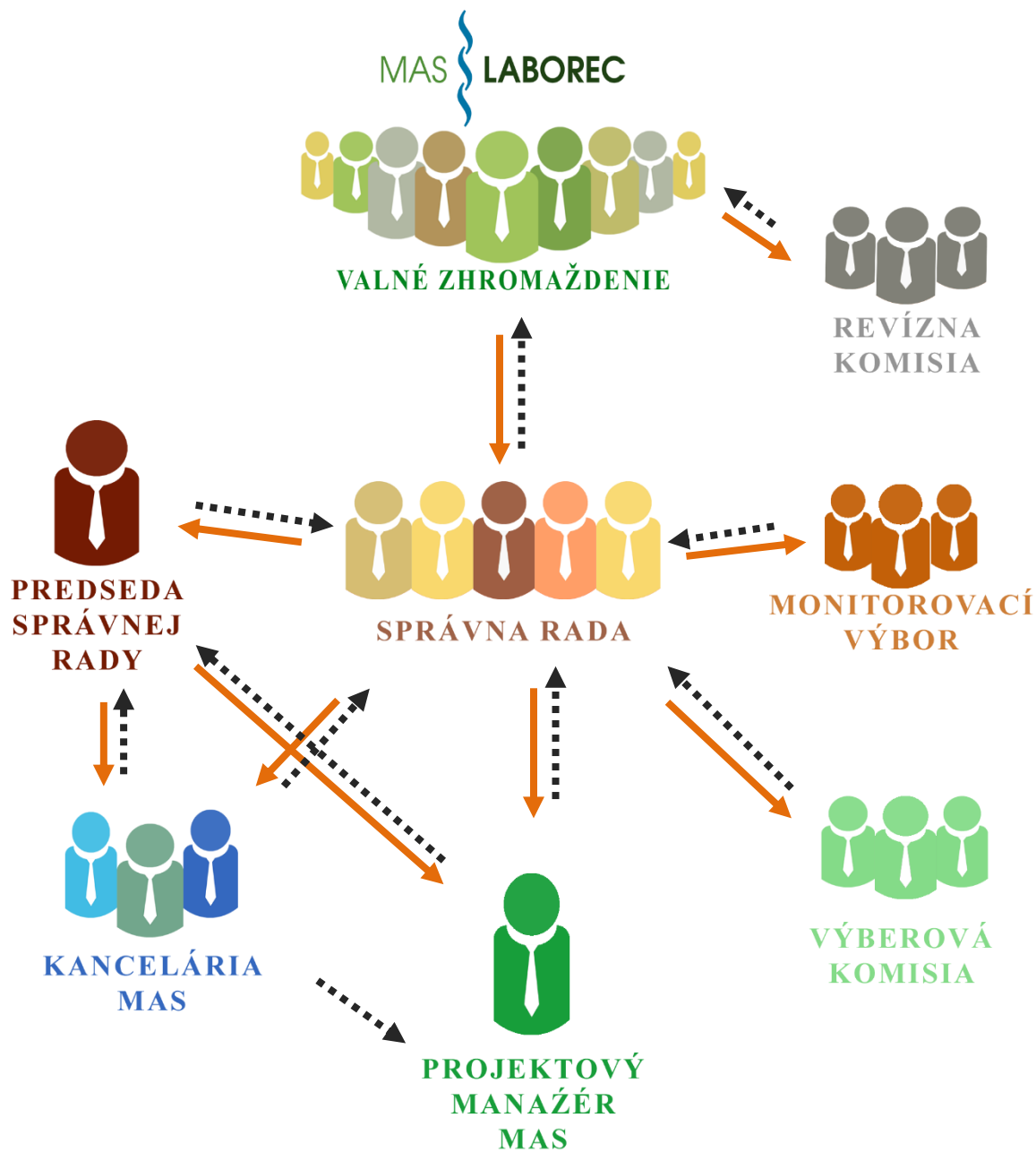
Pre správnu implementáciu nástroja CLLD/LEADER je vytvorená štruktúra orgánov:

1. Najvyšší orgán - Valné zhromaždenie
2. Výkonný orgán - Správna rada
3. Štatutárny orgán - Predseda a podpredseda správnej rady
4. Výberová komisia
5. Monitorovací výbor
6. Kontrolný orgán - Revízna komisia

Bližší popis ďalších kompetencií jednotlivých orgánov MAS je definovaný v Stanovách občianskeho združenia Miestnej akčnej skupiny LABOREC, o.z.

v platnom znení, v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Organizačná štruktúra MAS

Právomoc →

Zodpovednosť →

Tabuľka 35. Orgány MAS v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení

<p>Valné zhromaždenie</p>	<p>najvyšší orgán MAS volí správnu radu SR – výkonný orgán</p> <p>rozhoduje o najdôležitejších otázkach MAS, predovšetkým však: rozhoduje o počte členov v orgánoch MAS, ktorý je vždy nepárny, volí a odvoláva členov orgánov MAS: správnej rady a revíznej komisie, schvaľuje volebný poriadok pre voľbu orgánov MAS, schvaľuje účtovnú uzávierku a výročnú správu za uplynulý kalendárny rok, schvaľuje stanov, ich zmeny a doplnky, schvaľuje rozpočet a správu o hospodárení MAS, schvaľuje stratégiu a jej aktualizáciu, a iné v súlade so v stratégiou CLLD.</p> <p>rozhoduje o zániku MAS, rozhoduje o zániku združenia zlúčením s iným občianskym združením alebo dobrovoľným rozpustením. V prípade, ak dôjde k zániku občianskeho združenia rozpustením alebo zlúčením s iným občianskym združením počas doby platnosti zmluvy o poskytnutí NFP na chod MAS, občianske združenie je povinné vrátiť čerpané finančné prostriedky z EPFRV resp. EFRR,</p> <p>stanovuje výšku, spôsob a termín úhrady členských príspevkov, schvaľuje plán činnosti a výročnú správu, schvaľuje kritériá pre výber individuálnych projektov, rozhoduje o účasti MAS v iných profesijných alebo záujmových organizáciách a volí do nich svojich zástupcov, rozhoduje o vylúčení člena z MAS, berie na vedomie prijatie nových členov MAS a ukončenie členstva členov MAS, schvaľuje správu o činnosti revíznej komisie, vykonáva ďalšie rozhodnutia, vyplývajúce zo zákona, stanov MAS, alebo ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú činnosť MAS a nie sú v kompetencii iného orgánu MAS, vykonáva úlohy a činnosti, a to v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.</p>
<p>Správna rada</p>	<p>najvyšší výkonný a rozhodovací orgán v období medzi valnými zhromaždeniami, za svoju činnosť je zodpovedná najvyššiemu orgánu a vykonáva činnosti v súlade so stanovami a internými vykonávacími predpismi MAS, volí a odvoláva predsedu a podpredsedu MAS spomedzi členov správnej rady, zriaďuje kanceláriu MAS a schvaľuje jej rozpočet, schvaľuje pracovný a organizačný poriadok MAS, predkladá zmeny stanov a vnútorných smerníc na schválenie valnému zhromaždeniu, riadi činnosť združenia v období medzi zasadnutiami najvyššieho orgánu, schvaľuje uzavretie zmlúv strategického charakteru s inými právnickými a fyzickými osobami ako aj s medzinárodnými organizáciami, zvoláva a obsahovo pripravuje rokovanie najvyššieho orgánu a pripravuje základné materiály na tieto rokovania, schvaľuje plán činnosti MAS, poveruje iné osoby na konanie v mene MAS na presne stanovený účel, podáva návrh valnému zhromaždeniu na odvolanie člena správnej rady, menuje likvidátora, a to v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.</p>
<p>Štatutárny orgán</p>	<p>Predsedu a podpredsedu volí a odvoláva Správna rada MAS spomedzi svojich členov Predseda je štatutárnym orgánom MAS, ktorý má oprávnenie konať menom MAS a podpisovať za MAS.</p> <p>zvoláva a vedie zasadnutia správnej rady, spravidla vedie zasadania valného zhromaždenia, rozhoduje o všetkých veciach, ktoré nie sú týmito stanovami zverené iným orgánom MAS, riadi činnosť MAS, predkladá projekty doporučené a schválené MAS na čerpanie finančných prostriedkov, predkladá návrh rozpočtu správnej rade na posúdenie,</p>

	<p>predseda Správnej rady zastupuje MAS navonok. Počas dlhodobej neprítomnosti predsedu ho zastupuje podpredseda, na základe poverenia predsedu.</p> <p>schvaľuje harmonogram výziev na predkladanie projektových zámerov/ ŽoNFP/ŽoPr,</p> <p>schvaľuje výzvu na predkladanie projektových zámerov/ ŽoNFP/ŽoPr,</p> <p>schvaľuje zrušenie/zmenu výzvy na predkladanie projektových zámerov/ŽoNFP/ŽoPr.</p> <p>a to v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.</p>
Revízná komisia	<p>Revízná komisia je kontrolným orgánom MAS a za svoju činnosť sa zodpovedá valnému zhromaždeniu.</p>
	<p>dohliada na implementáciu podporených projektov,</p> <p>nahliada do dokladov a záznamov týkajúcich sa činnosti MAS,</p> <p>kontroluje hospodárenie MAS, nakladanie s majetkom MAS, upozorňuje príslušné orgány MAS na nedostatky a navrhuje opatrenia na ich odstránenie;</p> <p>kontroluje dodržiavanie vnútorných predpisov a stanov združenia,</p> <p>upozorňuje na nedostatky a stanovuje lehoty ich odstránenia,</p> <p>a to v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.</p>
Výberová komisia	<p>Výberová komisia MAS vykonáva výber ŽoNFP podľa poradia ich prínosu k plneniu cieľov a zámerov Stratégie CLLD a stanovuje výšku podpory. Vykonáva činnosti v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.</p>
	<p>Výberová komisia je v rámci IROP menovaná iba v prípade rovnakého počtu bodov predmetnej výzvy, v súlade so stanovami MAS v platnom znení.</p>
Monitorovací výbor	<p>Monitorovací výbor je orgánom MAS a volí a odvoláva ho Správna rada.</p>
	<p>Monitorovací výbor MAS je orgánom, ktorý vykonáva najmä vyhodnotenie výstupov a výsledkov a monitorovanie realizácie projektov v rámci stratégie CLLD, pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie a pod. v zmysle ustanovení kapitoly 10 Systému riadenia CLLD, v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení..</p>

5.1.2 Implementačný proces

Stratégia CLLD bude implementovaná prostredníctvom vybraných aktivít, ktoré je možné podporiť v rámci operačných programov PRV a IROP metódou CLLD. Tieto aktivity budú realizované prostredníctvom projektov žiadateľov/konečných prijímateľov predkladaných v rámci výziev PPA/ MAS.

Ku implementácii stratégie prispeje aj realizácia projektov, v ktorých bude MAS žiadateľom v rámci podpory z iných operačných programov, a fondov EŠIF, kde je MAS oprávnená žiadať (napr. z fondu ESF), ale aj z iných finančných mechanizmov alebo prostredníctvom dotácií, príspevkov, a pod..

Okrem toho môžu k napĺňaniu cieľov Stratégie CLLD prispievať aj ďalšie investície do územia MAS získané prostredníctvom NFP na riešenie identifikovaných potrieb v rámci súkromného, verejného a občianskeho sektora.

MAS realizáciu opatrení definovaných v stratégii zabezpečí prostredníctvom jednokolového procesu schvaľovania ŽoNFP (výzvy na predkladanie ŽoNFP) – v rámci PRV a prostredníctvom schvaľovania ŽoPr (výzvy na predkladanie ŽoPr) - v rámci IROP.

CLLD v rámci PRV 2014-2020

Podmienky poskytnutia príspevku (CLLD v rámci PRV SR 2014 – 2020), kritériá pre výber projektov v rámci implementácie stratégie CLLD, oprávnenosť výdavkov v rámci implementácie stratégie CLLD

Projekty implementované prostredníctvom MAS/PPA, ako aj všetci žiadatelia o NFP, v rámci jednotlivých implementovaných projektových opatrení definovaných v PRV SR 2014 – 2020 musia spĺňať všeobecné podmienky poskytnutia príspevku v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení. Posudzovaní budú na základe výberových kritérií pre výber projektov (vychádzajú z platnej legislatívy SR a EÚ, z PRV SR 2014 - 2020 a sú v súlade s čl. 125 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013) pre projektové opatrenia PRV SR 2014 – 2020 a na základe hodnotiacich kritérií, ktoré si stanovuje MAS a schvaľuje výberová komisia zriadená gestorom CLLD v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Žiadosť o NFP

Postup vyhlásenia výzvy MAS na predkladanie Žiadosti o NFP

Na základe indikatívneho (aktualizovaného) harmonogramu výziev (minimálne na obdobie jedného roka), ktorý je vypracovaný projektovým manažérom odbornými administratívnymi pracovníkmi a schválený Správnou radou, PPA a CKO, zverejnený na webovom sídle, zabezpečí projektový manažér v spolupráci so zástupcom RO a odbornými administratívnymi pracovníkmi vypracovanie návrhu výzvy na predkladanie ŽoNFP. Návrh výzvy, vrátane dokumentácie k výzve, dá odsúhlasiť najvyššiemu výkonnému orgánu – Správnej rade. Ďalší postup zabezpečí štatutárny orgán a projektový manažér MAS v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Výzva musí povinne obsahovať formálne náležitosti, podmienky poskytnutia príspevku, prílohy a ďalšie náležitosti v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Postupy hodnotenia ŽoNFP

Hodnotiace kritériá pre výber projektov (bodovacie kritériá)

MAS definuje hodnotiace kritériá pre výber ŽoNFP, v závislosti od charakteru podporovaných opatrení nadväzujúcich na identifikované potreby MAS a naplňajúce špecifické ciele a priority, rešpektujúce relevantné opatrenie stratégie. Jasne stanoví rozsah hodnotiaceho (bodovacieho) kritéria a uvedie jasný popis, kedy projekt spĺňa dané kritérium a získa konkrétny počet bodov.

MAS definuje taktiež rozlišovacie kritériá pre prípad rovnakého počtu bodov dvoch a viacerých ŽoNFP v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Tieto hodnotiace kritériá budú uplatňované v hodnotiacom procese prijatých Žiadostí o NFP, budú zohľadňovať špecifické potreby územia MAS, a zabezpečia správne nastavené zacielenie intervencií do vymedzeného územia MAS a na základe týchto hodnotiacich kritérií budú uprednostňované také projekty, ktoré prispesujú k rozvoju miestnych ekonomík vytvoria pracovné miesta a zvýšia kvalitu života na území MAS, budú v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Výberové kritériá Žiadostí o NFP

Výberové kritériá budú overiteľné, zamerané na objektívne posúdenie ŽoNFP a koncipované ako aplikácia hodnotiacich bodových kritérií v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Rozlišovacie kritériá

V prípade, že pri hodnotení žiadostí o NFP získajú dve žiadosti rovnaký počet bodov budú uplatnené nasledujúce rozlišovacie kritériá:

- a) počet novovytvorených pracovných miest (FTE)
- b) výška oprávnených výdavkov

Zmena a zrušenie výzvy

MAS nepredpokladá zmenu a zrušenie výzvy. V prípade, že dôjde k situácii, že bude nútená takto konať, bude postupovať v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Procesné úkony – žiadosť o NFP

V rámci konania o ŽoNFP bude posudzované, či sú splnené všetky podmienky poskytnutia príspevku definované vo výzve a jej prílohách na predkladanie ŽoNFP v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Projektovým manažérom určení zamestnanci kancelárie MAS v rámci konania o ŽoNFP - príjem a registrácia ŽoNFP – budú v rámci administratívneho overenia prijímať a registrovať ŽoNFP v elektronickej a listinnej forme odo dňa vyhlásenia výzvy na predkladanie ŽoNFP do jej uzatvorenia v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Po prijatí ŽoNFP poverení zamestnanci kancelárie MAS posúdia v rámci administratívneho overenia splnenie podmienok doručenia ŽoNFP a overia splnenie podmienok poskytnutia príspevku určených vo výzve v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

V procese ďalšieho hodnotenia ŽoNFP, zamestnanci MAS zabezpečia kontrolu oprávnenosti výdavkov. MAS a PPA vykonajú tiež kontrolu dodržania pravidiel SR a EÚ pri obstarávaní tovarov, služieb, stavebných prác a súvisiacich postupov – v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Odborné hodnotenie Žiadosti o NFP - bude zabezpečené v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Záverečné správy z výziev (ŽoNFP) podpísané štatutárnym orgánom MAS budú obsahovať výstupy z administratívneho overovania, odborného hodnotenia ako aj výberu ŽoNFP v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Zmluva o poskytnutí NFP

Zmluva o poskytnutí NFP medzi poskytovateľom a prijímateľom sa riadi § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka. Žiadateľ je povinný poskytnúť pred uzavretím zmluvy o poskytnutí NFP PPA súčinnosť v rozsahu potrebnom na uzavretie zmluvy. PPA zašle písomný návrh na uzavretie zmluvy žiadateľovi a zároveň určí lehotu na prijatie návrhu.

Ďalšie okolnosti vyplývajúce z procesu, vrátane predkladania žiadostí o platbu, sú upravené v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení. Osobitné postupy sú upravené v príručke pre prijímateľa LEADER .

CLLD v rámci IROP 2014 - 2020

Podmienky poskytnutia príspevku (CLLD v rámci IROP 2014 – 2020, implementačná štruktúra CLLD v rámci IROP)

MAS bude reagovať na osobitne vyhlásenú výzvu RO pre IROP na:

- a) chod MAS (financovanie prevádzky bez animácie)
- b) realizáciu stratégie MAS (v rozsahu spadajúceho do IROP)

MAS po uzavretí zmluvy o poskytnutí NFP s RO pre IROP zameranej na realizáciu stratégie MAS vyhlási výzvy na výber realizátorov svojej stratégie (ďalej len „ReS“), teda na predkladanie žiadostí ReS o príspevok (ďalej len „ŽoPr“). Výber ŽoPr je plne v kompetencii MAS. Od momentu nadobudnutia účinnosti zmluvy s užívateľom sa ReS stáva tzv. užívateľom v zmysle definície § 3 ods. 2 písm. d) zákona o EŠIF. Od tohto momentu platia pre užívateľa primerane ustanovenia zákona o EŠIF (v súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, článok 11.1).

Postup vyhlásenia výzvy MAS na predkladanie Žiadosti o príspevok

MAS je oprávnená za podmienok stanovených v kapitole 11.3, Systém riadenia CLLD 2014 – 2020 výzvu zmeniť alebo zrušiť, ak je zmena potrebná za účelom jej optimalizácie, resp. vhodnejšieho nastavenia.

MAS po uzavretí zmluvy o poskytnutí NFP s RO pre IROP zameranej na realizáciu stratégie MAS (na základe predloženej a schválenej ŽoNFP v rámci výzvy podľa ods. 1 písm. b)) vyhlasuje výzvy na výber realizátorov svojej stratégie (ďalej len „ReS“), teda na predkladanie žiadostí ReS o príspevok (ďalej len „ŽoPr“).

Na základe indikatívneho harmonogramu pre jednotlivé špecifické ciele vypracovaného projektovým manažérom MAS a manažérom pre IROP odsúhlaseného najvyšším výkonným orgánom – Správnou radou a následne schváleným RO pre IROP zabezpečí MAS vyhlásenie výziev. Indikatívny harmonogram výziev je definovaný na obdobie minimálne jedného kalendárneho roka. MAS zodpovedá za jeho aktuálnosť. MAS vyhlási výzvu jej zverejnením na svojom webovom sídle až po odsúhlasení výzvy zo strany RO pre IROP. Pripravuje výzvy a dokumenty, ktoré sú relevantné vo vzťahu k výzve vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť. RO pre IROP zabezpečí zverejnenie informácie o zverejnení výzvy MAS na svojom webovom sídle s aktívnym odkazom na webovú stránku MAS. Výzva môže mať iba formu otvorenej výzvy, ktorej dĺžka trvania je závislá na disponibilných finančných prostriedkoch, ktorých vyčerpanie je dôvodom na ukončenie tohto druhu výzvy.

V rámci prípravy výziev a relevantných dokumentov projektový manažér MAS bude spolupracovať s RO pre IROP. Návrh znenia každej výzvy vrátane relevantných dokumentov – príloh, pripravuje projektový manažér MAS v spolupráci s projektovým manažérom pre IROP a finančným manažérom. Úplne znenie výzvy vrátane príloh je predložené na schválenie Správnou radou – najvyšším výkonným orgánom MAS a následne zaslané RO pre IROP, ktoré je povinné skontrolovať súlad vyhlásenej výzvy s platnou legislatívou EÚ a SR a s podmienkami uvedenými v relevantnej schéme štátnej pomoci a schéme de minimis. RO pre IROP uskutoční aj ďalšie preverenia súladu. Projektový manažér zabezpečí, aby harmonogram výziev a všetky vyhlásené výzvy boli zverejnené na webovom sídle MAS. RO pre IROP zabezpečí ich zverejnenie na webovom sídle IROP, zároveň RO pre IROP zabezpečí aktivovanie procesu ŽoPr v rámci ITMS 2014+.

Výber ŽoPr predložených na základe otvorenej výzvy bude prebiehať v termínoch (kolách) stanovených vo výzve. (v súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, kapitola 11.2).

Zmena a zrušenie výzvy

MAS nepredpokladá zmenu a zrušenie výzvy. V prípade, že dôjde k situácii, že bude nútená takto konať, bude postupovať v súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, kapitola 11.2

Postupy hodnotenia ŽoPr

Hodnotenie bude prebiehať v termínoch stanovených vo výzve, ktorá bude obsahovať formálne náležitosti, podmienky poskytnutia príspevku, a prílohy v súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, časť 11.1- 4.

MAS vypracuje hodnotiace kritéria, ktoré schváli výberová komisia a definuje výberové kritériá ŽoPr v súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, kapitola 11.5 - 6 .Tieto kritériá budú zohľadňovať špecifické potreby územia MAS, a zabezpečia správne nastavené zacielenie intervencií do vymedzeného územia MAS a na základe týchto hodnotiacich kritérií budú uprednostňované také projekty, ktoré prispievajú k rozvoju miestnych ekonomík vytvoria pracovné miesta a zvýšia kvalitu života na území MAS. Návrh zmeny hodnotiacich a rozlišovacích kritérií schválených Správnou radnou MAS podlieha schváleniu zo strany výberovej komisie zriadenej gestorom CLLD.

Procesné úkony – žiadosti o príspevok, schvaľovací proces žiadosti o príspevok.

V súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, kapitola 11.6.2 – 11.6.3 MAS zabezpečí administratívne overenie žiadostí o príspevok, odborné hodnotenie žiadostí o príspevok a kontrolu oprávnenosti výdavkov CLLD/IROP, o čom rozhoduje MAS.

Postupy výberu ŽoNFP

Výberová komisia v súlade s kapitolou 6.1.4.3 overí výsledky administratívnej kontroly ŽoPr a odborného hodnotenia (hlasovaním vyjadrí súhlas alebo nesúhlas s odborným hodnotením) a následne aplikáciou výberových kritérií, ktorých súčasťou sú rozlišovacie kritéria stanoví poradie ŽoPr od najvyššie umiestnenej ŽoPr (ktorá najvyššou mierou napĺňa ciele stratégie CLLD) spĺňajúcej všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoPr spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku. Proces aplikácie výberových kritérií zaznamenaná v písomnej podobe. Po ukončení procesu výberu ŽoPr výberová komisia vypracuje v rámci každého kola hodnotenia Protokol o výbere ŽoPr, v ktorom navrhne jednotlivé ŽoPr na schválenie. Protokol o výbere ŽoPr spolu so všetkými predloženými ŽoPr, v rámci príslušného kola hodnotenia, je MAS povinná predložiť na RO pre IROP do 45 pracovných dní

od termínu uvedeného vo výzve (v súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, kapitola 11.7).

RO pre IROP posúdi splnenie podmienok administratívneho overenia, odborného hodnotenia a výberu ŽoPr MAS na základe predloženého Protokolu o výbere ŽoPr a samotných ŽoPr.

RO pre IROP pri identifikácii nesúladu, resp. chýb uvedených v Protokole o výbere ŽoPr odstúpi všetky predložené ŽoPr predmetnej výzvy spolu s Protokolom o výbere ŽoPr na príslušnú MAS za účelom vykonania nápravy/opravy. Opravený Protokol o výbere ŽoPr spolu so všetkými predloženými ŽoPr v rámci príslušnej výzvy je MAS povinná opätovne predložiť na RO pre IROP najneskôr do 15 pracovných dní odo dňa ich odstúpenia z RO pre IROP.

V prípade, že RO pre IROP nezistí žiadne závažné nedostatky v procese schvaľovania ŽoPr, resp. takéto overenie nebolo s ohľadom na rizikovú analýzu vykonané, zašle MAS písomný súhlas so zaslaním oznámenia o schválení ŽoPr príslušným ReS. výzve (v súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, kapitola 11.8).

Po odoslaní oznámení o schválení ŽoPr MAS (v súlade s podmienkami uvedenými v zmluve o poskytnutí NFP uzatvorenej medzi RO pre IROP a MAS) zabezpečí uzatvorenie zmluvy s užívateľom (ReS), ktorá upraví práva a povinnosti medzi MAS a ReS.

Zmluva s užívateľom sa uzatvára podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka v nadväznosti na § 25 ods. 1 zák. č. 292/2014 Z.z. Návrh na uzavretie zmluvy s užívateľom zaniká dňom uplynutia lehoty, ktorá bola v návrhu na uzavretie zmluvy určená na jeho prijatie alebo doručením písomného prejavu ReS o odmietnutí návrhu na uzavretie zmluvy . MAS zabezpečí zverejnenie zmluvy s užívateľom v centrálnom registri zmlúv. výzve (v súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, kapitola 11.9).

5.2 Akčný plán

Časť A.) Akčný plán implementácie stratégie CLLD

Tabuľka 36. A / opatrenie 1.1

Názov opatrenia	1.1 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na poľnohospodársku prvovýrobu)
Priradenie kódu opatrenia ¹	4/4.1
Priradenie k fokusovej oblasti (FO) PRV	Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja Sekundárna FO predominantná - 2A Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A
Ciele opatrenia	Diverzifikáciou činností rozšíriť poľnohospodársku produkciu.
Zdôvodnenie výberu	<p>Vo vzťahu ku napĺňaniu strategického cieľa CLLD zabezpečiť priaznivejšie podmienky pre rast konkurencieschopnosti miestnej rastlinnej a živočíšnej produkcie.</p> <p>Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zvýšiť záujem o poľnohospodársku rastlinnú a živočíšnu výrobu, s cieľom vyššej špecializácie výroby - popri tradičných komoditách v rastlinnej a živočíšnej výrobe zamerať sa aj na špeciálne komodity - vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti - zavádzať inovatívne postupy, procesy a technológie - klásť väčší dôraz ochrane, rozvoju, zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov <p>a presne cieľovými intervenciami naštartovať rozvoj miestnej ekonomiky.</p> <p>Implementáciou opatrenia :</p> <ul style="list-style-type: none"> • dôjde k podpore miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach • dôjde k vytvoreniu pracovných miest vo vidieckych oblastiach • dôjde k zavádzaniu nových technológií do poľnohospodárskych podnikov <p>Pre všetky oblasti podopatrenia 4.1:</p> <p>V prípade ak má žiadateľ schválený podnikateľský plán v zmysle podopatrenia 6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sekundárna FO predominantná – 2B • Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A <p>(Bližší popis v časti 4.2 opatrenie 1.1)</p>
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre príjemateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p> <p><i>Oprávnené sú činnosti, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zvýšením produkcie alebo jej kvality v kritických odvetviach ŽV a ŠRV; - zvýšením odbytu; - znížením záťaže na ŽP, vrátane technológii; - zvýšením skladovacích kapacít a pozberovej úpravy;

¹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<ul style="list-style-type: none"> - reštrukturalizáciou výroby podniku alebo diverzifikáciou výroby; - zlepšením kvality a úrodnosti pôdy a ochranou pred jej degradáciou; - zvýšením efektivity využívania vody. <p><u>Kategória A)</u> Oblasť zamerania č. 1 - Špecializovaná rastlinná výroba</p> <ul style="list-style-type: none"> - investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov špecializovanej rastlinnej výroby vrátane prípravy staveniska a vrátane okolitých spevnených plôch; - investície do obstarania technického a technologického vybavenia špecializovanej rastlinnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich na pestovanie, aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín, priemyselných a hospodárskych hnojív, zber a pozberovú úpravu; - investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov a do jeho vnútorného vybavenia na priamy predaj výhradne vlastných výrobkov v rámci areálu daného podniku (vrátane okolitých spevnených plôch); <p>Oblasť zamerania č. 2 - Živočišna výroba</p> <ul style="list-style-type: none"> - investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov živočišnej výroby vrátane prípravy staveniska; - investície do obstarania technického a technologického vybavenia živočišnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich aj na zber objemových krmív, uskladnenie a manipuláciu s krmivami a stelivami; <p>investície do zavádzania technológií na výrobu energie energetickou transformáciou biomasy vyprodukovanej primárne v rámci živočišnej výroby s doplnkovou funkciou biomasy vyprodukovanej na ostatnej poľnohospodárskej pôde (nevyužitej ornej i TTP) a odpadových druhov biomasy z poľnohospodárstva, vlastnej výroby potravinárskych výrobkov.</p>
<p>Oprávnení prijímateľa</p>	<p>Oprávneným žiadateľom je oprávnený žiadateľ v zmysle stratégie CLLD uvedený vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnený žiadateľ MAS Laborec, ktorý musí spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe, ako napr.: poľnohospodári alebo skupina poľnohospodárov. V prípade kolektívnej investície minimálne 2 personálne a majetkovo neprepojených a partnerských podnikov partnerov musia oprávnenosť žiadateľa (prijímateľa) uvedenú vyššie spĺňať všetci partneri kolektívnej investície.
<p>Intenzita pomoci ²</p>	<p>Intenzita podpory (pomoci) je v súlade s intenzitou pomoci v zmysle stratégie CLLD uvedenej vo výzve (časť Financovanie projektu).</p> <p>V prípade oprávnených operácií v rámci podopatrenia 4.1 je maximálna intenzita minimálnej pomoci</p> <p>50 %</p> <p>z celkových oprávnených výdavkov.</p>
<p>Oprávnené výdavky</p>	<p>Výdavky pre žiadateľa / prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O, ktoré začalo najneskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p>

² Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<p>1. výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenia prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie)</p> <p>2. súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</p> <p>a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku;</p> <p>b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty;</p> <p>c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. <u>Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými len v prípade, ak sa na základe ich výsledkov budú realizovať výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</u></p> <p>d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	20 000,00 € - 75 000,00 €					
Finančný plán	Región ³	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	564 970,64	211 863,99	70 621,33	282 485,32	
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	564 970,64	211 863,99	70 621,33	282 485,32	
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁴	v súlade s podmienkami poskytnutia príspevku, výberovými kritériami pre výber projektov, hodnotiacimi kritériami pre výber projektov (bodovacie kritériá) pre opatrenia/podopatrenia PRV SR 2014 – 2020 implementovanými prostredníctvom LEADER/CLLD, ako aj s výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov MAS Laborec					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	
	4/4.1	Diverzifikované činnosti v poľnohospodárskej prvovýrobe	počet	0	4	
	4/4.1	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch	počet	0	4	

Tabuľka 37. B / opatrenie 1.2

Názov opatrenia	1.2 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na spracovanie poľnohospodárskych a potravinárskych produktov)
Priradenie kódu opatrenia ⁵	4 / 4.2

³ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁴ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁵ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	<p><u>Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u> Sekundárna FO predominantná - 3A Sekundárna FO doplnková – 2A,6A</p>
Ciele opatrenia	<p>Investíciami do potravinárskeho (spracovateľského) priemyslu podporiť zvýšenie pridanej hodnoty výrobkov</p>
Zdôvodnenie výberu	<p>Vo vzťahu ku naplneniu strategického cieľa CLLD vytvoriť vhodné podmienky pre vznik lokálneho potravinového systému. Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS: -vytvoriť podmienky pre spracovanie poľnohospodárskej produkcie, spoluprácu a podpora vytvárania krátkych odbytových reťazcov (produkčno – spotrebiteľské reťazce), s cieľom posilniť odbyt poľnohospodárskych surovín a výrobkov vo vzťahu k lokálnemu potravinárskemu priemyslu -zvýšiť záujem o poľnohospodársku rastlinnú a živočíšnu výrobu, s cieľom vyššej špecializácie výroby -vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti -zavádzanie inovatívnych postupov, procesov a technológií -klásť väčší dôraz ochrane , rozvoju, zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov a presne cieleými intervenciami naštartovať rozvoj miestnej ekonomiky. (Bližší popis v časti 4.2 opatrenie 1.2)</p>
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre podopatrenie 4.2 Podpora na investície do spracovania/uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER <i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i> <u>Oblasť zamerania</u> <i>Oblasť 1: Mäsopriemysel, hydínarský priemysel a spracovanie vajec</i> <i>Oblasť 2: Mliekarenský priemysel a výroba mliečnych výrobkov</i> <i>Oblasť 3: Mlynský, pekársky, pečivársky a cukrovinkársky priemysel</i> <i>Oblasť 4: Konzervársky priemysel a mraziarský priemysel vrátane výroby termosterilizovaných pokrmov, hotových jedál, omáčok, dojčenských výživ, pretlakov, kečupov, džemov a lekvárov a priemysel výroby korenín</i> <i>Oblasť 5: Cukrovarnícky priemysel, tukový priemysel vrátane spracovania olejnin a strukovín</i> <i>Oblasť 6: Pivovarnícko - sladovnícky priemysel, liehovarnícky priemysel, vinársky priemysel, priemysel nealko nápojov a škrobársky priemysel</i> <i>Oblasť 7: Výroba krmných zmesí a ostatné spracovanie alebo uvádzanie na trh neuvedené v predchádzajúcich bodoch, napr. spracovanie medu, spracovanie liečivých rastlín, osív a sadív a pod.</i></p> <p><u>Oprávnené aktivity/činnosti</u> 1. výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok); 2. obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012 , nariadenie (EÚ) č. 1308/2013);</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 3. <i>stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete - príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie;</i> 4. <i>nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívesov a návesov, nákladných automobilov a prívesov (návesov) špecializovaných na prepravu zvierat (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh;</i> 5. <i>zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobných praxe;</i> 6. <i>stavebné alebo technologické investície podporujúce lepšie využitie alebo elimináciu vedľajších produktov alebo odpadu a čistiarne odpadových vôd;</i> 7. <i>investície v súvislosti s výrobou a miešaním krmív z poľnohospodárskych produktov;</i> 8. <i>investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní⁶;</i> 9. <i>investície do zlepšenia pracovného prostredia pre zamestnancov (hygienické zariadenia, jedálne, odpočívárne, klimatizácia).</i> <p>Oprávnené sú len tie investície, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov v súvislosti so stanovenými MAS Laborec:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) zavádzaním výroby nových ako aj tradičných výrobkov, b) zavádzaním novej techniky/technológií, c) rozširovaním výroby, d) zvýšením efektívnosti výrobného procesu, e) zvýšením účinnosti využitia energie (ide o investície vyplývajúce z energetických auditov v zmysle 476/2008 Z. z. o efektívnosti pri používaní energie), f) zavádzaním a rozširovaním informačných a komunikačných technológií, g) podporou budovania odbytových miest pre odbyt poľnohospodárskej produkcie a produktov spracovania poľnohospodárskej výroby.
<p>Oprávnení prijímatelia</p>	<p>Oprávneným žiadateľom je oprávnený žiadateľ v zmysle stratégie CLLD uvedený vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnený žiadateľ podnikajúci na území MAS Laborec, ktorý musí spĺňať aj nasledovné podmienky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fyzické a právnické osoby (mikro, malé, stredné podniky) podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybných produktov) v rámci celého rozsahu činností, - fyzické a právnické osoby (mikro, malé, stredné podniky) podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby ako aj spracovania vlastnej produkcie (v tomto prípade prijímateľ podpory bude môcť predávať výhradne výrobky, na ktoré sa ako vstup vzťahuje príloha I ZFEÚ), - poľnohospodár alebo skupina poľnohospodárov - mladým poľnohospodárom, ktorí prvýkrát zakladajú poľnohospodársky podnik ako jeho vedúci, na investície, ktoré spĺňajú normy Únie uplatňované na poľnohospodársku výrobu, ako aj bezpečnosť pri práci. Takáto podpora sa môže poskytovať maximálne 24 mesiacov odo dňa založenia podniku, - oprávnenosť žiadateľa pri spracovaní produktov v prípade výstupu mimo prílohy I ZFEU v menej rozvinutých regiónoch pre oprávneného žiadateľa v prípade spracovania produktov, kde výstup je mimo prílohy I ZFEU platia podmienky schémy de minimis ktorá tvorí Prílohu č. 7C. Oprávneným žiadateľom je: - žiadateľ (konečný prijímateľ) je podnikom v zmysle čl. 107 ZFEÚ t.j. subjektom, ktorý vykonáva hospodársku činnosť bez ohľadu na jeho právny status a spôsob financovania; - oprávnenými žiadateľmi sú mikro, malé, stredné podniky (v zmysle Prílohy I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014).

⁶ Pozn.: V prípade sektora „hrozno a víno“ [1] sú neoprávnenými investíciami investície do:

- nákupu nových sudov alebo nádob, ktoré sú vyrobené z dreva, určených na skladovanie alebo zrenie vína;
- nákupu grafického dizajnu nového radu etikiet s QR kódom, plne automatické etiketovacie linky a číniadla na presnosť pre etiketovacie linky.

V rámci Národného podporného programu SR v rámci SOT s vínom sú oprávnené súvisiace s nákupom nových sudov alebo nádob, ktoré sú vyrobené z dreva, určených na skladovanie alebo zrenie vína, s nákupom grafického dizajnu nového radu etikiet s QR kódom, plne automatických etiketovacích liniek, senzorov na presnosť pre etiketovacie linky a označovaním nových korkových alebo sklenených uzáverov vína s chráneným označením pôvodu výrazom „Districtus Slovakia Controllatus“ alebo skratkou „D.S.C.“.

	<p>V prípade fyzických a právnických osôb podnikajúcich v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby vrátane v doklade o oprávnení podnikateľ je zapísaná činnosť spracovania poľnohospodárskych produktov a/alebo potravinárskej výroby.</p> <p>V prípade fyzických a právnických osôb podnikajúcich v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby vrátane v doklade o oprávnení podnikateľ je zapísaná činnosť poľnohospodárskej prvovýroby.</p> <p>Príjemcom pomoci je podnik v zmysle čl. 107 ods. 1 ZFEÚ, t.j. každý subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť⁷ bez ohľadu na jeho právny status a spôsob financovania (ďalej len "príjemca pomoci"). Príjemcom pomoci je jediný podnik.</p> <p>Jediný podnik v zmysle čl. 2 ods. 2 nariadenia (EÚ) č. 1407/2013 zahŕňa všetky podniky, medzi ktorými je aspoň jeden z týchto vzťahov:</p> <ol style="list-style-type: none">a) jeden podnik má väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v inom podniku;b) jeden podnik má právo vymenovať alebo odvolať väčšinu členov správneho, riadiaceho alebo dozorného orgánu iného podniku;c) jeden podnik má právo dominantným spôsobom ovplyvňovať iný podnik na základe zmluvy, ktorú s daným podnikom uzavrel, alebo na základe ustanovenia v zakladajúcom dokumente alebo stanovách spoločnosti;d) jeden podnik, ktorý je akcionárom alebo spoločníkom iného podniku, má sám, na základe zmluvy s inými akcionármi alebo spoločníkmi daného podniku, pod kontrolou väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v danom podniku. <p>Podniky, ktoré majú akýkoľvek vzťah uvedený v písm. a) až d) prostredníctvom jedného alebo viacerých iných podnikov, sa takisto považujú za jediný podnik⁸.</p>
Intenzita pomoci ⁹	<p>Intenzita podpory (pomoci) je v súlade s intenzitou pomoci v zmysle stratégie CLLD uvedenej vo výzve (časť Financovanie projektu).</p> <p>V prípade oprávnených operácií v rámci podopatrenia 4.2 je maximálna intenzita minimálnej pomoci</p> <p>50 %</p> <p>z celkových oprávnených výdavkov</p>
Oprávnené výdavky	<p>Výdavky pre žiadateľa / prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O, ktoré začalo najneskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p> <ol style="list-style-type: none">a) výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie)b) súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):c) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku;d) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty;

⁷ Hospodárskou činnosťou je akákoľvek činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru a/alebo služieb na trhu.

⁸ vid' „Metodické usmernenie koordinátora štátnej pomoci č. 1/2015 z 1.4.2015 JEDINÝ PODNIK“ zverejnené na: <http://www.statnapomoc.sk/?p=1643>.

⁹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<p>e) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. <u>Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými len v prípade, ak sa na základe ich výsledkov budú realizovať výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</u></p> <p>f) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	20 000,00 € - 75 000,00 €					
Finančný plán	Región ¹⁰	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	249 600,00	93 600,00	31 200,00	124 800,00	
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	249 600,00	93 600,00	31 200,00	124 800,00	
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ¹¹	v súlade s podmienkami poskytnutia príspevku, výberovými kritériami pre výber projektov, hodnotiacimi kritériami pre výber projektov (bodovacie kritériá) pre projektové opatrenia/podopatrenia PRV SR 2014 – 2020 implementovanými prostredníctvom LEADER/CLLD, ako aj s výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov MAS Laborec					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	
	4/4.2	Nové činnosti v potravinárskom priemysle	počet	0	2	
	4/4.2	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch	počet	0	2	

Tabuľka 38. C / opatrenie 1.3

Názov opatrenia	1.3 Podpora prepájania lokálneho potravinového systému a vidieckeho cestovného ruchu prostredníctvom agroturizmu
Priradenie kódu opatrenia ¹²	6/6.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/	Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach Sekundárna FO predominantná - 6A Sekundárna FO doplnková – 2A
Ciele opatrenia	Zhodnotiť výstupy poľnohospodárskych činností a potravinárskeho (spracovateľského) priemyslu ich prepojením v oblasti agroturizmu (vidieckeho cestovného ruchu).
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie 1.3 reaguje na podporu miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach a potrebu udržania existujúcich a vytvárania nových pracovných miest na vidieku. Vo vzťahu k napĺňaniu strategického cieľa CLLD vytvoriť vhodné podmienky pre prepojenie lokálneho potravinového systému s vidieckym cestovným ruchom a agroturizmom. Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS:

¹⁰ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

¹¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

¹² Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<ul style="list-style-type: none"> - vytvoriť podmienky pre spoluprácu v rámci krátkych dodávateľských reťazcov a miestneho trhu, medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci a rozvoji vidieka (oblasť agroturizmu) a medzi inými aktérmi ktorí prispievajú k naplneniu identifikovaných potrieb oblasti rozvoja vidieka - vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti - vytváranie inovatívnych produktov v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu - prispieť k zhodnocovaniu a efektívnemu využívaniu endogénnych zdrojov, kultúrneho a prírodného dedičstva - ekosystémový prístup <p>a presne cielenými intervenciami naštartovať rozvoj miestnej ekonomiky. V prípade ak prijímatelia sú poľnohospodárske podniky, tak podporené investície prispievajú k ich hospodárskemu posilneniu. (Bližší popis v časti 4.2 opatrenie 1.4)</p>
<p>Rozsah a oprávnené činnosti</p>	<p><u>Oblasť 1: Činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. V rámci danej činnosti je oprávnená: - výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie, a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok, len v nadväznosti na investície do rozvoja rekreačných a relaxačných činností, - výstavba, rekonštrukcia a modernizácia doplnkových relaxačných a rekreačných zariadení v nadväznosti na existujúce ubytovacie zariadenie bez kapacitného lôžkového obmedzenia, ako napr. wellness, športové relaxačné ihrisko, sauna, krb, bazén apod., - v prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukázkové lesné biotopy). <p><u>Oprávnenosť aktivít realizácie projektu</u> Účelom poskytnutia pomoci je podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností prostredníctvom pomoci na počiatočnú investíciu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hmotné a nehmotné aktíva spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou (oblasť 1) – v rámci danej činnosti je oprávnené obstaranie a výstavba nových alebo rekonštrukcia alebo modernizácia priestorov a areálov na daný účel alebo predmet projektu, vrátane vnútorného vybavenia, nákupu technológií, strojov, zariadení a pod., v nadväznosti na založenie nového podniku, rozšírenie kapacity existujúceho podniku alebo diverzifikáciu činnosti podniku na produkty alebo služby, ktoré predtým neboli predmetom jeho činnosti; <p>Za počiatočnú investíciu sa považuje (v rámci zamerania projektu pri dodržaní podmienok uvedených v “oprávnené projekty”) investícia do hmotných a nehmotných aktív, ktorá sa týka založenia nového podniku, rozšírenia kapacity existujúceho podniku, diverzifikácie výroby podniku na produkty alebo služby, ktoré sa predtým v podniku nevyrábali alebo neposkytovali.</p>
<p>Oprávnení prijímatelia</p>	<p>Oprávneným žiadateľom je oprávnený žiadateľ v zmysle stratégie CLLD uvedený vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnený žiadateľ MAS, ktorý musí spĺňať aj nasledovné podmienky:</p>

	<p>Príjemcom pomoci je podnik v zmysle čl. 107 ods. 1 ZFEÚ, t.j. každý subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť¹³ bez ohľadu na jeho právny status a spôsob financovania (ďalej len "príjemca pomoci"). Príjemcom pomoci je jediný podnik. Jediný podnik v zmysle čl. 2 ods. 2 nariadenia (EÚ) č. 1407/2013 zahŕňa všetky podniky, medzi ktorými je aspoň jeden z týchto vzťahov:</p> <ol style="list-style-type: none"> jeden podnik má väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v inom podniku; jeden podnik má právo vymenovať alebo odvolať väčšinu členov správneho, riadiaceho alebo dozorného orgánu iného podniku; jeden podnik má právo dominantným spôsobom ovplyvňovať iný podnik na základe zmluvy, ktorú s daným podnikom uzavrel, alebo na základe ustanovenia v zakladajúcom dokumente alebo stanovách spoločnosti; jeden podnik, ktorý je akcionárom alebo spoločníkom iného podniku, má sám, na základe zmluvy s inými akcionármi alebo spoločníkmi daného podniku, pod kontrolou väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v danom podniku. <p>Podniky, ktoré majú akýkoľvek vzťah uvedený v písm. a) až d) prostredníctvom jedného alebo viacerých iných podnikov, sa takisto považujú za jediný podnik¹⁴.</p> <p>Oprávneným žiadateľom sú: <u>Pre oblasť 1 v zmysle oprávnenosti aktivít realizácie projektu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach <p><u>Pre oblasť 1 v zmysle oprávnenosti aktivít realizácie projektu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby. - fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve: <ul style="list-style-type: none"> - súkromných vlastníkov a ich združení; - obcí a ich združení; - cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním. - fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry).
<p>Intenzita pomoci</p>	<p>Intenzita podpory (pomoci) je v súlade s intenzitou pomoci v zmysle stratégie CLLD uvedenej vo výzve (časť Financovanie projektu). V prípade oprávnených operácií v rámci podopatrenia 6.4 je maximálna intenzita minimálnej pomoci 85 % z celkových oprávnených výdavkov.</p> <p>V prípade oprávnených operácií v rámci podopatrenia 6.4 je maximálna intenzita minimálnej pomoci 85 % z celkových oprávnených výdavkov za predpokladu dodržania stropov uvedených v Schéme minimálnej pomoci na podporu implementácie operácií v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou (podopatrenie 19.2 Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020) v znení DODATKU č. 2, v bodoch J.1 resp. J.2.</p>
<p>Oprávnené výdavky</p>	<p>Výdavky pre žiadateľa / prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č.</p>

¹³ Hospodárskou činnosťou je akákoľvek činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru a/alebo služieb na trhu.

¹⁴ viď „Metodické usmernenie koordinátora štátnej pomoci č. 1/2015 z 1.4.2015 JEDINÝ PODNIK“ zverejnené na: <http://www.statnapomoc.sk/?p=1643>

	<p>1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O, ktoré začalo najneskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky:</p> <p>Oprávnené výdavky</p> <p>Výdavky na hmotné a nehmotné aktíva¹⁵</p> <p>Oprávnené výdavky sú výdavky na oprávnené projekty, súvisiace s aktivitami v zmysle bodu 2.2 tohto podopatrenia a to výdavky na:</p> <ul style="list-style-type: none">- výdavky na hmotné a nehmotné aktíva¹⁶,- výstavbu, obstaranie (vrátane leasingu) alebo rozšírenie kapacity nehnuteľného majetku vrátane prípravy staveniska,, terénnych úprav a úpravy okolia a vrátane vnútorného vybavenia; u obstarania nehnuteľného majetku (okrem nezastavaného a zastavaného pozemku) najviac za sumu nepresahujúcu 30 % celkových oprávnených výdavkov na príslušnú operáciu zistenú znaleckým posudkom,- kúpu nezastavaného a zastavaného pozemku za sumu nepresahujúcu 10 % celkových oprávnených výdavkov na príslušnú operáciu zistenú znaleckým posudkom,- obstaranie nových strojov a zariadení vrátane leasingu do výšky ich trhovej hodnoty o nehmotné investície - len obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru,- za oprávnené vnútorné vybavenie nehnuteľného majetku sa pre potreby tejto výzvy pokladajú len elektrospotrebiče, prístroje a technológie (napr. sauna, zariadenie posilňovne) súvisiace s cieľom projektu. Pokiaľ nie sú súčasťou stavby musí ísť o majetok zaradený do dlhodobého hmotného majetku (t.j. samostatné hnutelné veci, alebo súbory hnutelných vecí so samostatným technicko-ekonomickým určením s obstarávacou cenou nad 1700 EUR resp. s cenou pod 1700 EUR, pokiaľ doba ich použiteľnosti je dlhšia ako jeden rok),- za oprávnené stroje sa pre potreby tejto výzvy pokladajú len stroje slúžiace na výrobu alebo poskytovanie služieb v súlade s cieľom projektu, pričom v oblasti 1 maximálne spolu do 30 % oprávnených výdavkov projektu,- za oprávnené zariadenia sa pre všetky oblasti pre potreby tejto výzvy považujú všetky výrobné a obslužné zariadenia a technológie súvisiace s oprávneným predmetom projektu,- za oprávnené výdavky sa považujú aj výdavky súvisiace s úpravou okolia vrátane zelenej infraštruktúry – stromy, kríky a pod ak sú súčasťou stavebnej investície max do výšky 5 % z oprávnených výdavkov projektu,- za oprávnené výdavky sa považujú aj výdavky súvisiace poskytovaním stravovacích a reštauračných služieb. V rámci oblasti 1 len do výšky 30 % oprávnených výdavkov projektu. <p>Výdavky spojené s lízingom hmotných aktív možno zohľadniť za týchto podmienok:</p> <ul style="list-style-type: none">- v prípade pozemkov a budov musí prenájom pokračovať najmenej 3 roky a v prípade veľkých podnikov najmenej 5 rokov, po očakávanom dátume ukončenia projektu;- v prípade zariadenia a strojov musí mať prenájom formu finančného lízingu a musí zahŕňať záväzok pre príjemcu pomoci odkúpiť tieto aktíva po uplynutí doby prenájmu. <p>Nehmotné aktíva sú oprávnené na výpočet investičných výdavkov, ak spĺňajú tieto podmienky:</p> <ul style="list-style-type: none">- musia sa používať výlučne v podniku, ktorý je príjemcom pomoci; a musia byť odpisovateľné;
--	--

¹⁵ V zmysle článku 2, ods. 29 a 30, Kapitoly I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 hmotné aktíva pozostávajú z pozemkov, budov, závodov, strojov a zariadení a nehmotné aktíva sú aktíva, ktoré nemajú fyzickú alebo finančnú podobu, napr. patenty, licencie, know-how alebo iné duševné vlastníctvo.

¹⁶ V zmysle článku 2, ods. 29 a 30, Kapitoly I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 hmotné aktíva pozostávajú z pozemkov, budov, závodov, strojov a zariadení a nehmotné aktíva sú aktíva, ktoré nemajú fyzickú alebo finančnú podobu, napr. patenty, licencie, know-how alebo iné duševné vlastníctvo.

	<ul style="list-style-type: none"> - musia byť nakúpené za trhových podmienok od tretích strán, ktoré nie sú v žiadnom vzťahu voči nadobúdateľovi - musia byť zahrnuté v aktívach podniku, ktorý je príjemcom pomoci, a musia ostať spojené s projektom, na ktorý bola pomoc poskytnutá, najmenej počas troch rokov a v prípade veľkých podnikov najmenej päť rokov. 					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	20 000,00€ - 65 000,00€					
Finančný plán	Región ¹⁷	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	188 993,09	120 483,10	40 161,03	28 348,96	
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	188 993,09	120 483,10	40 161,03	28 348,96	
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	v súlade so Všeobecnými podmienkami poskytnutia príspevku, výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov pre projektové opatrenia PRV SR 2014 – 2020, ako aj s výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov MAS Laborec.					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	
	6/6.4	Nové produkty vidieckeho cestovného ruchu, agroturizmu	počet	0	5	
	6/6.4	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch	počet	0	3	

Tabuľka 39. D / opatrenie 1.4

Názov opatrenia	1.4 Podpora existujúcich a vzniku nových podnikateľských subjektov s dôrazom na nové prístupy, inovatívnosť a kreativnosť
Priradenie kódu opatrenia ¹⁸	5.1.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1. Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	Inovátivnými a kreatívnymi činnosťami podporiť a zhodnotiť výstupy poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej výroby.
Zdôvodnenie výberu	Vo vzťahu k napĺňaniu strategického cieľa CLLD vytvoriť vhodné podmienky pre prepojenie lokálneho trhového a potravinového systému s novými kreatívnymi činnosťami mikro a malých podnikov aj v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu. Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS:

¹⁷ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

¹⁸ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<p>-vytvoriť podmienky pre spoluprácu v rámci krátkych dodávateľských reťazcov a miestneho trhu, medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci a rozvoji vidieka (oblasť agroturizmu) a medzi ďalšími aktérmi v oblasti kreatívneho priemyslu, ktorí prispievajú k naplneniu identifikovaných potrieb oblasti rozvoja vidieka</p> <p>-vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti</p> <p>-vytáranie inovatívnych kreatívnych produktov v oblasti kreatívneho priemyslu</p> <p>-zefektívniť využívanie endogénnych zdrojov, kultúrneho a prírodného potenciálu a presne cielenými intervenciami naštartovať rozvoj miestnej ekonomiky. (Bližší popis v časti 4.2 opatrenie 1.5)</p>					
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>-obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest</p> <p>-nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb.</p>					
Oprávnení prijímatelia	<p>- samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH</p> <p>- mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH</p>					
Intenzita pomoci ¹⁹	55 %					
Oprávnené výdavky	v súlade s IROP- oprávnenosť aktivít 5.1.1 / oprávnenosť výdavkov					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	30 000,00 € - 70 000,00 €					
Finančný plán	Región ²⁰	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	598 000,00	328 900,00	0,00	269 100,00	-
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	598 000,00	328 900,00	0,00	269 100,00	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ²¹	<p>-počas doby udržateľnosti projektu nesmie dôjsť k zásadnému poklesu zamestnanosti v podniku vo vzťahu k podporeným aktivitám projektu</p> <p>-zvýhodnené budú tie projekty, ktorých výsledkom je vytvorenie najmenej jedného pracovného miesta. V prípade, že projekt vytvorí pracovné miesta, bude zvýhodnený v závislosti od počtu vytvorených pracovných miest.</p> <p>-zvýhodnené budú tie projekty, ktorých aktivity sa týkajú podpory výrobkov a služieb, ktoré sú pre trh nové alebo výrobkov a služieb, ktoré sú nové pre podnik (inovácie).</p> <p>-projekt uplatňuje zásadu „znečisťovateľ platí“.</p>					
Povinné prílohy stanovené MAS ²²	neaplikované					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	
	5.1.1/1	Nové inovatívne a kreatívne činnosti	počet	0	5	
Indikatívny harmonogram výziev	Žiadosť o NFP: forma - otvorená, 3/2018					

¹⁹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

²⁰ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

²¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

²² MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

Tabuľka 40. E / opatrenie 1.5

Názov opatrenia	1.5 Vytváranie produkčno – spotrebiteľských reťazcov na miestnej úrovni a podpora integrácie inovatívnych produktov do týchto reťazcov					
Priradenie kódu opatrenia ²³	5.1.1					
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1. Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií					
Ciele opatrenia	Spoluprácou a výmenou skúseností v rámci produkčno - spotrebiteľských reťazcov prispieť k udržateľnosti výrobcov a aj nových výrobkov na trhu.					
Zdôvodnenie výberu	<p>Vo vzťahu ku napĺňaniu strategického cieľa CLLD vytvoriť vhodné podmienky pre vznik lokálneho trhového systému.</p> <p>Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS:</p> <ul style="list-style-type: none"> -vytvoriť podmienky pre oživenie horizontálnej a vertikálnej spolupráce v rámci krátkych dodávateľských reťazcov a miestneho trhu, medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci a rozvoji vidieka (oblasť agroturizmu) a medzi inými aktérmi ktorí prispievajú k naplneniu identifikovaných potrieb oblasti rozvoja vidieka -sekundárne vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti -zavádzanie inovatívnych postupov <p>a presne cielenými intervenciami naštartovať rozvoj miestnej ekonomiky. (Bližší popis v časti 4.2 opatrenie 1.5)</p>					
Rozsah a oprávnené činnosti	-podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností.					
Oprávnení prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> - <i>samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH</i> - <i>mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH</i> 					
Intenzita pomoci	55%					
Oprávnené výdavky	v súlade s IROP- oprávnenosť aktivít 5.1.1/ oprávnenosť výdavkov					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	30 000,00€ - 44 900,00€					
Finančný plán	Región ²⁴	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	72 654,55	39 960,00	0,00	32 694,55	-
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	72 654,55	39 960,00	0,00	32 694,55	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ²⁵	<ul style="list-style-type: none"> -zvýhodnené budú tie projekty, ktoré sekundárne ovplyvnia vytvorenie najmenej jedného pracovného miesta -zvýhodnené budú tie projekty, ktorých aktivity podpora umiestnenie na trhu nových a inovovaných produktov. 					

²³ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

²⁴ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

²⁵ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Povinné prílohy stanovené MAS ²⁶	<i>neaplikované</i>				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	5.1.1/2	<i>Vytvorenie produkčno spotrebiteľského reťazca</i>	počet	0	1
Indikatívny harmonogram výziev	Žiadosť o NFP: forma - otvorená, 5/2018				

Tabuľka 41. F / opatrenie 2.1

Názov opatrenia	2.1 Podpora budovania a rozširovania infraštruktúry malých rozmerov
Priradenie kódu opatrenia ²⁷	7/7.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<u>Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u> Sekundárna FO predominantná – 6B
Ciele opatrenia	Prispieť k zvýšeniu kvality života obyvateľov prostredníctvom investícií do infraštruktúry malých rozmerov.
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie 2.1 reaguje na podporu miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach. Vo vzťahu k napĺňaniu strategického cieľa CLLD vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie kvality života obyvateľov a návštevníkov. Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS: -vytvoriť vhodné podmienky pre efektívnejšie využívanie endogénnych zdrojov -vytvoriť vhodné podmienky pre zhodnocovanie kultúrneho a prírodného potenciálu -vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti -sekundárne podporiť inovatívne produkty v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu - ekosystémový prístup a presne cieľovými intervenciami naštartovať rozvoj miestnej ekonomiky. (Bližší popis v časti 4.2 opatrenie 2.1)
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD príslušnej MAS uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné): <ul style="list-style-type: none"> výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú

²⁶ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

²⁷ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<p>prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.)</p> <p>Konkrétnejšie aktivity: miestne komunikácie v dedinách, vidiecke cesty a chodníky (cesty a chodníky aj vrátane parkovísk), parkoviská, priekopy a rigoly (len ak sú súčasťou popri realizovanej ceste, resp. chodníku), cestné mosty (z ocele, betónu alebo z iného materiálu) spolu s nadjazdami a prijazdami, pešie mosty (lávky pre peších), autobusové prístrešky (autobusové zastávky).</p> <ul style="list-style-type: none">• výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd. Podrobnejšie: stokové siete (kmeňové stoky, zberače a uličné stoky, výustné stoky a odľahčovacie stoky), čistiarne odpadových vôd, obecné, skupinové a ostatné vodovody lokálneho charakteru, miestne potrubné rozvody teplej vody, súvisiace vodárenské stavby miestneho významu (úpravne vody, čerpace stanice).• zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov, aleje, pešie zóny, nábrežia (v prípade, že je súčasťou takejto investície aj parkovisko v menšom rozsahu, , tak sú výdavky oprávnené aj vrátane parkovísk) a pod. <p>Za verejné priestranstvo možno považovať pre účely vydávania zákazov a príkazov v legislatívnej pôsobnosti obce každý priestor, ktorý spĺňa súčasne tri nasledujúce podmienky:</p> <ul style="list-style-type: none">- je prístupný všetkým bez obmedzenia (teda prístupný každému bez toho, aby musel prekonávať prekážky)- slúži na všeobecné užívanie (teda neexistuje žiadny právny dôvod, ktorý by niekoho vylučoval z jeho užívania resp. neexistuje právny dôvod, ktorý by obmedzoval jeho využívanie len pre zúžený okruh osôb alebo len pre určitý účel)- je ako verejné priestranstvo definovaný alebo určený (lokalizovaný) vo všeobecne záväznom nariadení obce. <p>Slová "priestor prístupný bez obmedzení" je nutné definovať tak, že nejde o akékoľvek ľubovoľné priestory, ale že ide o priestranstvá majúce podobný charakter ako námestie, trhovisko, cesty, miestne komunikácie, parky a verejná zeleň.</p> <p><u>Obec je vo všeobecne záväzných nariadeniach oprávnená pojem "verejné priestranstvo" definovať, avšak táto definícia musí vychádzať zo zákonného základu.</u></p> <p>Vo všeobecnosti môžeme za verejné priestranstvo považovať verejnosti prístupné pozemky vo vlastníctve obce alebo pozemky, ktoré si obec prenajíma. Verejným priestranstvom na účely zákona nie sú pozemky, ktoré sú síce vo vlastníctve obce, ale obec ich prenajala podľa osobitného zákona. Za verejné priestranstvo je možné považovať aj cintorín, a aj to len v prípade, ak ho má obec definovaný alebo určený (lokalizovaný) vo všeobecne záväznom nariadení obce pred podaním ŽoNFP, ako verejné priestranstvo. Za verejné priestranstvo nie je možné považovať školu, školské zariadenia (škôlky, jasle), areál školy (školský dvor).</p> <ul style="list-style-type: none">• výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní <p><u>Oprávnené investície sú drenáže a odvodňovacie kanály, otvorené odtokové kanály, odvodňovacie priekopy, obecné studne.</u></p> <p>Je možné realizovať aj investície do:</p> <ul style="list-style-type: none">- historických vodohospodárskych diel (tajchy, jarky, náпустné alebo výпустné objekty a pod.),- historických vodovodov, priehrad,- diaľkových rozvodov vody,- do miestnych potrubných rozvodov vody,- plavebných kanálov
Oprávnení prijímatelia	

	Obce z územia MAS ²⁸ Laborec
Intenzita pomoci ²⁹	Intenzita podpory (pomoci) je v súlade s intenzitou pomoci v zmysle stratégie CLLD uvedenej vo výzve (časť Financovanie projektu). V prípade oprávnených operácií v rámci podopatrenia 7.2 je maximálna intenzita minimálnej pomoci 100 % z celkových oprávnených výdavkov.
Oprávnené výdavky	<p>Výdavky pre žiadateľa / prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O, ktoré začalo najneskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p> <p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie .2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce. 2. Všeobecné náklady súvisiace s bodom 1 (v prípade investičných opatrení): <ol style="list-style-type: none"> a. výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku b. kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty c. všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu d. nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek <p>Za oprávnený výdavok sa považuje aj tzv. mobiliár:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lavička, - odpadkový kôš,

²⁸ Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 (tieto nemôžu byť príjemcom podpory, príjemcom podpory nemôžu byť ani organizácie nimi zriadené, pričom subjekty z územia môžu byť príjemcom podpory). V prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti do 5000 obyvateľov na území MAS.

²⁹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<ul style="list-style-type: none"> - kontajner na zeleň/kvetináč, informačné plochy/tabule/vitríny (napr. aj vrátane názvu zastávky, názvu ulice, umiestnenie mapy obce/okolia/kultúrnych pamiatok), - uvítacie tabule, - smerníky a ukazovatele (napr. k obecnému úradu, ku kultúrnej pamiatke, k historickej budove, múzeu, pamätnej izbe, a pod.), - bariéry, - zábrany vjazdu, - ochranné mreže (napr. na koreň/kmeň stromov). <p>Oprávneným výdavkom v rámci aktivity 3 je aj mobiliár/drobný architektonický prvok napr.</p> <ul style="list-style-type: none"> - lavička, odpadkový kôš, - kontajner na zeleň/kvetináč, - informačné plochy/tabule/vitríny (napr. názvu námestia/parku, umiestnenie mapy obce/okolia/kultúrnych pamiatok a pod.), - smerníky a ukazovatele (napr. ku kultúrnej pamiatke, k historickej budove, múzeu, pamätnej izbe, a pod.), - stojan a/alebo prístrešky na bicykle, - bariéry, - zábrany vjazdu, - ochranné mreže (napr. na koreň/kmeň stromov), - hodiny, - fontánka na pitnú vodu/výpustný stojan na pitnú vodu 					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	15 000,00€ - 40 000,00€					
Finančný plán	Región ³⁰	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	304 579,44	228 434,58	76 144,86	0,00	
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	304 579,44	228 434,58	76 144,86	0,00	
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³¹	v súlade so Všeobecnými podmienkami poskytnutia príspevku, výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov pre projektové opatrenia PRV SR 2014 – 2020, ako aj s výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov MAS Laborec.					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7/7.2	Obce podporené investíciami do malých infraštruktúr	počet	0	8	

³⁰ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

³¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Tabuľka 42. G / opatrenie 2.2

Názov opatrenia	2.2 Vytváranie lepších podmienok pre poskytovanie základných služieb vo vidieckych oblastiach
Priradenie kódu opatrenia ³²	7/7.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<u>Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u> Sekundárna FO predominantná – 6B Sekundárna FO doplnková – P4 (odstránením divokých skládok sa prispeje k ochrane biodiverzity, pôdy a vody), 5C (podporené investície do využívania OZE priamo prispievajú k cieľu FO 5C – uľahčenie dodávok a využívania OZE)
Ciele opatrenia	Prispieť k zvýšeniu kvality života obyvateľov prostredníctvom skvalitnenia infraštruktúry miestnych služieb.
Zdôvodnenie výberu	Implementácia opatrenia prispeje k podpore miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach, môže prispieť k odstráneniu divokých skládok, k ochrane biodiverzity, pôdy a vody, môže podporiť investície do využívania OZE, k uľahčeniu dodávok a využívania OZE. Vo vzťahu k napĺňaniu strategického cieľa CLLD vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie kvality života obyvateľov a návštevníkov vo vidieckych oblastiach. Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS: -vytvoriť vhodné podmienky pre efektívnejšie využívanie endogénnych zdrojov -vytvoriť vhodné podmienky pre zhodnocovanie kultúrneho a prírodného potenciálu -vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti -sekundárne podporiť inovatívne produkty v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu - ekosystémový prístup a presne cielenými intervenciami naštartovať rozvoj miestnej ekonomiky. (Bližší popis v časti 4.2 opatrenie 2.2)
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí splňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň splňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER. Žiadateľ musí zároveň splňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné): - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia/rozšírenie (prístavba,nadstavba, zväčšenie) športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov/ vonkajší exteriérový priestor pre kultúrne a spoločenské podujatia, ktoré musí byť spojené pevne so zemou (vrátane zastrešenia, osvetlenia, ozvučenia apod.) , investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov - investície zamerané na zriadenie nových, rozšírenie (prístavba, nadstavba, prestavba) , rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia - investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcia, modernizácia/rozšírenie (prístavba,nadstavba, zväčšenie) nevyužívaných objektov

³² Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<p>v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.</p> <ul style="list-style-type: none"> - investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb. Za miestne služby sa považujú len služby spojené so spolkovou činnosťou v rámci komunitných centier, služby spojené s kultúrou v rámci kultúrnych domov, služby spojené s poskytovaním samosprávnych činností v rámci obecných úradov, služby spojené s predškolskou výchovou v rámci materských škôlok a služieb spojených so športom v rámci obecných športových hál a telocviční <p>investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti t.j. nákup prídavných zariadení na komunálnu techniku na čistenie, údržbu zelene a zimnú údržbu ciest/miestnych komunikácií a chodníkov (malé zariadenia) a investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov).</p>
Oprávnení prijímatelia	Obce z územia MAS³³ Laborec
Intenzita pomoci ³⁴	Intenzita podpory (pomoci) je v súlade s intenzitou pomoci v zmysle stratégie CLLD uvedenej vo výzve (časť Financovanie projektu). V prípade oprávnených operácií v rámci podopatrenia 7.4 je maximálna intenzita minimálnej pomoci 100 % z celkových oprávnených výdavkov
Oprávnené výdavky	<p>Výdavky pre žiadateľa / prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O, ktoré začalo najneskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku</p> <p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenením prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie) 2. súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení): <ol style="list-style-type: none"> a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku; b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty; c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií

³³ Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 (tieto nemôžu byť príjemcom podpory, príjemcom podpory nemôžu byť ani organizácie nimi zriadené, pričom subjekty z územia môžu byť príjemcom podpory). V prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti do 5000 obyvateľov na území MAS.

³⁴ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<p>uskutočiteľnosti. Štúdie uskutočiteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</p> <p>d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</p> <p>Pod výdavkami na prípravné práce sa rozumejú výdavky na poplatky architektom, projektantom, inžinierom a konzultantom súvisiace s vypracovaním projektovej dokumentácie (max. 4%), výdavky za stavebný dozor (max. 1%) a výdavky na poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočiteľnosti (max. 8%).</p> <p>-</p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	15 000,00€ - 45 000,00€					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	281 932,38	211 449,29	70 483,10	0,00	
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	281 932,38	211 449,29	70 483,10	0,00	
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³⁵	<p>v súlade so Všeobecnými podmienkami poskytnutia príspevku, výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov pre projektové opatrenia PRV SR 2014 – 2020, ako aj s výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov MAS Laborec.</p>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7/7.4	Obce podoporené investíciami do miestnych základných služieb	počet	0	7	

Tabuľka 43. H / opatrenie 2.3

Názov opatrenia	2.3 Zhodnotenie prírodného a kultúrneho potenciálu prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu
Priradenie kódu opatrenia ³⁶	7/7.5
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach Sekundárna FO predominantná – 6B
Ciele opatrenia	Prispieť k zvýšeniu kvality života obyvateľov prostredníctvom skvalitnenia rekreačnej a turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie a identifikáciou „genius loci“.
Zdôvodnenie výberu	Vo vzťahu k naplneniu strategického cieľa CLLD vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie kvality života obyvateľov a návštevníkov vo vidieckych oblastiach. Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS: -zatraktívniť lokality miestneho významu (genius loci)

³⁵ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³⁶ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<p>-vytvoriť vhodné podmienky pre efektívnejšie využívanie endogénnych zdrojov</p> <p>-vytvoriť vhodné podmienky pre zhodnocovanie kultúrneho a prírodného potenciálu</p> <p>-vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti</p> <p>-sekundárne podporiť inovatívne produkty v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu</p> <p>- ekosystémový prístup</p> <p>a presne cieľovými intervenciami naštartovať rozvoj miestnej ekonomiky. (Bližší popis v časti 4.2 opatrenie 2.3)</p>
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER.</p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod. - investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKY a pod. budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhladkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.
Oprávnení prijímatelia	Obce z územia MAS³⁷ Laborec
Intenzita pomoci ³⁸	Intenzita podpory (pomoci) je v súlade s intenzitou pomoci v zmysle stratégie CLLD uvedenej vo výzve (časť Financovanie projektu). V prípade oprávnených operácií v rámci podopatrenia 7.5 je maximálna intenzita minimálnej pomoci 100 % z celkových oprávnených výdavkov.
Oprávnené výdavky	<p>Výdavky pre žiadateľa / prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O, ktoré začalo najneskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p> <p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie uvedené</p>

³⁷ Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 (tieto nemôžu byť príjemcom podpory, príjemcom podpory nemôžu byť ani organizácie nimi zriadené, pričom subjekty z územia môžu byť príjemcom podpory). V prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti do 5000 obyvateľov na území MAS.

³⁸ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<p>v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce. 2. Všeobecné náklady súvisiace s bodom 1 (v prípade investičných opatrení): <ol style="list-style-type: none"> a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek 					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	10 000,00€ - 33 000,00€					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	123 500,00	92 625,00	30 875,00	0,00	
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	123 500,00	92 625,00	30 875,00	0,00	
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³⁹	<p>v súlade so Všeobecnými podmienkami poskytnutia príspevku, výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov pre projektové opatrenia PRV SR 2014 – 2020, ako aj s výberovými kritériami pre výber projektov a hodnotiacimi kritériami pre výber projektov MAS Laborec.</p>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7/7.5	Obce podporené investíciami do rekreačnej, kultúrnej a turistickej infraštruktúry	počet	0	4	

Tabuľka 44. I / opatrenie 2.4

Názov opatrenia	2.4 Zlepšenie prístupu k sociálnym a komunitným službám
-----------------	--

³⁹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Priradenie kódu opatrenia ⁴⁰	5.1.2					
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.2 - Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach					
Ciele opatrenia	Zvýšiť kvalitu a dostupnosť inovatívnych sociálnych služieb na komunitnej úrovni.					
Zdôvodnenie výberu	<p>Vo vzťahu k napĺňaniu strategického cieľa CLLD vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie kvality života obyvateľov a návštevníkov vo vidieckych oblastiach.</p> <p>Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS:</p> <ul style="list-style-type: none"> -vytvoriť vhodné podmienky pre vznik a rozvoj takých druhov sociálnych služieb, ktoré umožnia prijímateľovi služby ostať vo svojej komunite -vytvoriť vhodné podmienky pre vznik služieb rodinného typu -vytvoriť vhodné podmienky pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti -vytvoriť vhodné podmienky pre poskytovanie služieb komunitného charakteru, a presne cielenými intervenciami naštartovať rozvoj miestnej ekonomiky. <p>(Bližší popis v časti 4.2 opatrenie 2.4)</p>					
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb - infraštruktúra komunitných centier 					
Oprávnení prijímatelia	<p>-mestá/samostatné mestské časti a obce -združenia miest a obcí -občianske združenia -neziskové organizácie -cirkevné organizácie</p>					
Intenzita pomoci ⁴¹	95%					
Oprávnené výdavky	v súlade s IROP- oprávnenosť aktivít 5.1. 2/ oprávnenosť výdavkov					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	35 000,00€ - 95 000,00€					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	302 736,84	287 600,00	0,00	15 136,84	
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	302 736,84	287 600,00	0,00	15 136,84	
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁴²	<p>-projekt musí mať preukázateľný dopad na podporu, rozvoj alebo posilnenie vzťahov medzi mestom a jeho okolitým zázemím obcí alebo medzi obcou ako rozvojovým pólom a jej sídelným zázemím.</p> <p>-projekt uplatňuje zásadu „znečisťovateľ platí“</p>					
Povinné prílohy stanovené MAS ⁴³	<i>neaplikované</i>					

⁴⁰ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

⁴¹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁴² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁴³ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	5.1.2	Inovatívne sociálne služby	počet	0	4
Indikatívny harmonogram výziev	Žiadosť o NFP: forma - otvorená, 1/2019				

Tabuľka 45. J / opatrenie 3.1

Názov opatrenia	3.1 Cielený marketing nových inovatívnych a kreatívnych činností a výstupov podnikateľských subjektov					
Priradenie kódu opatrenia ⁴⁴	5.1.1					
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1. Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií					
Ciele opatrenia	Marketingovou stratégiou podporiť výroby a služby nové pre podnik, nové pre trh, nové pre trh a podnik.					
Zdôvodnenie výberu	Vo vzťahu ku naplneniu strategického cieľa CLLD vytvoriť vhodné podmienky pre zakladanie nových poľnohospodárskych, nepoľnohospodárskych, inovatívnych, kreatívnych činností, s cieľom naštartovať rozvoj miestnych ekonomík a podporiť tak tvorbu pracovných miest a zvýšiť kvalitu života. Vo väzbe na identifikované potreby územia MAS: -s podporou marketingovej stratégie umiestniť na trh nové a inovované výroby a služby.					
Rozsah a oprávnené činnosti	- podpora marketingových aktivít					
Oprávnení prijímatelia	<i>-samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH -mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH</i>					
Intenzita pomoci ⁴⁵	55%					
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s IROP- oprávnenosť aktivít 5.1.1 / oprávnenosť výdavkov</i>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	10 000,00€ - 50 000,00€					
Finančný plán	Región ⁴⁶	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	152 909,09	84 100,00	0,00	68 809,09	-
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	152 909,09	84 100,00	0,00	68 809,09	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné	-zvyhodnené budú tie projekty, ktorých aktivity sa týkajú podpory výrobov a služieb, ktoré sú pre trh nové alebo výrobov a služieb, ktoré sú nové pre podnik (inovácie) -počas doby udržateľnosti projektu nesmie dôjsť k zásadnému poklesu zamestnanosti v podniku vo vzťahu k podporeným aktivitám projektu					

⁴⁴ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

⁴⁵ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁴⁶ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

zásady výberu operácií ⁴⁷	-zvýhodnené budú tie projekty, ktorých výsledkom je vytvorenie najmenej jedného pracovného miesta. V prípade, že projekt vytvorí pracovné miesta, bude zvýhodnený v závislosti od počtu vytvorených pracovných miest.				
Povinné prílohy stanovené MAS ⁴⁸					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	5.1.1/3	Marketingové aktivity	počet	0	3
Indikatívny harmonogram výziev	Žiadosť o NFP: forma - otvorená, 4/2019				

Tabuľka 46. K / opatrenie 3.2

Názov opatrenia	Činnosti spojené so zabezpečením chodu MAS a koordináciou aktivít stratégie CLLD					
Priradenie kódu opatrenia ⁴⁹	5.1.1					
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1. Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií					
Ciele opatrenia	Implementáciou aktivít stratégie CLLD zabezpečiť efektívne využitie intervencií nasmerovaných do územia MAS LABOREC					
Zdôvodnenie výberu						
Rozsah a oprávnené činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie) - vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov) ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD - náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS - finančné náklady (napr. bankové poplatky) - náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS) 					
Oprávnení prijímatelia	v súlade s IROP					
Intenzita pomoci ⁵⁰	95%					
Oprávnené výdavky	v súlade s IROP- oprávnenosť aktivít 5.1.1 / oprávnenosť výdavkov					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)						
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	242 240,00	242 240,00	0,00	12 749,47	-
	VR	-	-	-	-	-

⁴⁷ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁴⁸ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

⁴⁹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

⁵⁰ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	Spolu	242 240,00	242 240,00	0,00	12 749,47	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁵¹						
Povinné prílohy stanovené MAS ⁵²						
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
Indikatívny harmonogram výziev	nerelevantné					

Časť B.) Akčný plán pre Chod MAS a animácie

Tabuľka 47. Animácie MAS v rámci PRV (základná alokácia pre menej rozvinutý región)

Názov opatrenia	Animačné aktivity MAS
Priradenie kódu opatrenia ⁵³	19/19.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<u>Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u>
Ciele opatrenia	Cieľom implementácie opatrenia zabezpečujúceho animačné aktivity je vytvoriť vhodné podmienky pre oživenie, podporu a zdynamizovanie miestneho rozvoja a vyššiu kvalitu života na území MAS LABOREC.
Zdôvodnenie výberu	Implementáciou tejto aktivity stratégie CLLD - investíciami smerovanými do animačných aktivít súvisiacich s oživovaním stratégie - získavania informácií (best practice), informačných aktivít, propagácie územia, či vzdelávacích aktivít je podporiť efektívne využitie intervencií nasmerovaných do územia MAS LABOREC.
Rozsah a oprávnené činnosti	Výdavky pre žiadateľa / prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016 . Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O, ktoré začalo najneskôr dňa 19. apríla 2016 . Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV. Oprávnené sú činnosti spojené s animáciou a oživovaním stratégií CLLD: - propagácia a informovanie širokej verejnosti o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;

⁵¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁵² MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

⁵³ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<ul style="list-style-type: none"> - výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - animačné akcie pre členov MAS a ďalších aktérov s cieľom osvojovania príkladov dobrej praxe pre účely rozširovania vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; - vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov 					
Oprávnení prijímateľa	MAS ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie - v zmysle zákona č. 83/1990Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov					
Intenzita pomoci ⁵⁴	100%					
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky sú výdavky vynaložené v súlade s podmienkami oprávnenosti definovanými v relevantných dokumentoch (napr. vo Výzve, Príručke pre žiadateľa, a pod.).</p> <p>Výdavky na animácie - Animačné náklady MAS vynaložené v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD na:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) propagáciu a informovanie b) výmenu informácií - animačné akcie – príklady dobrej praxe c) vzdelávacie aktivity pre žiadateľov - príprava projektov. 					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	60 560,00	45 420,00	15 140,00	0,00	
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	60 560,00	45 420,00	15 140,00	0,00	
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/ Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	
	19/19.4	Podporené aktivity	Počet	0	1	

Tabuľka 48. Chod MAS 1 a Chod MAS 2 v rámci IROP (základná alokácia pre menej rozvinutý región)

Názov opatrenia	Činnosti spojené so zabezpečením chodu MAS a koordináciou aktivít stratégie CLLD
Priradenie kódu opatrenia ⁵⁵	5.1.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1. Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	Cieľom implementácie opatrenia zabezpečujúceho chod MAS je vytvoriť vhodné podmienky pre oživenie, podporu a zdynamizovanie miestneho rozvoja, pre rast konkurencieschopnej ekonomiky a vyššiu kvalitu života na území MAS LABOREC.
Zdôvodnenie výberu	Implementáciou tejto aktivity stratégie CLLD, investíciami smerovanými do prevádzkových nákladov spojených s riadením implementácie stratégie je zabezpečiť efektívne využitie intervencií nasmerovaných do územia MAS LABOREC.
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené sú činnosti spojené so zabezpečením riadenia implementácie stratégie: <ul style="list-style-type: none"> a) personálne a administratívne zabezpečenie MAS b) zabezpečenie a realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre

⁵⁴ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁵⁵ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD; c) publicita a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadnutí národných a európskych sietí, d) monitorovanie, hodnotenie a aktualizácia stratégie CLLD na úrovni MAS					
Oprávnení prijímatelia	MAS ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie - v zmysle zákona č. 83/1990Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.					
Intenzita pomoci ⁵⁶	95% zo zdrojov EÚ					
Oprávnené výdavky	Oprávnené výdavky sú výdavky vynaložené v súlade s podmienkami oprávnenosti definovanými v relevantných dokumentoch (napr. vo Výzve, Príručke pre žiadateľa, a pod.). Prevádzkové náklady MAS vynaložené na: a) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové náklady vrátane nákladov na prenájom kancelárskych priestorov, osobné náklady, poistenie); b) náklady na vzdelávanie zamestnancov a členov MAS c) náklady na publicitu a sieťovanie, poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS; d) finančné náklady, napr. bankové poplatky; e) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD na úrovni MAS.					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	254 989,47	242 240,00	0,00	12 749,47	-
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	254 989,47	242 240,00	0,00	12 749,47	-
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/ Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	
	19/19.4	Podporené aktivity	Počet	0	1	

Tabuľka 49. Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe splnenia míľnika A) max. 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe splnenia míľnika A

Názov opatrenia	Animačné aktivity MAS
Priradenie kódu opatrenia ⁵⁷	19/19.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<u>Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u>
Ciele opatrenia	Prostredníctvom dodatočných alokácií na opatrenie zabezpečujúce chod MAS a animačné aktivity je v rámci implementácie iniciatívy cieľom MAS oživiť, podporiť a zdynamizovať miestny rozvoj.
Zdôvodnenie výberu	Dodatočná alokácia na chod MAS a animácie prispeje k lepšej koordinácii implementácie a dosiahnutiu stanovených cieľov.

⁵⁶ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁵⁷ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

<p>Rozsah a oprávnené činnosti</p>	<p>Výdavky pre žiadateľa / prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O, ktoré začalo najneskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p> <p>Oprávnené sú činnosti spojené s chodom MAS, animačnými aktivitami a oživovaním stratégií CLLD:</p> <ul style="list-style-type: none"> - propagácia a informovanie širokej verejnosti o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; - výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - animačné akcie pre členov MAS a ďalších aktérov s cieľom osvojovania príkladov dobrej praxe pre účely rozširovania vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; - vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov; - personálne a administratívne zabezpečenie MAS - zabezpečenie a realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD; - publicita a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadnutí národných a európskych sietí, - monitorovanie, hodnotenie a aktualizácia stratégie CLLD na úrovni MAS 					
<p>Oprávnení prijímateľa</p>	<p>MAS ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie - v zmysle zákona č. 83/1990Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov</p>					
<p>Intenzita pomoci ⁵⁸</p>	<p>100%</p>					
<p>Oprávnené výdavky</p>	<p>Oprávnené výdavky sú výdavky vynaložené v súlade s podmienkami oprávnenosti definovanými v relevantnej riadiacej dokumentácii (napr. vo Výzve, Príručke pre prijímateľa, a pod.):</p> <ol style="list-style-type: none"> a) propagáciu a informovanie b) výmenu informácií - animačné akcie – príklady dobrej praxe c) vzdelávacie aktivity pre žiadateľov - príprava projektov d) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové náklady vrátane nákladov na prenájom kancelárskych priestorov, osobné náklady, poistenie); e) náklady na vzdelávanie zamestnancov a členov MAS f) náklady na publicitu a sieťovanie, poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS; g) finančné náklady, napr. bankové poplatky; h) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD na úrovni MAS. 					
<p>Finančný plán</p>	<p>Región</p>	<p>Spolu</p>	<p>EÚ</p>	<p>ŠR</p>	<p>VZ</p>	<p>iné</p>
	<p>MR</p>	<p>22 786,75</p>	<p>17 090,06</p>	<p>5 696,69</p>	<p>-</p>	<p>-</p>
	<p>VR</p>	<p>-</p>	<p>-</p>	<p>-</p>	<p>-</p>	<p>-</p>
	<p>Spolu</p>	<p>22 786,75</p>	<p>17 090,06</p>	<p>5 696,69</p>	<p>-</p>	<p>-</p>

⁵⁸ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/ Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	19/19.4	Podporené aktivity	Počet	0	1

Tabuľka 50. Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách) max. 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách

Názov opatrenia	Animačné aktivity MAS
Priradenie kódu opatrenia ⁵⁹	19/19.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<u>Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u>
Ciele opatrenia	Prostredníctvom dodatočnej alokácie pridelenej MAS na základe predĺženia obdobia PRV na opatrenie zabezpečujúce chod MAS a animácie je v rámci implementácie iniciatívy cieľom MAS oživiť, podporiť a zdynamizovať miestny rozvoj.
Zdôvodnenie výberu	Dodatočná alokácia pridelená MAS na základe predĺženia obdobia PRV na chod MAS a animácie prispeje k lepšej koordinácii implementácie a dosiahnutiu cieľov stanovených MAS.
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>Výdavky pre žiadateľa / prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O, ktoré začalo najneskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p> <p>Oprávnené sú činnosti spojené s chodom MAS, animačnými aktivitami a oživovaním stratégií CLLD:</p> <ul style="list-style-type: none"> - propagácia a informovanie širokej verejnosti o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; - výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - animačné akcie pre členov MAS a ďalších aktérov s cieľom osvojovania príkladov dobrej praxe pre účely rozširovania vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; - vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov; - personálne a administratívne zabezpečenie MAS - zabezpečenie a realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD; - publicita a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadnutí národných a európskych sietí; monitorovanie, hodnotenie a aktualizácia stratégie CLLD na úrovni MAS

⁵⁹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

Oprávnení prijímateľa	MAS ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie - v zmysle zákona č. 83/1990Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov					
Intenzita pomoci ⁶⁰	100%					
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky sú výdavky vynaložené v súlade s podmienkami oprávnenosti definovanými v relevantnej riadiacej dokumentácii (napr. vo Výzve, Príručke pre prijímateľa, a pod.):</p> <ul style="list-style-type: none"> a) propagáciu a informovanie b) výmenu informácií - animačné akcie – príklady dobrej praxe c) vzdelávacie aktivity pre žiadateľov - príprava projektov d) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové náklady vrátane nákladov na prenájom kancelárskych priestorov, osobné náklady, poistenie); e) náklady na vzdelávanie zamestnancov a členov MAS f) náklady na publicitu a sieťovanie, poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS; g) finančné náklady, napr. bankové poplatky; h) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD na úrovni MAS. 					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	59 001,51	44251,13	14 750,38	-	-
	VR					-
	Spolu	59 001,51	44251,13	14 750,38	-	-
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/ Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	19/19.4	Podporené aktivity	Počet	0	1	

⁶⁰ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1 Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD

Monitorovanie a hodnotenie, druhy a postupy

V rámci monitorovania overovaním a ročnou frekvenciou získavania monitorovacích ukazovateľov bude (prípade PRV na úrovni programu a úrovni fokusových oblastí a v prípade IROP na úrovni programu a na úrovni špecifických cieľov) sledované dosahovanie stanovených cieľov a plánovaných výsledkov stratégie CLLD prostredníctvom realizácie vybraných projektov v rámci jej implementácie.

Monitorovanie a hodnotenie Stratégie CLLD bude zabezpečené manažérmi IROP a PRV, ktorí budú jedenkrát do roka predkladať orgánom MAS (monitorovací výbor, jeho postavenie a opis činností je uvedený v bode 5.5. Stanov združenia) monitorovaciu správu o pokroku implementácie vo vzťahu k stanoveným cieľom. Vždy ku 31.3. n+1 predloží MAS LABOREC správu o implementácii stratégie gestorovi CLLD.

MAS vykoná okrem priebežných (ročných) hodnotení aj strednodobé hodnotenie v polovici implementácie, najneskôr do 30.6.2020 a záverečné hodnotenie, a to nezávislým hodnotiteľom.

Stratégia MAS zohľadňuje prístup LEADER a svojím prístupom navrhuje postupy podnecujúce rozvoj miestnych hospodárstiev riešených území. Stratégia je koncipovaná ako rozvojová stratégia nesúca kľúčové znaky prístupu LEADER Cieľom monitorovacích aktivít bude priebežne (1x ročne) sledovať napĺňanie stanovených monitorovacích ukazovateľov:

- v oblasti implementácie stratégie CLLD, jej cieľov a opatrení s ohľadom na sedem kľúčových znakov LEADER (homogenita územia, obyvateľov, problémov a potrieb, 2. zapájanie miestnych aktérov do rozvoja územia už v príprave stratégie, počas jej implementácie a v období trvalej udržateľnosti, mobilizácia potenciálu, informovanosť, 3. MAS ako iniciátor a podporovateľ miestneho rozvoja, 4 inovátnosť stratégie, 5. integrovanosť, ciele investovanie do riešeného územia – viaczdrojovosť, viacsektorovosť, 6. sieťovanie a vytváranie partnerstiev, 7 spolupráca , vrátane nadnárodnej (informovanosť – počet informačných aktivít)
- v oblasti implementačného procesu (počet vyhlásených výziev)
- v oblasti riadiaceho procesu (počet koordinačných stretnutí s aktérmi regionálneho rozvoja/potenciálnymi prijímateľmi, resp. realizátormi)

- v oblasti propagácie a vzdelávania členov MAS (počet propagačných alebo vzdelávacích aktivít)

Tabuľka 51. Merateľné ukazovatele

Názov merateľného ukazovateľa	Cieľová hodnota	Popis overenia/frekvencia
počet informačných aktivít	1	monitorovacia správa, realizovaná aktivita/1x
počet vyhlásených výziev	1	monitorovacia správa, zverejnená výzva/1x
počet koordinačných stretnutí s aktérmi regionálneho rozvoja / potenciálnymi prijímateľmi, resp. realizátormi	2	Prezenčné listiny/1x
počet propagačných alebo vzdelávacích aktivít)	1	Realizovaná aktivita/1x

Prostredníctvom získaných monitorovacích ukazovateľov bude MAS priebežne vyhodnocovať výstupy, výsledky a dopad realizácie stratégie na rozvoj miestnych ekonomík, rast ich konkurencieschopnosti, zvyšovanie počtu pracovných miest v pôdohospodárstve a priemysle, tvorbu lokálnych produkčných reťazcov, diverzifikáciu činností (smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam), zavádzanie inovatívnych technológií, podporu kreatívnych činností v priemysle, budovanie partnerstiev, sieťovanie. MAS bude povinná podávať monitorovacie správy riadiacim orgánom PRV a IROP v lehote určenej riadiacimi orgánmi. V prípade IROP podávajú monitorovacie správy formou ITMS+. MAS bude podávať monitorovaciu správu riadiacim orgánom (PRV a IROP) pravidelne, minimálne raz ročne.

Sledované monitorovacie ukazovatele sa porovnávajú v každej správe s počiatočným stavom. Všetky ukazovatele sú východiskom pri priebežnom posudzovaní vplyvov stratégie na rozvoj územia.

Jednotlivé monitorovacie ukazovatele sú uvedené v rámci priority vždy na konci opatrenia, ako aj v súhrnnej tabuľke tejto časti. Monitorovacie ukazovatele budú sledované na základe údajov z priebežne realizovaných alebo ukončených projektov. Ich zber bude zabezpečovať manažér operačných programov, ktorý zároveň zabezpečí ich spracovanie do výsledných tabuliek.

Okrem toho manažéri vykonávajú vlastné hodnotenia a monitorovanie miestnych rozvojových stratégií.

Priebežné monitorovanie zabezpečí čiastkové posúdenie napĺňania stanovených cieľov, mieru implementácie opatrení stanovených na základe identifikovaných potrieb, kvantitu „našartovaných činností“

MAS vykoná monitorovanie a hodnotenia v súlade so Systémom riadenia CLLD 2014 – 2020, časť 10. Vykonávanie zmien počas implementácie stratégie bude MAS LABOREC realizovať v súlade s časťou 10.1 Systému riadenia CLLD 2014 – 2020.

Tabuľka 52. Možné riziká implementácie stratégie CLLD

Opatrenie	Riziko finančné	Riziko Procesné	Riziko Ľudských zdrojov	Eliminácia rizika
1.1 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na poľnohospodársku prvovýrobu)	Väčší záujem ako výška alokácie	-	-	Výber projektov s potenciálom rozvoja
1.2 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na spracovanie poľnohospodárskych a potravinárskych produktov)	-	-	Nezáujem aktérov	Cielená propagácia
1.3 Podpora prepájania lokálneho potravinového systému a vidieckeho cestovného ruchu prostredníctvom agroturizmu	-	Komplikovaná legislatíva	-	Dostatok kvalifikovaných koordinátorov
1.4 Podpora existujúcich a vzniku nových podnikateľských subjektov s dôrazom na nové prístupy inovatívnosť a kreativnosť	Vysoké spolufinancovanie podnikateľov	-	-	Marketingové aktivity ciele na pridanú hodnotu zavádzania inovácií
1.5 Vytváranie produkčno – spotrebiteľských reťazcov na miestnej úrovni a podpora integrácie inovatívnych produktov do týchto reťazcov	-	-	-	-
2.1 Podpora budovania a rozširovania infraštruktúry malých rozmerov	Väčší záujem ako výška alokácie	-	-	Výber projektov s potenciálom rozvoja
2.2 Vytváranie lepších podmienok pre poskytovanie základných služieb vo vidieckych oblastiach	Väčší záujem ako výška alokácie	-	-	Výber projektov s potenciálom rozvoja
2.3 Zhodnotenie prírodného a kultúrneho potenciálu prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu	Väčší záujem ako výška alokácie	-	-	Výber projektov s potenciálom rozvoja
2.4 Zlepšenie prístupu k sociálnym a komunitným službám	-	-	-	-
3.1 Cílený marketing nových inovatívnych a kreatívnych činností a výstupov podnikateľských subjektov	-	-	-	-

5.3.2 Monitorovacie ukazovatele

Tabuľka 53. Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2025
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	13 000
Počet obyvateľov podporenej MAS	13 272
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B)	9

Pracovné miesta budú vytvárané v rámci implementácie stratégie CLLD primárne podporením projektov v rámci výziev súvisiacich s podopatreniami 4.1, 4.2, a 6.4 PRV SR 2014-2020

Tabuľka 54. Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2025
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	1 277 941,27€
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	142 348,26€

Tabuľka 55. Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2025
Počet podporených podnikov	podnik	8
Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	6
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	5
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	3
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	5

STRATEGICKÝ CIEĽ:
DO ROKU 2023 ZLEPŠIŤ KVALITU ŽIVOTA OBYVATEĽOV VYTVORENÍM
ATRAKTÍVNEHO PROSTREDIA ZABEZPEČUJÚCEHO PRIAZNIVÉ
PODMIENKY PRE RAST KONKURENCIESCHOPNEJ LOKÁLNEJ EKONOMIKY

Tabuľka 56. Nepovinné dodatočné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020 a IROP

Priorita 1 Diverzifikácia a inovácie v podnikateľských činnostiach				
Špecifický cieľ: Investíciami do environmentálne prijateľných inovácií zavádzaných do výrobných a technologických procesov, postupov a s tým súvisiacich služieb a výrobkov vytvoriť do roku 2023 priaznivé prostredie s efektívnejším využívaním vnútorného potenciálu, ktoré vyvolá nový dopyt po ďalších inovatívnych a kreatívnych službách, činnostiach, produktoch a výrobkoch				
Opatrenia: PRV 1.1 – 1.3, IROP 1.4 – 1.5				
Názov cieľového ukazovateľa	Kód ukazovateľa	Program	Merná jednotka	Cieľová hodnota v 2025
Diverzifikované činnosti v poľnohospodárskej prvovýrobe	4/4.1	PRV	počet	4
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch	4/4.1	PRV	počet	4
Nové činnosti v potravinárskom priemysle	4/4.2	PRV	počet	2
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch	4/4.2	PRV	počet	2
Nové produkty vidieckeho cestovného ruchu, agroturizmu	6/6.4	PRV	počet	5
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch	6/6.4	PRV	počet	3
Nové inovatívne a kreatívne činnosti	5.1.1/1	IROP	počet	5
Vytvorenie produkčno spotrebiteľského reťazca	5.1.1/2	IROP	počet	1
Priorita 2 Kvalitné služby pre všetkých				
Špecifický cieľ: Do roku 2023 vytvoriť priaznivé prostredie pre poskytovanie inovatívnych a moderných služieb, zabezpečiť ich dostupnosť a zvýšiť kvalitu života na vidieku				
Opatrenia: 2.1 – 2.3 PRV, 2.4 IROP				

Názov cieľového ukazovateľa	Kód ukazovateľa	Program	Merná jednotka	Cieľová hodnota v 2025
Obce podporené investíciami do malých infraštruktúr	7/7.2	PRV	počet	8
Obce podporené investíciami do miestnych základných služieb	7/7.4	PRV	počet	7
Obce podporené investíciami do rekreačnej, kultúrnej a turistickej infraštruktúry	7/7.5	PRV	počet	4
Inovatívne sociálne služby	5.1.2	IROP	počet	4
<p>Priorita 3 Cielený Marketing</p> <p>Špecifický cieľ: Do roku 2023 vytvoriť priaznivé prostredie pre poskytovanie inovatívnych a moderných služieb, zabezpečiť ich dostupnosť a zvýšiť kvalitu života na vidieku</p> <p>Opatrenia: 3.1 PRV, 3.2 IROP</p>				
Názov cieľového ukazovateľa	Kód ukazovateľa	Program	Merná jednotka	Cieľová hodnota v 2025
Marketingové aktivity	5.1.1/3	IROP	počet	3

6 Finančný rámec

6.1 Financovanie stratégie CLLD

Tabuľka 57. Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU EUR	
Základná alokácia		
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	1 912 360,00	
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	1 609 560,00	
Chod MAS a animácie	302 800,00	
Dodatočná alokácia na základe splnenia míľníka A		
Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:	136 720,00	
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	113 933,70	
Chod MAS a animácie	22 786,75	
Dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách		
Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:	354 009,07	
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	295 007,56	
Chod MAS a animácie	59 001,51	
Celkom Chod MAS a animácie	Chod MAS	Animácie
suma v rámci IROP v zmysle vydaného Rozhodnutia na Chod MAS1 a Chod MAS2 (ak relevantné)	242 240,00	0,00
suma v rámci PRV v zmysle vydaného Rozhodnutia na podopatrenie 19.4 základná alokácia chod mas + animácie	0,00	60 560,00
suma v rámci dodatočnej alokácie na základe splnenie míľníka A	19 368,74	3 418,01
suma v rámci dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách	50 151,28	8 850,23

6.2 Finančný plán pre opatrenia

Tabuľka 58. Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ – verejný sektor (označiť „X“)	Oprávnený prijímateľ – neverejný sektor (označiť „X“)
Priorita 1			
1.1 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na poľnohospodársku prvovýrobu) (4.1)	282 485,32		X
1.2 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na spracovanie poľnohospodárskych a potravinárskych produktov) (4.2)	124 800,00		X
1.3 Podpora prepájania lokálneho potravinového systému a vidieckeho cestovného ruchu prostredníctvom agroturizmu (6.4)	160 644,13		X
1.4 Podpora existujúcich a vzniku nových podnikateľských subjektov s dôrazom na nové prístupy inovatívnosť a kreativnosť	328 900,00		X
1.5 Vytváranie produkčno – spotrebiteľských reťazcov na miestnej úrovni a podpora integrácie inovatívnych produktov do týchto reťazcov	39 960,00		X
Priorita 2			
2.1 Podpora budovania a rozširovania infraštruktúry malých rozmerov (7.2)	304 579,44	X	
2.2 Vytváranie lepších podmienok pre poskytovanie základných služieb vo vidieckych oblastiach (7.4)	281 932,38	X	
2.3 Zhodnotenie prírodného a kultúrneho potenciálu prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu (7.5)	123 500,00	X	
2.4 Zlepšenie prístupu k sociálnym a komunitným službám	287 600,00		X
Priorita 3			
3.1 Cílený marketing nových inovatívnych a kreatívnych činností a výstupov podnikateľských subjektov	84 100,00		X
Celkový rozpočet podľa sektorov	-----	710 011,83	1 308 489,44
Percentuálny pomer zamerania stratégie	-----	35,18%	64,82%

Tabuľka 59. Súhrnná tabuľku - aktualizácia stratégie

Názov MAS:	MAS LABOREC
kód MAS:	MAS_074

Schválené alokácie	929 560,00	929 560,00	136 720,45	354 009,07	1 420 289,52
Rozdiel s rozpisom podopatrení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

podopatrenie	rozdelenie na sektory	základná alokácia zo stratégie CLLD v €	základná alokácia zo stratégie CLLD po presunoch platný stav v €	dodatočná alokácia - milník A v €	dodatočná alokácia - prechodné obdobie v €	sumár - aktualizovaná stratégia CLLD v €
1.2.	ss					0,00
1.3.	ss					0,00
4.1.	ss	140 750,00	180 250,00	28 483,43	73 751,89	282 485,32
4.2.	ss	124 800,00	124 800,00			124 800,00
6.1.	ss					0,00
6.3.	ss					0,00
6.4.	ss	96 250,00	119 750,00	11 393,37	29 500,76	160 644,13
7.2.	vs	161 450,00	161 450,00	39 876,79	103 252,65	304 579,44
	ss					0,00
	spolu	161 450,00	161 450,00	39 876,79	103 252,65	304 579,44
7.4.	vs	159 250,00	159 250,00	34 180,11	88 502,27	281 932,38
	ss					0,00
	spolu	159 250,00	159 250,00	34 180,11	88 502,27	281 932,38
7.5.	vs	123 500,00	123 500,00			123 500,00
	ss					0,00
	spolu	123 500,00	123 500,00	0,00	0,00	123 500,00
7.6.	vs					0,00
	ss					0,00
	spolu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.3.	vs					0,00
	ss					0,00
	spolu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.4.	vs					0,00
	ss					0,00
	spolu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.5.	vs					0,00
	ss					0,00
	spolu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.6.	vs					0,00
	ss					0,00
	spolu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
chod MAS			19368,74	50 151,28	69 520,02	
Animácie		60 560,00	60 560,00	3 418,01	8 850,23	72 828,24
ostatné podopatrenia nezahrnuté v prílohe 6 B (16.4, 16.3, 6.2 a pod.) suma spolu v €		63 000,00				0,00
Spolu		929 560,00	929 560,00	136 720,45	354 009,07	1 420 289,52

Tabuľka 60.

Dodatočná alokácia na základe splnenia míľníka A	136 720,45	
Dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV SR 2014 – 2022 v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách	354 009,07	
SPOLU	490 729,52	
Výpočet chod MAS a animácie	490 729,52/120*20	
	81 788,25	
Implementácia projektov	408 941,27	
minimálne 15% súkromný sektor		61 341,19

7 Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť

Implementácia stratégie CLLD

„MAS LABOREC: VIDIEK PRE MESTO – MIESTO PRE VIDIEK“

zabezpečí v konečnom dôsledku riešenému územiu, prostredníctvom správne „marketingovaných“ cielene nasmerovaných integrovaných investícií do inovácií pri využití najmä endogénnych zdrojov, vyššiu výkonnosť, rast konkurencieschopnosti miestnych ekonomík, cestu k sebestačnosti, „zdraviu a bezpečnosti“ regiónu a kvalitné služby, čo sa odrazí vo vyššej atraktivnosti územia pre investorov, podnikateľské subjekty, obyvateľov a širokú verejnosť a prispeje k inteligentnému, udržateľnému a inkluzívnemu rastu .

7.1 Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Stratégia CLLD „MAS LABOREC: VIDIEK PRE MESTO – MIESTO PRE VIDIEK“ už počas svojej prípravy s ohľadom na implementáciu brala do úvahy v rámci jednotlivých opatrení viacero aspektov. Prierezovou témou cez všetky opatrenia v rámci jednotlivých priorít bola podpora zamestnanosti, tvorba pracovných miest, podpora podnikania.

Samotná implementácia stratégie realizáciou aktivít vytvorí:

v rámci opatrení PRV najmenej 8 pracovných miest (súvisiacich s realizáciou predkladaných projektov), a to najmä prostredníctvom opatrení:

1.1 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na poľnohospodársku prvovýrobu).

1.2 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na spracovanie poľnohospodárskych a potravinárskych produktov).

1.4 Podpora prepájania lokálneho potravinového systému a vidieckeho cestovného ruchu prostredníctvom agroturizmu,

a najmenej 11 pracovných miest v rámci opatrení IROP, a to najmä prostredníctvom opatrení:

1.5 Podpora existujúcich a vzniku nových podnikateľských subjektov s dôrazom na nové prístupy inovatívnosť a kreatívnosť.

2.4 Zlepšenie prístupu k sociálnym a komunitným službám

Celkovo stratégia predpokladá vytvorenie minimálne 19 pracovných miest, pričom tento počet môže byť dosiahnutý pomerne rýchlo a synergickým a multiplikačným efektom pri správnom „naštartovaní“ plánovaných procesov, samozrejme, aj prekročený.

Stratégia predpokladá, že pri cieľných integrovaných investíciách v rámci opatrení z PRV s opatreniami z IROP, teda prepojení poľnohospodárskych a nepoľnohospodárskych činností s oblasťou vidieckeho cestovného ruchu a zapojení podnikateľských subjektov podnikajúcich v kreatívnych činnostiach, a zároveň pri využití endogénneho potenciálu s ohľadom napr. aj na „genius loci“, vytvorenie podmienok pre konkurenčnú a jedinečnú výhodu regiónu, ako aj vhodné prostredie pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu s dôrazom na agroturizmus.

7.2 Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Stratégia MAS LABOREC je koncipovaná v súlade so strategickým cieľom PRV 2014 – 2020, ktorým je vytváranie podmienok pre trvalo udržateľný rozvoj pôdohospodárstva, vzniku výkonného, multifunkčného, environmentálne orientovaného a v podmienkach Európskej únie a globalizácie svetového trhu konkurencieschopného slovenského pôdohospodárstva. Zároveň stratégia vhodne zvolenými strategickými a špecifickými cieľmi prispeje k dosiahnutiu prierezových cieľov PRV 2014 – 2020.

So zreteľom na špecifiká územia, stratégia identifikuje potreby riešeného územia. V súlade s opatreniami PRV 2014 – 2020 sú v predkladanej stratégii MAS LABOREC identifikované potreby premietnuté do aktivít a opatrení v rámci jednotlivých priorít. Implementáciou stratégie - napr. diverzifikáciou činností, efektívnejším využívaním vnútorného potenciálu, či vytváraním krátkych odbytových reťazcov - dôjde k vytvoreniu priaznivých podmienok pre zvyšovanie kvality poľnohospodárskej produkcie, jej spracovanie, pre flexibilnejšiu spoluprácu na národnej aj nadnárodnej úrovni, a to v rôznych oblastiach súvisiacich s vidieckym priestorom (napr. aj vidiecky cestovný ruch). Stratégia prispeje k rastu a zvyšovaniu konkurencieschopnosti miestnych ekonomík vo všetkých oblastiach.

Prínos stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov PRV v oblasti konkurencieschopnosti a udržateľnosti poľnohospodárstva a potravinárstva:

- vznik lokálneho potravinového systému so zameraním na poľnohospodársku prvovýrobu. spracovanie poľnohospodárskych a potravinárskych produktov),
- posilnenie spolupráce prvovýrobcov, spracovateľov a konečných predajcov (mimo obchodných reťazcov), sociálne inovácie, sieťovanie,
- prepájanie lokálneho potravinového systému a vidieckeho cestovného ruchu prostredníctvom agroturizmu
- vypracovanie štúdie na podporu a udržateľnosť rozvoja miestnych ekonomík s dôrazom na nové a diverzifikované činnosti, produkty a služby podnikateľských subjektov.

Konkrétne opatrenia prispievajúce k dosahovaniu prierezových a strategických cieľov:

- 1.1 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na poľnohospodársku prvovýrobu).
- 1.2 Efektívnymi investíciami vytváranie podmienok pre vznik lokálneho potravinového systému (so zameraním na spracovanie poľnohospodárskych a potravinárskych produktov).
- 1.4 Podpora prepájania lokálneho potravinového systému a vidieckeho cestovného ruchu prostredníctvom agroturizmu,

Prínos stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov PRV v oblasti inovácií:

- podpora existujúcich a vzniku nových podnikateľských subjektov s dôrazom na nové prístupy inovatívnosť a kreatívnosť,
- vytváranie produkčno – spotrebiteľských reťazcov na miestnej úrovni a podpora integrácie inovatívnych produktov do týchto reťazcov
- ciele marketing nových inovatívnych a kreatívnych činností a výstupov podnikateľských subjektov
- diverzifikácia činností
- zavedenie regionálnej značky

Konkrétne opatrenia prispievajúce k dosahovaniu prierezových a strategických cieľov:

- 1.3 Posilnenie spolupráce výrobcov, spracovateľov a konečných predajcov mimo obchodných reťazcov), sociálne inovácie, sieťovanie
- 1.5 Podpora existujúcich a vzniku nových podnikateľských subjektov s dôrazom na nové prístupy inovatívnosť a kreatívnosť,
- 1.4 Podpora prepájania lokálneho potravinového systému a vidieckeho cestovného ruchu prostredníctvom agroturizmu (inovácie v obalovej technike),
- 2.3 Zhodnotenie prírodného a kultúrneho potenciálu prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu (inovácie v produktoch cestovného ruchu)

Prínos stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov PRV v oblasti ochrany ŽP, environmentálnej účinnosti a zmierneniu klimatických zmien a prispôbovaniu sa ich vplyvom

aktivity v rámci jednotlivých opatrení priamo prispievajú k ochrane biodiverzity, vody a pôdy. Aktivity prispievajú prostredníctvom udržateľného využívania prírodných zdrojov a udržateľného hospodárenia na pôde k odolnosti poľnohospodárskych ekosystémov. Implementácia aktivít zohľadní adaptačné opatrenia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, ktoré spôsobujú

zvyšovanie pôdnej erózie, narúšanie vegetačného obdobia a potenciálne zmeny vo výbere druhov pestovaných plodín.

Konkrétne opatrenia prispievajúce k dosahovaniu prierezových a strategických cieľov:

- 2.3 Zhodnotenie prírodného a kultúrneho potenciálu prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu
- 3.1 Vypracovanie štúdie na podporu a udržateľnosť rozvoja miestnych ekonomík s dôrazom na nové a diverzifikované činnosti, produkty a služby podnikateľských subjektov

Prínos stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov PRV v oblasti podpory znevýhodnených marginalizovaných skupín pri rozvoji ekonomického potenciálu územia

Stratégia CLLD sa v rámci prierezového cieľa zameriava **pri rozvoji ekonomického potenciálu územia** na podporu **znevýhodnených marginalizovaných skupín, a to najmä v oblasti prvovýroby a spracovania**

Konkrétne opatrenia prispievajúce k dosahovaniu prierezových a strategických cieľov:

- 1.3 Posilnenie spolupráce výrobcov, spracovateľov a konečných predajcov mimo obchodných reťazcov), sociálne inovácie, sieťovanie
- 2.1 Podpora budovania a rozširovania infraštruktúry malých rozmerov
- 2.2 Vytváranie lepších podmienok pre poskytovanie základných služieb vo vidieckych oblastiach
- 2.3 Zhodnotenie prírodného a kultúrneho potenciálu prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu

Vytvorenie lokálneho potravinového systému, ktorý integruje proces prepojenia prvovýroby a druhovýroby s odbytom produktov prostredníctvom inovatívnych prístupov, je neoddeliteľnou súčasťou procesu smerujúceho k vyššej výkonnosti územia MAS Laborec, k vytvoreniu pracovných miest a posilneniu vzťahov medzi vidieckymi oblasťami a mestom. Podpora inovácií v kreatívnych odvetviach priemyslu, s dôrazom na existujúci produkčný potenciál na území MAS Laborec, ponúka priestor pre vznik nových a inovovanie existujúcich činností mikro a malých podnikov, v priamej súvislosti s výstupmi v rámci jednotlivých priorít. Zameranie podnikateľských subjektov, napríklad aj na netradičný obalový priemysel s inovatívnymi a kreatívnymi prvkami, nadväzujúcimi na významné dedičstvo Andyho Warhola, podporí integrované využívanie a zhodnocovanie miestnych zdrojov a vytvorí

priestor pre nové pracovné miesta a produkciu výrobkov s vyššou pridanou hodnotou, reagujúce na súčasné moderné trendy, napr. v obalovej technike pre bio a eko potraviny.

Vyvážený rozvoj stratégie podporuje prostredníctvom precízne cielených investícií do infraštruktúr rôzneho typu. Prioritne do oblasti občianskej vybavenosti aj v oblasti ŽP, kultúry, voľného času a športu, sociálnej, komunitnej, prepojenia sídel pričom výsledkom bude dopad na podporu, rozvoj alebo posilnenie vzťahov medzi vidieckymi oblasťami a mestom.

7.3 Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP 2014 – 2020

Svojím charakterom stratégia CLLD

„MAS LABOREC: VIDIEK PRE MESTO – MIESTO PRE VIDIEK“ prostredníctvom implementácie aktivít v rámci jednotlivých opatrení (1.4, 1.5, 2.4 a 3.2 v integrácii s opatreniami nadväzujúcimi na PRV 2014 – 2020 napĺňa a zohľadňuje ciele strategických dokumentov na celoštátnej úrovni, a to **ciele IROP 2014 – 2020**, ktorého globálnym cieľom je prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný rozvoj hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí, prostredníctvom **Prioritnej osi č. 5: Miestny rozvoj vedený komunitou, Investičnej priority 5.1: Záväzná investícia v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou špecifických cieľov 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií a 5.1.2 : Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a verejných infraštruktúrach. Prínos stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov IROP v oblasti podpory znevýhodnených marginalizovaných skupín pri rozvoji ekonomického potenciálu územia**

Implementácia stratégie prispeje implementáciou aktivít v rámci Priority 1 a 2 aj k začleňovaniu zraniteľných skupín (telesne/zdravotne postihnutí – napr. bezbariérové prístupy, dlhodobo nezamestnaní, vrátane marginalizovaných rómskych komunít) do spoločenského života obyvateľov na vidieku.

Konkrétne opatrenia prispievajúce k dosahovaniu prierezových a strategických cieľov:

2.4 Zlepšenie prístupu k sociálnym a komunitným službám

Prínos stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov IROP v oblasti ochrany ŽP, environmentálnej účinnosti a zmiernenia klimatických zmien a prispôsobovania sa ich vplyvom

Územie MAS LABOREC patrí k regiónom s najmenej znečisteným ovzduším. Do severnej časti jej územia zasahuje CHKO Východné Karpaty. Na jej území sa v katastrálnom území obce Palota na výmere 157,15 ha nachádza národná prírodná rezervácia Palotské jedliny. Na

území MAS LABOREC sa rozprestiera aj prírodná rezervácia Mokré lúky pod Čertižným, ktorá je chráneným územím katastra obce Čertižné na výmere 1,36 ha.

Všetky investície tematicky smerované do územia MAS LABOREC budú environmentálne prijateľné a budú rešpektovať, ochraňovať a zhodnocovať životné prostredie, prírodu a krajinu, aby ekosystémové služby prinášali úžitok aj nasledujúcim generáciám.

Konkrétne opatrenia prispievajúce k dosahovaniu prierezových a strategických cieľov:

1.5 Podpora existujúcich a vzniku nových podnikateľských subjektov s dôrazom na nové prístupy inovatívnosť a kreativnosť (zavádzanie environmentálne prijateľných technológií)

7.4 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

7.4.1 Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

MAS LABOREC plánuje prostredníctvom intervencií do územia v programovom období 2014 – 2020 definovaných v stratégii CLLD komplementárne nadviazať na ďalšie stratégie a plány, ktoré svojim zameraním môžu prispieť k zvýšeniu a rastu konkurencieschopnosti územia MAS LABOREC. V rámci nadnárodnej úrovne sa to týka programov cezhraničnej spolupráce (Program cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2014-2020, ENI Maďarsko – Slovensko – Rumunsko- Ukrajina 2014 2020), programov nadnárodnej spolupráce (Stredná Európa 2020, ETC Dunaj), programu medziregionálnej spolupráce (INTERREG).

Stratégia CLLD nadväzuje na národnej úrovni najmä na:

- Národnú stratégiu regionálneho rozvoja
- Stratégia celoživotného vzdelávania 2011
- Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja
- Národná stratégia pre globálne vzdelávanie SR a

Na úrovni Prešovského samosprávneho kraja stratégia CLLD svojim tematickým zameraním bude v koherencii a doplnkovosti s nasledujúcimi aktuálnymi/pripravovanými dokumentmi, pričom s nimi nebude v priamom rozpore:

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK na obdobie 20014-2020, 2015
- Územný plán PSK – I. etapa, 2015
- Program rozvoja vidieka PSK, 2015
- Stratégia destinačného marketingu cestovného ruchu PSK, Prešov, 2014

- Analytická štúdia efektívnosti pri využívaní energií v zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK, 2015
- Program energetického manažmentu PSK, 2015
- Konceptia dopravy vo verejnom záujme pre Prešovský samosprávny kraj, Územná prognóza, zadanie, návrh, 2015
- Generel dopravnej infraštruktúry, 2015
- Regionálna integrovaná územná stratégia PSK, 2015
- Konceptia rozvoja sociálnych služieb na území PSK, 2009
- Dodatok ku Konceptia rozvoja sociálnych služieb na území PSK, 2011
- Rozvojová stratégia PSK pre cestovný ruch, 2009
- Stratégia PSK pre podporu a rozvoj podnikania, 2009
- Konceptia rozvoja sociálnych služieb na území PSK, 2009, dodatok sprac. 2011
- Konceptia rozvoja informačného systému PSK, 2009
- Stratégia rozvoja a údržby ciest II. a III. triedy, 2014
- Program odpadového hospodárstva Prešovského kraja na roky 2011 – 2015, sprac. 2013
- Stratégia PSK pre mládež na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roku 2025
- Regionálne stratégie výchovy a vzdelávania v stredných školách na území PSK, 2015

Stratégia CLLD je koherentná na miestnej úrovni najmä s:

- PHSR miest a obcí
- Miestna agenda 21

Stratégia CLLD počas svojej implementácie zabezpečí udržateľné využívanie a zhodnocovanie lokálnych zdrojov súkromným, či verejným sektorom, a to v súlade so zákonom 336/2015 Z.z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v prípade, že okres Medzilaborce bude do zoznamu najmenej rozvinutých okresov v súlade so zákonom zaradený.

7.4.2 Synergie a komplementarity

MAS LABOREC plánuje prostredníctvom intervencií do územia v programovom období 2014-2020 definovaných v stratégii CLLD zabezpečiť komplementaritu svojou nadväznosťou na ďalšie stratégie a plány. Rozpracovaním relevantných priorít/opatrení implementácia stratégie prispeje k zvýšeniu a rastu konkurencieschopnosti územia MAS LABOREC. V synergii s investičnými prioritami v rámci prioritných osí Operačného programu Ľudské zdroje sa

stratégia zameria v prípade relevantnosti na aktivity v rámci investičnej priority 5.1, špecifického cieľa 6.1.3 a 6.2.1. V synergii s investičnými prioritami v rámci prioritných osí Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020 sa stratégia zameria v prípade oprávnenosti žiadateľov na aktivity súvisiace s ekosystémovým prístupom.

7.5 Popis multiplikačných efektov

Multiplikačný efekt predstavuje šírenie výsledkov a výstupov projektu ako aj jeho nepriamych vplyvov na socio-ekonomické prostredie vrátane pozitívnych externalít realizácie jednotlivých aktivít projektu (vplyv na zdravie obyvateľstva, zlepšenie kvality životného prostredia, vplyv na zamestnanosť a pod).

Stratégia CLLD MAS Laborec je od začiatku procesu prípravy koncipovaná tak, aby sa stala východiskovou stratégiou v území priamo ovplyvňujúcou vývoj socio-ekonomického prostredia a zabezpečujúcou trvalú udržateľnosť procesov podnecujúcich zvyšovanie a výkonnosť miestnych hospodárstiev. Environmentálnym a efektívnym využívaním a zhodnocovaním endogénneho potenciálu, dôjde k zvyšovaniu kvality poskytovaných služieb a prostredníctvom *multiplikačných* efektov ku vzniku nových *inovatívnych činností komplementárnych* k existujúcemu stavu.

Na základe identifikovaných potrieb sú „na mieru šité“ nielen strategické a špecifické ciele, ale aj aktivity a opatrenia, prostredníctvom ktorých tieto ciele budú dosahované. Presne cielené (prípadne integrované) intervencie do územia (tematicky zamerané, reagujúce na potreby regiónu) a interakcia medzi hráčmi na trhu, okrem predpokladaného pozitívneho dopadu vyvolajú taktiež pozitívne externality taktiež prispievajúce k multiplikačným efektom.

Stratégia očakáva efekty multiplikácie už v rámci Priority 1: **Diverzifikácia a inovácie v podnikateľských činnostiach** dosiahnutím špecifického cieľa: „Investíciami ... vytvoriť do roku 2023 priaznivé prostredie ..., ktoré vyvolá **nový dopyt po ďalších inovatívnych a kreatívnych službách, činnostiach, produktoch a výrobkoch.**“

Významnou inováciou v zhodnocovaní rozvojového potenciálu územia MAS Laborec je prepájanie fungujúceho lokálneho potravinového systému zabezpečujúceho spoluprácu prvovýrobcov, spracovateľov a konečných predajcov v integrácii s cestovným ruchom (agroturizmus) a s inováciami v kreatívnom priemysle, čo so sebou prinesie mnoho výhod, napríklad aj pridanú hodnotu, ktorá zostane v regióne. Cielené marketingové aktivity „zakcelerujú“ celý proces, ktorý vyvolá pozitívne externality – vznik nových pracovných príležitostí, tvorba pracovných miest, a to aj v oblasti samozamestnávania a podnikania

(zakladanie mikro a malých spoločností, zvýšenie kúpyschopnosti obyvateľov, dopyt po zdravých, inovatívnych výrobkoch – zdravšia populácia, zavádzanie moderných environmentálne prijateľných technológií, nové služby v CR, nové inovatívne produkty v CR, a pod. Zavedenie regionálnej značky podporí regionálnu identitu.

Inovácie v službách (inovatívne metódy v poskytovaní sociálnych služieb, inovatívny prístup pri poskytovaní služieb súvisiacich s vidieckym cestovným ruchom.

8 Prílohy k stratégii CLLD

Príloha č. 1: Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS

Príloha č. 2: Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS

Príloha č. 3: Mapa územia MAS

Príloha č. 4: Zoznam členov MAS podľa sektorov (vrátane obcí)

Príloha č. 5: Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva

Príloha č. 5.1: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD

Príloha č. 6: Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov

Príloha č. 7: Organizačná štruktúra MAS

Príloha č. 8: Personálna matica MAS

Príloha č. 9: Štatúty, interné smernice, stanovy MAS

Príloha č. 6 Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov

1. Štatistický úrad SR
2. Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov
3. Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov
4. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001
5. Pamiatkový úrad SR
6. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 - 2020
7. Národná stratégia regionálneho rozvoja SR
8. Stratégia Európa 2020
9. Integrovaný regionálny operačný program
10. Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie č. 24/2006 Z. z v znení neskorších a. predpisov
11. Regionálna integrovaná územná stratégia PSK
12. Operačný program Kvalita životného prostredia na obdobie 2014 - 2020
13. Operačný program Ľudské zdroje
14. Integrovaný regionálny operačný program
15. Program rozvoja vidieka PSK
16. Koncepcia dopravy vo verejnom záujme pre Prešovský samosprávny kraj, Územná prognóza, zadanie
17. Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, 2010
18. Politika súdržnosti EÚ pre obdobie 2014 - 2020
19. Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR
20. Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky
21. Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020
22. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 v znení KURS 2011 – Zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
23. Správa o lesnom hospodárstve v Slovenskej republike za rok 2014 ZELENÁ SPRÁVA
24. Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014-2020
25. Štátny vzdelávací program ISCED 0 - predprimárne vzdelávanie
26. Atlas krajiny Slovenskej republiky. 1. vydanie. MŽP SR, SAŽP, 2002 (Geomorfologické jednotky - Mazúr, E., Lukniš M., Pôdy - Rudolf Šály, Bohumil Šurina, Klimatické oblasti Milan Lapin, Pavel Faško, Marián Melo, Pavel Šťastný, Ján Tomlain)